

הישיבה השלוש-מאות-ושמונים-וחמש של הכנסת האחת-עשרה

יום רביעי, ט' בטבת התשמ"ח (30 בדצמבר 1987)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:04

א. שאלות בעל-פה

משהתברר כי המון רב מתקרב לעבר בית ראש הממשלה ומתחיל לקרוא קריאות קצובות ורעמות ואף להניף שלטים, וכחוצאה מכך נחסם הרחוב לחלוטין למעבר כלי רכב והולכי רגל, הם נקראו פעמים מספר להתפזר, ומשלא נענו בפרק זמן סביר, הופעלו נגדם שני רימוני גז מדמיע, אשר פיזרו את ההפגנה.

היו"ר ש' הלל:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת חייקה גרוסמן.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, מה שכתוב בהנחיות היועץ המשפטי לממשלה, סעיף 8(ב), הוא כדלקמן: אספה, אך אם משתתפים בה יותר מ-50 איש ולא כדי לשמוע נאום או הרצאה על נושא בעל עניין מדיני או כדי לדון בנושא כזה. במקרה זה לא צריך רשיון, וזה מה שקרה.

אם אני יודעת, ונרמה לי שאני יודעת, בין קריאת המשטרה להתפזרות לבין הטלת פצצות הגז עברה דקה. הקהל פשוט לא הספיק להתפזר. לכן, אשמח אם השר יבדוק את כל הפרטים לאשורם.

היו"ר ש' הלל:

תודה. רשות לשאלה נוספת במסגרת של דקה לחבר הכנסת בני שליט.

בני שליט (הליכוד):

אדוני השר, האם יש למשטרה סקודות קבע בנוגע להפעלת כוחות ואמצעים נגד הפגנות?

דבר נוסף, מדרע המשטרה אינה אוסרת משמרות מחאה ליד בתיים הפרטיים של מנהיגים ואנשים? בדעתי להגיש הצעת חוק בנושא הזה, כדי שאסור יהיה, מתוך כבוד לאדם וכיבוד הפרטיות שלו, לקיים הפגנה או משמרת מחאה ליד ביתו הפרטי. האם המשטרה תראה הצעה כזאת בכרכה?

היו"ר ש' הלל:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת חיים רמון, במסגרת של דקה.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשטרה, הפגנת "שלום עכשיו" התפזרה, והאנשים הלכו בודדים ובקבוצות. על-פי זכות ועל-פי החוק, לעבר בית ראש הממשלה. גם שם הם נעמדו במסגרת התחומים שחם היועץ המשפטי. אני יודע גם מן העבר, שככל ההפגנות של "שלום עכשיו" הקפידו המארגנים על שמירת החוק והסדר.

האם אדוני איננו חושב שיש להורות על בדיקה ביחס להתנהגות המשטרה בעת פיזור הפגנת "שלום עכשיו" ולהסיק מסקנות אם השוטרים או מישהו אחר נהג שלא על-פי החוק או בניגוד לו?

היו"ר ש' הלל:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

חבר הכנסת רייס, מה רצית?

שבח רייס (המערך):

להזמין תור לשאלתא.

היו"ר ש' הלל:

זריזים מקדימים.

אנחנו מתחילים בשאלות בעל-פה, ואני מתכבד לבקש מחברת הכנסת חייקה גרוסמן להציג את השאלה שלה לשר המשטרה. בבקשה, גברתי.

372. תגובת המשטרה על הפגנת "שלום עכשיו"

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כמוצאיי-שבת נערכה הפגנת "שלום עכשיו" בירושלים, הפגנה שנערכה ברשיון ועמדה בכל כלליה.

שאלותי לשר הן:

1. האם משמרת מחאה ליד בית ראש הממשלה היא דבר חוקי, או האם יש צורך ברשיון מיוחד לשם כך?
2. אם לא צריך רשיון, מדרע הפעילה המשטרה גז מדמיע?

היו"ר ש' הלל:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה ח' בר-לב:

1. מה שמכונה בציבור משמרת מחאה איננו טעון רשיון מיוחד על-פי חוק, כל עוד אין משמרת המחאה הופכת לתהלוכה או לאספה. על-פי המוגדר בסעיף 83 לפקודת המשטרה.

אשר למשמרת המחאה ליד ביתו של ראש הממשלה, היועץ המשפטי לשעבר, פרופסור זמיר, קבע גבולות ותחומים מסוימים, הנובעים משיקולי ביטחון, שבתוכם היה ניתן לקיים משמרת מחאה. במקרה של חריגה מתחומים אלה, תמנע המשטרה קיומה של משמרת מחאה מכל סוג שהוא.

2. בהפגנת "שלום עכשיו" כמוצאי השבת האחרונה בירושלים נעשו שתי חריגות: א. פרסום הודעה בעיתוני סוף השבוע על-ידי תנועת "שלום עכשיו", ובה קריאה למשתתפי ההפגנה להגיע לבית ראש הממשלה. קריאה זו סתרה את רשיון ההפגנה. רשיון ההפגנה ניתן באופן ברור בתנאים שלא כללו הגעה לבית ראש הממשלה. ב. בסיום ההפגנה בכיכר-פרץ קרא מארגן ההפגנה למתקבלים להגיע בודדים ובזוגות לבית ראש הממשלה ולקיים שם כדבריו משמרת מחאה, כלומר, במקום לקרוא להם להתפזר, כפי שסוכם, הוא קרא להם להגיע לבית ראש הממשלה, ובקהל היו כ-1,000 עד 2,000 איש.

כל זאת אינו חל על בית ראש הממשלה, שלגביו קבע הוועץ המשפטי, פרופסור יצחק זמיר, חתום שבתוכו גם משמרת מחאה כזאת איננה יכולה להיות.

יהושע מצא (הליכוד):

מה עם תביעה משפטית נגד רשף? מתי היא תוגש?

שר המשטרה ח' ברילב:

בשביל מה?

יהושע מצא (הליכוד):

אתה ציינת שהוא עשה עבירות והוא קרא למוד.

שר המשטרה ח' ברילב:

אני לא ציינתי שהוא עשה עבירות, אני אמרתי שהיו שתי חריגות. המשטרה חוקרת. אם היא תגיע למסקנה שצריך להעמיד אותו למשפט — — —

היו"ר ש' הלל:

אני מציע שהכנסת לא תעסוק בהגשת תביעות משפטיות.

שר המשטרה ח' ברילב:

אני דיברתי על חריגות, לא על עבירות.

לשאלתו של חבר הכנסת חיים רמון עניתי, כי מהתיאור שלו עולה כאילו המפגינים לא עברו על שום חוק, וקיימו את כל המוסכם, אבל, כפי שאמרתי, העניין ייבדק אם מארגני ההפגנה יגישו תלונה או חומר כלשהו בכתב.

היו"ר ש' הלל:

תודה לאדוני שר המשטרה.

369. מעצרו של כתב "גלי צה"ל"

היו"ר ש' הלל:

אנחנו עוברים לשאלתא נוספת בעל-פה, מאת חבר הכנסת דוד מגן, וישיב עליה סגן שר הביטחון, בבקשה, חבר הכנסת מגן.

דוד מגן (הליכוד):

נכבדי סגן שר הביטחון, זהו מלמד, כתב "גלי צה"ל" ביהודה ובשומרון, נעצר ביום 24 בדצמבר 1987 בפקודת מפקד פיקוד המרכז.

ברצוני לשאול:

בעוון מה נעצר הכתב ומה עלה בגורלו לאחר המעצר?

היו"ר ש' הלל:

תודה. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' דקל:

אדוני היושב-ראש, על השאלתא של חבר הכנסת דוד מגן רצוני להשיב:

א. הכתב של "גלי צה"ל" נעצר בעוון אי-מילוי הוראות הקשורות בנוהל העבודה והפיקוד.

ב. נוהלי עבודה אלה סוכמו עם מפקד "גלי צה"ל" והפיקוד, והם נובעים מאופיה המיוחד של התחנה הצבאית.

ג. לאחר השיחה של אלוף פיקוד מרכז עם מפקד התחנה, הוחלט להחזיר את הכתב לתפקיד על-פי נוהלי העבודה שסוכמו בעבר.

היו"ר ש' הלל:

תודה. חבר הכנסת מגן, בבקשה.

היו"ר ש' הלל:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה ח' ברילב:

לשאלה הנוספת של חברת הכנסת חייקה גרוסמן, מה שאח ציטטת כאן כקביעת הוועץ המשפטי לממשלה הוא נכון, אבל לא על כך אני מדבר. מעבר לזה אמרת הקביעה: משמרת מחאה או כל התקהלות בסביבות אלה ואלה — זה מוגדר בריק, מבית ראש הממשלה — זאת המשטרה לא תאפשר. ומה שאת קוראת ומה שאני אומר אינם עומדים בסתירה.

לגבי הדקה שעברה בין ההתראה לבין הפעלת הגז המדמיע, אינני יודע מי עמד שם עם "סטופר", אבל הדבר הזה ייבדק, כי אנשי "שלום עכשיו" — — —

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

אני דיברתי עם עשרות אנשים.

שר המשטרה ח' ברילב:

את דיברת עם עשרות אנשים, אני לא חושב שמישהו מעשרות האנשים האלה הסתכל על השעון, אך זה רשום ביומן המשטרה.

מאחר שאנשי "שלום עכשיו" באו עם טענה זו ועם טענה אחרת, אני ביקשתי מהם שיגישו את טענותיהם בכתב כמקובל, כתלונות, והן ייבדקו.

מה שאני יכול לומר הוא, שגם חברי כנסת שהיו נוכחים במקום, לפחות אחד מהם, ביזמתו, כתב לי מכתב וגם אמר ברדיו, שהוא היה במקום, היה ליד מפקדי המשטרה, ראה הכול, ולדעתו לגבי מהלך פיזור ההפגנה הזאת נהגה המשטרה כפי שצריך. מדובר לאו דווקא בחבר כנסת שהוא עוין ל"שלום עכשיו".

יהושע מצא (הליכוד):

מתי תגיש תביעה משפטית נגד רשף?

היו"ר ש' הלל:

אין קריאות ביניים בשעת שאלות.

שר המשטרה ח' ברילב:

אבל, כפי שאמרתי, תתקבל תלונה — העניין ייבדק.

לשאלה האם יש במשטרה פק"ל לפיזור הפגנות — יש פקודות במשטרה, יש צויר, יש סמכויות הניתנות למשטרה בחוק, ולפי זה המשטרה פועלת.

מדוע המשטרה איננה אוסרת משמרות מחאה ליד בית פרטי — משום שהמשטרה אינה קובעת חוקים: היא מפקחת עליהם ואוכפת אותם. החוק מגדיר מה זו אספה: 50 איש או יותר שהתקהלו כדי לשמוע נאום או הרצאה על נושא בעל עניין מדיני או כדי לדון בנושא כזה". ההגדרה של תהלוכה: 50 איש או יותר המהלכים יחד או המתקהלים כדי להלך יחד ממקום למקום בין שהם בתנועה ממש ובין אם לאו, בין שהם ערוכים בצורה כלשהי ובין אם לאו". אלה הן ההגדרות של אספה ושל תהלוכה, וחתי אלה טענות אישור. פעולה אחרת, כלומר, פחות מ-50 איש, שאיננה אספה ואיננה תהלוכה, איננה טענות אישור, כל עוד אין בפעולה הזאת או במשמרת הזאת משום הפרעה לסביבה ולאזור. זהו החוק וכך פועלת המשטרה עד היום הזה. בחלקי שלי נפל הכבוד, שגם מול ביתי עמדה משמרת מחאה של צעירי תנועת החרות, וכל עוד הם עמדו בשקט זה היה בהתאם לחוק. אם יהיה שינוי החוק, כמובן המשטרה תפעל בהתאם לו. אבל בינתיים זה החוק.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני סגן השר, אם הכתב נעצר בגין עבירה שהוא ביצע כביכול או אי-מילוי הוראות, מה טעם מצא מפקד הפיקוד שלושם להתייצב אצלו בתחנת "גלי צה"ל", יחד עם דובר צה"ל, יחד עם קצין חינוך ראשי — חבל שלא היה שם גם הפרקליט הצבאי הראשי, ולהתנצל? האם מערכת הביטחון רגילה לתופעה שלפיה קצינים, ותהא דרגתם אשר תהא, מתנצלים ומכים על חטא כפני חיילים בדרגת רב-טוראי כמו זהר מלמד?

כיצד אתה מסביר את המעבר לסדר-היום נוכח התופעה החמורה וחוסר התקדים של ניצול שורה שבאה לידי ביטוי בגזילת חירותו של החייל ללא משפט וללא בדיקה, ומסתבר כבדיקה נוספת, כי הוא הוענש על לא עוול בכפו? האם יחס סלחני דומה על מעשה כה חמור היה מגלה שר הביטחון כלפי קצין בדרגה נמוכה יותר מאלוף פיקוד? מדוע אתם נרתעים מלהדריך את מפקד פיקוד המרכז, לאחר שלוש חקירות שהוא היה מעורב בהן, הייתי אומר חקירות אימפולסיביות של הרדת שני קציני מילואים בשני מקרים נפרדים ומעצרו של רב-טוראי זהר מלמד, לנקוט מדיניות יותר חכמה ופחות אימפולסיבית?

היו"ר ש' הלל:

תודה. חבר הכנסת אהרן הראל, שאלה נוספת במסגרת של דקה אחת.

אהרן הראל (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אני מבקש לדעת האם במסגרת "היד החזקה" שנוקטת היום ממשלת ישראל יש בכוחה צה"ל או שלטונות הביטחון למנוע צילומים של מה שנעשה בגדה על-ידי צוותים זרים?

היו"ר ש' הלל:

תודה. חברת הכנסת אמירה סרטני, בבקשה.

אמירה סרטני (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, בהמשך לשאלת קודמי, אני מבקשת לשמוע את חוות הדעת של משרד הביטחון — האם הגבלת סיקור עיתונאי, בכלל זה סיקור שנערך על-ידי כתב "גלי צה"ל", איננה פוגעת בחובת הציבור לדעת? האם לדברים שמגיעים אלינו מעיתונאי חוץ, הכוללים דברים שנפרסמו במדינות אחרות, יש השפעה חיובית עלינו? להוכיחם, מקרה אוטובוס 300, הידיעה עליו הגיעה מכתבי חוץ. העיקר הוא מהי המדיניות של המשרד לגבי סיקור אמיתי, שבא כדי שהציבור הישראלי ידע אל נכון את המתרחש?

היו"ר ש' הלל:

תודה. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' דקל:

אנחנו צריכים להבין את מורכבות הנושא של "גלי צה"ל" בנוגע למערכת העיתונאית והסיקור הכולל. לפי הסיכומים, על כתב "גלי צה"ל" להגיש כל חומר שהם עומדים לשדר לצנזור וגם לדובר וראש של צה"ל. מלבד זה, יש הסכם או סיכום, שכל כתב וכתב, הפועל במסגרת מסוימת, כגון בפיקוד, יעביר את החומר לפני פרסומו — לא לתחקיר, אלא לגורם המוסמך, קצין או קצינה, המטפל בנושאים האלה.

במקרה דגן הבעיה אינה תוכן הכתבה. מה שנאמר בעיתון, כאילו היתה זאת כתבת אמת, ולכן לא רצו לפרסם אותה — אינו נכון. הבעיה היתה בעיה של סדרי עבודה. לפי סדרי העבודה האלה היה על אותו כתב לפנות לפיקוד, כדי להגיש

את החומר. הוא לא עשה כן בשל סיבות, שמסבירים אותן כסיבות טכניות. לכן פעל אלוף הפיקוד על-פי סמכותו. עליכם להבין: אלוף הפיקוד פועל במסגרת סמכותו, וגם איש "גלי צה"ל" אינו עובד אזרחי, אלא חייל, ורעל כן יש כאן שאלה של משמעת. אלוף הפיקוד הגיב כפי שהגיב על נושא המשמעת ולא על נושא הכתבה.

אלוף הפיקוד קבע פגישה לא כדי להתנצל. הוא עשה זאת כדי לחדש את הסיכומים הקיימים עם צה"ל בנושא עבודת כתבים צבאיים בפיקודים.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אין זאת בושה להתנצל, כשטורים. זה מכובד מאוד.

סגן שר הביטחון מ' דקל:

לא, זאת לא בושה, אבל לא היה צורך להתנצל. מתנצלים על דבר לא נכון, ואל נהפוך את ההתנצלות לנורמה, כאילו הנורמה הנכונה היא, שעל כל אחד ואחד להתנצל. הנורמה הנכונה היא נורמת המשמעת, ואלוף הפיקוד פעל לפי כללי המשמעת. אשר למסקנה שהוא הוציא, אם היתה טובה אם לא, בשלב מאוחר יותר חודשו אותן הוראות, והיום הן הוראות ברורות.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הנורמה היא שמתנצלים כאשר — — —

היו"ר ש' הלל:

לא, גמרנו. זו רדאי לא נורמה.

סגן שר הביטחון מ' דקל:

לשאלתו של חבר הכנסת הראל, אינני יודע כיצד זה קשור למדיניות היד החזקה ולמניעת צילומים על-ידי צוותי טלוויזיה מתחן-לארץ או מהארץ. הדבר הזה לא נעשה, וכל העולם ידע בדיוק מה קורה ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, והוצאו לכל העולם גם התמונות המעוותות, מפני שאפשר למקד את התמונה בכל מקום שרוצים. ואולם, לפי החוק, ברנע שהמחוקק הצבאי, אלוף הפיקוד, מחליט בשל צרכים מסוימים, שאזור מסוים הוא אזור צבאי, והאזור מוכרז כאזור צבאי סגור, לא יהיה בו סיקור. נראה שעד היום לא מצאו אלוף הפיקוד והמערכת לנכון להכריז על אזורים אלה כעל אזורים סגורים.

לשאלה בעניין חובת הציבור לדעת — הוריתו לא היה על חובת הציבור לדעת. הוריתו היה, אם אותו רב-טוראי, שהוא כתב של צה"ל, פעל לפי הסיכומים ובמסגרת המשמעת הצבאית. איש לא מנע מהציבור לדעת, ואני חוזר ואומר: מה שהיה כתוב בעיתון, שכאילו הכול נעשה מפני שהכתב ריבר אמר או גילה את האמת — משמע שאחרים, כנראה, לא ריברו אמת — אין לו כל אחיזה. אני חוזר ואומר, התגובה לא היתה קשורה כלל וכלל לחובת הכתבה, אלא להתנהגות ולמשמעת. תודה רבה.

היו"ר ש' הלל:

אני מודה מאוד לסגן השר דקל. יש שאלתא לשר הדתות, ותבוא עליה תשובה מאוחר יותר.

אני מבקש מחבר הכנסת שבת רייס להציג את השאלתא שלו לראש הממשלה, וישיב עליה סגן השר רוני מילוא.

370. ניתוק היחסים עם ועד ראשי הרשויות

המקומיות הערביות

שבח רייס (המערך):

אדוני סגן השר, הכרוחק בדבר ניתוק היחסים עם ועד

היו"ר ש' הלל:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שבח רייס.

שבח רייס (המערך):

אדוני סגן השר, גם בתשובתך — ואכן קיוויתי, שתנצל את השאלת בעל-פה כדי לתקן רושם שאולי נוצר בעקבות כמה וכמה הצהרות שהצהרות בשבועיים האחרונים — מסתמנת בבירור גישת המפלגה והגור, כלומר, איזה גישה האומרת להיטיב — — —

שרה דורון (הליכוד):

כמו זו של שר הביטחון.

שבח רייס (המערך):

אני שואל עתה את סגן השר, ואת ההערות שלי לשר הביטחון בעניין זה הערתי בנוכחותך במקום אחר.

מרובר בעצם באורחי ישראל. מדינת ישראל קיימת ופועלת 40 שנה וכבר הצטבר ניסיון של 40 שנים טובות של אורחות במלוא מובן המלה מצד הרוב הגדול של ערביי ישראל. ודאי שהיו חריגות, וגם אני הצטערתי עליהן מאוד, ואני מקווה שכל מי שיועד אילו כלים דמוקרטיים עומדים לרשותו של כל אזרח בישראל מצטער על החריגות. עם זאת, אתה יכול למצוא חריגים לא מעטים ואולי רבים יותר גם בקרב הקהל היהודי, ואם קשה לך לעשות זאת, אני יכול לעזור לך ולהצביע עליהם.

אני מודאג כמידה מסוימת מן הנטייה העולה — ואם תתקן את דברי, אשמח מאוד, בעיקר אם התיקון יהיה בכיוון שלי — מההבחנות האלה. אנחנו צריכים להתייחס אל ערביי ישראל כאל אזרחי ישראל; הם צריכים לפעול על-פי חוק, ויש לפעול באמצעים חוקיים נגד מי שמפירים אותו, ולהתייחס אל כל היתר כאל אזרחים לכל עניין ודבר. אני חושב שיש על כך הסכמה רחבה מאוד בקרב אנשי הבית הזה, ועל כן הייתי רוצה מאוד, שלא תינקט שום מדיניות אחרת כלפי ערביי ישראל.

היו"ר ש' הלל:

תודה לחבר הכנסת שבח רייס. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת פנחס גולדשטיין במסגרת של דקה אחת, בבקשה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לציין, שרוב הציבור הערבי לא השתתף באורח חריג כמה שקראנו "יום השלום" — במרכאות כפולות ומכופלות; ואילו הרשויות המקומיות הערביות איבדו, לצערי הרב, את השליטה. לכן אני רוצה לכוך את סגן חשר רוני מילוא על עמדתו, ואני מבין שהיא איננה באה להמציא אלא להוסיף לאותם שמקיימים חוק וסדר.

אדוני סגן השר, שאלתי היא, האם ייתכן — בהמשך לדברים שאמרתי ובהצעת שיינוס ובממשלת ישראל — שנציגי ציבור ערבים הדוגלים בתורתו של אשיף, חלקם יושבים בכנסת ישראל, וקוראים להשמדתה של מדינת ישראל, ייענו וייעזרו עליי מוסדות הממשלה כאשר אחד בלבד ואחר בפיהם? מצד אחד הם מכריזים על הצורך בהשמדתה של מדינת ישראל — — —

שולמית אלתי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מרדע השקרים האלה?

ראשי הרשויות המקומיות הערביות מעלה על סדר-יומנו את מכלול היחסים העדין והמורכב עם ערביי ישראל.

רצוני לשאול: מה היא אכן עמדת הממשלה בעניין זה?

היו"ר ש' הלל:

תודה. אדוני סגן השר מילוא, בבקשה.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
הסידור הזה אינו נוח, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' הלל:

זה נכון.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
אפשר להשיב למעלה, זה יותר טוב.

היו"ר ש' הלל:

אני כפוף בעניין זה להחלטה של ועדת הכנסת. בדרך כלל אין הסידור הזה מפרץ, כשהשרים משיבים. אכן, יש לנו בעיה עם סגני השרים, המשיבים ממקום מושבם, ואני רואה כיצד הם מתלבטים בין הכיסאות. רק שלא יפילו בין הכיסאות. זהו הדבר החשוב ביותר.

דב שילנסקי (הליכוד):

בעזרת השם תהיה שר, ויהיה לך נוח יותר.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
אדוני היושב-ראש, אם חברי כאן מאחלים לי להיות שר, המצב טוב.

דב בן-מאיר (המערך):

אתה כמצב מסוכן.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הממשלה מקיימת סדרת דיונים בעניין מדיניות הממשלה כלפי המגזר הערבי בישראל. ככלל אפשר לומר, שמדיניות הממשלה היא להעמיק את בסיס הדו-קיום בין ערבים ליהודים במדינת ישראל, להשתדל לעודד את הרוח הדומם בקרב ערביי ישראל, המעוניין בדו-קיום ובחיי הכנה ושיתוף ומעוניין להיות ככל האזרח בישראל, ולהחליש את הגורמים הדדיים, המצונינים בצרעור הדו-קיום והשלום בין יהודים לערבים במדינת ישראל.

גישה זו של עידוד המתונים, המעוניינים בדו-קיום ובשלום בתוך ישראל, והחלשת הקיצוניים מופעלת לאורך כל הדרך, ועלינו להמשיך ולנקוט אותה גם בעתיד, מפני שחפיסת העולם שלנו צריכה להיות שבא-רץ-ישראל, במדינת ישראל, צריכים לחיות יהודים וערבים יחדיו, ולמצוא את הדרך לדו-קיום ולשלום הדדי בתוך מדינת ישראל עצמה, כשם שאנו רוצים בשלום כולל בין ישראל לשכנותיה.

כמי שהתחנך על תורתו של זאב זיכוטנינסקי אני יכול לומר, שהחזון של חיים משותפים ושלווים בארץ-ישראל בין יהודים וערבים מוסלמים ונוצרים הוא חזונו של זיכוטנינסקי וחזוני שלי, ואני מאמין שכן צריך לחיות במדינת ישראל.

לצער, האירועים שהיו בשבוע שעבר היו חריגה מאותה דרך של דו-קיום ושלום בתוך ישראל, וצריך לעשות את כל הדרוש כדי שאירועים כאלה לא יקרו בעתיד. בין היתר צריך, לדעתי, להגביר את התמיכה ואת החיזוק של הגורמים המתונים הרוצים בדו-קיום, שלום וחיים משותפים, ולהחליש את הגורמים הקיצוניים. תודה רבה.

היו"ר ש' הלל:

נא לא להפריע. חבר הכנסת גולדשטיין, אתה צריך לדבר כמשך דקה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אני מסיים. אודה לכבוד סגן השר אם ישיב לי, האם יש מגמה, או מחשבה לגבי חברי הכנסת הקוראים להשמדתה של מדינת ישראל? תודה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

שקר. אין חבר הכנסת שאומר את הדבר הזה. זו רק דיבה.

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת טובי, אם גמרת את החזית שלך בצעקות, אני רוצה לתת לך את רשות הדיבור. בבקשה.

מחמד ותר (מפ"ם):

אני ביקשתי רשות לשאלה נוספת.

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת תופיק טובי ביקש לפניך.

מחמד ותר (מפ"ם):

אני לא מתווכח אהך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' הלל:

רבותי חברי הכנסת, אני יודע שעל כל שאלתא יש כמה חברי כנסת שרוצים לשאול שאלה נוספת. תאמינו לי שיושב-ראש הישיבה אינו מנצל את הסמכות הזאת שלו כדי לפגוע, אלא הוא מפעיל את שיקול דעתו, וגם מתחשב במי שהצביע קודם. אני מביא זאת בחשבון כמידת האפשר. אין לי שום סיבה להקדים את חבר הכנסת תופיק טובי, מלבד זאת שראיתי את אצבעו מורמת לפני שאחה הגעת למקומך להצביע. בבקשה, חבר הכנסת טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, כרצוני לשאול את סגן השר רוני מילוא, האם נוכח העובדה שהאיום שלו לנתק יחסים עם ועד ראשי המועצות המקומיות ולקצץ בתמיכות כמורעות המקומיות הערכיות נשמע דווקא לפני השביתה. לפני יום השלום, עוד בעת הכרזתה, בלי כל קשר לאירועים שהוא מדבר עליהם כיום, ומדקלס אותם, כאילו יצאה קריאה להשמדת מדינת ישראל — אני מכחיש זאת ואומר, שלא יצאה קריאה כזאת משום איש ציבור ערבי, משום אזור ערבי במדינת ישראל.

מרסם גלוריה-עספה (הליכוד):

— — — תופיק יואד.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

לא נכון. שום קריאה כזאת לא היתה. זה שקר וכזב. אתם מלבישים על האוכלוסייה הערבית דברים שלא היו.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' הלל:

חברי הכנסת, אתם צריכים להתרגל. יש לנו פה מסגרת של שאלתא בעל-פה ולא ויכוח גנרלי. גם המשיב וגם קורא קריאת הביניים משכשים את סדר העבודה שלנו. חבר הכנסת תופיק טובי, במסגרת של דקה אתה צריך להציג את השאלה שלך ולא להיכנס לוויכוחים שאינם רלבנטיים לשאלה המוצגת לשר או לסגן השר.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

שלא יפריעו לי. אני מסיים את השאלה: האם נוכח העובדה שהקריאה שלך לנתק, להחרים, וכדומה היתה לפני ימים השלום, האם אין זה אומר שאתה קורא לאוכלוסייה הערבית להטיל אלם על פיה, לא לבטא שום עמדה פוליטית ולהיות במעמד של אזרחים על-חנאי במדינת ישראל? האם זה לא סותר את הדריקונים שאתה מדבר עליו?

היו"ר ש' הלל:

תודה לחבר הכנסת תופיק טובי. אדוני סגן השר, בכבוד.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית לשאלתו הנוספת של חבר הכנסת שבח וייס, הכוונה היא, והדברים נאמרו בבירור — אני מצטער אם בכותרות שונות דובר על מדיניות ענישה — לא מדובר על מדיניות ענישה אלא על כך שיש לעודד את המתונים בקרב ערביי ישראל. אני חושב שלחפיסה זו שותפים כמעט כל שרי הממשלה, אם לא כולם, ואני חושב שגם כמעט כל חברי הכנסת, הרוב המכריע שבהם.

אנחנו צריכים לעודד דריקונים, אנחנו צריכים לעודד חיים כשיטתו וכשלום כתוך מדינת ישראל. כנושא הזה אני מתפלל אם משהו מנסה ליצור חילוקי דעות במקום שאין חילוקי דעות כאלה. אני בטוח שחבר הכנסת וייס שותף לדעתי.

לגבי שאלתו של חבר הכנסת גולדשטיין, אני רוצה לקשור אותה גם לשאלה של חבר הכנסת תופיק טובי ואולי להבהיר קצת יותר את הדברים. אשר לוועד ראשי הרשויות — רצוי שהדבר הזה יהיה ברור. זה היה נושא בעייתי מאוד עוד לפני השביתה ולא רק אחריה. ביום חמישי שלפני השביתה התכנס ועד ראשי הרשויות. בישיבה זו היו הדעות חלוקות, ומספרם של התומכים בקיום השביתה היה שווה למספר המתנגדים לכך. אלה שהתנגדו לשביתה סברו שהיא יכולה לגרום תופעות קיצוניות, כגון שאכן נתקלנו בהן. עקב השוויון בין הכוחות שהיו בעד ונגד כנסת המליאה של הרשויות המקומיות. בישיבת המליאה הביאו נציגי רק"ח — וחבר הכנסת תופיק טובי נמנה עמם — את כל הגורמים הקשורים אליהם: את ועד הסטודנטים, את ועד המורים, את הוועד להשבת האדמות; כל הגורמים האלה השתתפו באותה ישיבה. בישיבה שררה אווירה קשה ביותר. המתונים שדיברו יום קודם נגר שביתה לא העזו לומר מלה ולפתוח את פיהם באותה ישיבת מליאה. מה שהיה במליאה של יום חמישי לא בא לביטוי במליאה של יום שישי. כי באותה ישיבה כשפרעם לא העזו המתונים לומר אחת על הסתייגותם מהשביתה. את זה שמעתי כמו אזני מפי אותם גורמים מתונים שנפגשו אתי גם לפני השביתה וגם אחריה.

אני רוצה להביא לידיעת חבר הכנסת טובי — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — — האיומים שלך.

רוני מילוא (הליכוד):

חבר הכנסת טובי, אני רוצה להביא לידיעתך ולידיעת חברי הכנסת ולידיעת הציבור בישראל — כדאי שנדע על מה אנחנו מדברים, לא מדובר פה בעניין פוליטי של מאבק בוועד ראשי הרשויות, מפני שוועד ראשי הרשויות כפי שהוא כיום נשלט על-ידי רק"ח ולא על-ידי שום גורם אחר. אין לי בעיה עם רק"ח ולא מלחמה פוליטית עם רק"ח. יש לי בעיה של דריקונים במדינת ישראל.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה חלק מההסתה שלכם. זו לא תשובה. זו רק הסתה
נוספת.

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת תופיק טובי, נתתי לך רשות הריכוז אף
שצעת קודם. אנא ממך, תסיים.

אבקש מסגן השר להצטמצם בדבריו, כי אנחנו מוגבלים
בזמן מתן התשובות.

רוני מילוא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני אצטמצם בדברי.

בישיבת ועד ראשי הרשויות המקומיות הערביות שהתכנס
ב-24 בדצמבר לדיון באירועי "יום השלום", לדיון בדיעבד.
התקבלו ההחלטות האלה — אני רוצה שחברי הכנסת, גם חבר
הכנסת וייס, ישמעו זאת:

החלטה ראשונה היתה לגנות את המשטרה על אחריותה
לאירועים שהיו.

אף ששר המשטרה אינו ממפלגתי, אני מודיע בשם
הממשלה, שזו החלטה שאין לה שום יסוד במציאות. המשטרה
נהגה באיפוק, שמרה ככל יכולתה על הסדר, באיפוק מירבי, יש
כאלה שאומרים שאולי אפילו התאפקה יותר מדי בתגובתה על
חסימת כביש ואדי-ערה במשך שלוש שעות. המשטרה לא
השתמשה בכוח כדי לפתוח אותו, ואני חושב שהיא נהגה
באיפוק אופטימלי. גם בנצרת, כאשר תקפו תחנת משטרה,
בעירודו של חבר הכנסת זיאד, גם שם המשטרה נהגה באיפוק
אופטימלי. ממשלת ישראל נתנה הנחיות בנושא הזה למשטרה
— להתנהג באיפוק, ולמרות זאת קיבל הוועד את ההחלטה
שקיבל.

החלטה שנייה של הוועד היתה לגנות את חבר הכנסת
כהנא.

החלטה שלישית, והיא התקבלה חוץ חילוקי דעות, היתה
לגנות את המתפרעים.

החלטה רביעית היתה לחמוק בהמשך ההתקוממות
בשטחים. זאת היתה ההחלטה הרביעית של ועד ראשי
הרשויות הערביות מ-24 בדצמבר — לחמוק בהמשך
ההתקוממות בשטחים.

חברי הכנסת, מה פירוש הדבר שוועד ראשי הרשויות
בנושא זה נוקט עמדה פוליטית, עמדה לאומנית ערבית, שכאה
לעודד את ההתקוממות בשטחים נגד צבא-הגנה לישראל ונגד
מדינת ישראל? כדאי שהציבור בישראל וחברי הכנסת ידעו על
מה אנחנו מדברים כאן. לא מדובר במאבקים פוליטיים פנימיים
בישראל.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת טובי, בלי ליווי בבקשה.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

מרוכז כאן במאמץ לשמירה על דו-קיום בשלום בין
יהודים לערבים במדינת ישראל. מי שיש לו אינטרס לשמור על
הדו-קיום, לשמור על ההבנה ולשמור על חיים משותפים צריך
להחליש את הוועד הזה, צריך למנוע את המשך פעולתו,
ולעודד את המתונים.

מחמד ותד (מפ"ם):

אתה מסלף בידועין, אתה משקר פה בכנסת.

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת ותד — — —

מחמד ותד (מפ"ם):

אתה משקר.

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת ותד, אני מדבר אליך.

מחמד ותד (מפ"ם):

זו לא אמת מה שהוא אומר.

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת ותד, אני מדבר אליך. תתרגל לכך
שכשהיושב-ראש מדבר אתה לא צריך להפריע. אני מבקש
ממך לחזור בך מהמלה "שקר". היא לא מקובלת אצלנו.

מחמד ותד (מפ"ם):

לא התקבלו החלטות כפי שהוא מציג אותן.

היו"ר ש' הלל:

אני מציע לך לבקש למחוק את המלה מהפרוטוקול.

מחמד ותד (מפ"ם):

אז זה לא נכון.

היו"ר ש' הלל:

אני מבקש ממך להסכים לכך שהמלה המיותרת שאמרת
אכן תימחק.

מחמד ותד (מפ"ם):

אני מחליף אותה בזה שהציטטות לא נכונות.

היו"ר ש' הלל:

חן מזה אני מבקש ממך לא לצעוק ולא להפריע.

אבקש מסגן השר מילוא לסיים בבקשה.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

אני רוצה לחזור ולומר, שהציטוט שהבאתי הוא מכרוז
בערבית שפורסם על-ידי ועד ראשי הרשויות עצמו, ובו
החלטות הוועד. אם חבר הכנסת ותד רוצה לקבל את ההחלטות
האלה בכתב, אני מוכן להעביר לו אותן בכתב.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מבקש לקבל את התרגום שלו בעברית.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

הרי לא ניסיתי להבחין בדרך כלשהי בין ההחלטות.
התייחסתי גם להחלטה המדברת על גינוי המתפרעים וגם על
ההחלטה הזאת, המדברת על תמיכה בהמשך ההתקוממות
בשטחים.

אני חושב, חבר הכנסת ותד, שאתה, כחבר במפלגה
ציונית, וגם חבר הכנסת דראושה, ואתם הייתם שותפים
להחלטות הוועד הזה, תיטיבו לעשות אם תראו את קו הפעולה
שלכם כאנשים המייצגים בכנסת ציבור ערבי החי בישראל, ולא
כאמצעות ועד כזה, ההופך להיות מכשיר קיצוני ושלילי, שלא
תורם אלא מפריע לדו-קיום שכולנו רוצים בו בין יהודים
לערבים במדינת ישראל.

היו"ר ש' הלל:

תודה לסגן השר מילוא.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני מבקש לקיים דיון על הודעה זו, שהיא מנוגדת לכל אמת ומביאה בפני הכנסת דברים לא נכונים.

היו"ר ש' הלל:

אתה לא יכול לבקש דבר.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

יש לקיים דיון.

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת טובי, נא לא להפריע. אני מבקש ממך להקפיד על הסדר.

ב. שאלות ותשובות

החומר שברשות הכרזילאים, הצהיר שהגופה שנמצאה היא אכן גופתו של מנגלה.

ארגון ניצולי השראה של סן-פאולו, המתמסר, בין יתר פעולותיו, גם לאיתור רוצחי יהודים — וחבר בו האיש שפרסם תחת השם בן-אברהם את הספר "מלאך מוות" ובו מחקר על מנגלה — חולק על הטענה שהגופה שנמצאה שם היא של מנגלה, ולא נותן לסגור את התיק של רוצחם של 400,000 יהודים, רובם ילדים וזקנים. הם כותבים לי כי קונסול ישראל בסן-פאולו הודיע להם, כי מר רוגב לא נתן שום הצהרה בנוגע לחקירות שלו, כי הוא לקח את המסמכים לבדיקה בישראל והצהרה תבוא ממשלת ישראל.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונים הדברים שפורטו לעיל על פעולות של מר רוגב?

2. האם נתן מר רוגב הצהרות, כפי שפורסם בעיתונים בברזיל וכפי שמעיד תצלומן הרצ"ב?

3. אם הפרסומים בעיתונות אינם נכונים, האם תורה הממשלה לקונסוליה של ישראל בברזיל לפרסם הכחשה?

4. האם יש לממשלת ישראל מסקנות בנוגע לגופה שנמצאה בברזיל, שנטען לגביה שהיא גופתו של המרצח מנגלה?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

1. ביוני 1985 התגלה בעיירה אמבו שליד סן-פאולו שלד, ולדעת משטרת ברזיל זה אמור להיות שלדו של יוזף מנגלה. בבדיקות השלד השתתפו פתולוגים מברזיל, מארצות-הברית וממערב-גרמניה ונציגי מכון-וויזנטל מארצות-הברית.

החומר המדעי-המחקרי והעדויות שהתקבלו נבדקו בקפדנות בארץ על-ידי הגורמים הנוגעים בדבר. בסיכום הבדיקות התעוררו כמה שאלות שנותרו בלא מענה ומנעו לפיכך את קבלת מסקנת משטרת ברזיל, שהשלד שנמצא באמבו הוא שאריות מנגלה. השאלות העיקריות שהתעוררו התייחסו למציאת שלושה שברים בשלד: באגן הירכיים, כעצם הבריח ובעצם הכתף. הבודקים לא מצאו אסמכתאות לגביהם בתולדות חייו של מנגלה. הפתולוגים שבדקו את השלד לא התייחסו לסיבות היווצרות השברים.

נוכח השאלות שהתעוררו בבדיקת החומר הנ"ל, הוחלט לשגר לברזיל ביולי 1987 את ד"ר מוריס רוגב, מנהל המכון הפתולוגי בישראל והפתולוג הראשי של צה"ל, כדי לבדוק את השלד באמבו על מנת לאפשר להגיע למסקנה בהסתמך על חוות דעת של מומחה ישראלי מוסמך ומהימן.

ד"ר רוגב, שנהנה משיתוף פעולה מלא של משטרת ברזיל ואנשי המכון הפתולוגי בסן-פאולו, אכן אישר את קיום השברים, קבע את הזמן המשוער של היווצרותם ואף ציין פרק זמן משוער שהיה נחוץ לאיתורם.

היו"ר ש' הלל:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עתה לשאלות ותשובות. אני מתכבד להזמין את סגן השר מילוא לעלות על הבמה ולהשיב על שאלות מספר של חברי הכנסת.

2610. דוח "אמנסטי" על עינוי אסירים פוליטיים בישראל

חבר הכנסת י' שרדי שאל את ראש הממשלה ביום י"ח בחשוון התשמ"ח (10 בנובמבר 1987):

בדוח "אמנסטי" הכין-לאומי לשנת 1987 מצוינת ישראל כאחת המדינות הנותנות יד חופשית לדרג המבצע להשתמש במדיניות עינוי האסירים והעצירים הפוליטיים, מבוגרים וילדים.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונות הטענות המופיעות בדוח "אמנסטי" לשנת 1987?

2. האם נכון לומר, כי לדרג המבצע יש יד חופשית בכל הקשור למדיניות העינויים?

3. מה עושה ממשלת ישראל כדי לצמצם את המגמה, אם יש מגמה, המצביעה על שימוש בעינויים ובמעשי אכזריות?

4. כמה מקרים חריגים בשב"כ — שירות הביטחון הכללי — הובאו לדיון בחמש השנים האחרונות בתוך המערכת ומחוצה לה?

תשובת סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הטענות המועלות בדוח "אמנסטי" נמצאות עתה בבדיקה, ועם השלמתה תינתן תשובתנו עליהן.

2. התשובה היא שלילית בתכלית.

3. אין מגמה המצביעה על שימוש בעינויים ובמעשי אכזריות. בהקשר זה אומר, כי מאחר שהממשלה אימצה את דוח ועדת-לנדוי הרי ננקטים צעדים מתאימים ברוח דוח זה להבטיח סייגים ברורים לגבי השימוש בלחץ פיסי בעת התייחסות.

4. בדקנו את הנושא עם גורמי הביטחון המוסמכים ולהלן תשובתם: המונחים "במקרים חריגים" ו"הובאו לדיון" אינם ברורים דיים ואינם מאפשרים המצאת הנתונים המבוקשים.

3617. אימות הטענה ששדרו של יוזף מנגלה נמצא בברזיל

חבר הכנסת ד' שילנסקי שאל את ראש הממשלה ביום כ' בחשוון התשמ"ח (12 בנובמבר 1987):

בעיתונות הברזילאית פורסם, כי מומחה מישראל, מוריס רוגב, שנשלח על-ידי ממשלת ישראל לברזיל כדי לבדוק את

3618. ארגונים אש"סיסטיים בשטחים

חבר הכנסת מ' איתן שאל את ראש הממשלה ביום כ' בחשוון התשמ"ח (12 בנובמבר 1987):

דוח ועדת-לנדרי קובע, כי ארגונים ציבוריים גלויים פועלים ביהודה ושומרון על-פי הוראות אש"ף, וכי בשנים האחרונות עברו דרכם צעירים רבים מפעילות של חתרנות מדינית לפעילות של חבלה פיסית.

ברצוני לשאול:

מדוע מאפשרת ממשלת ישראל את המשך פעולתם של ארגונים אלה, המשמשים לשכות גיוס לארגוני המחבלים?

תשובת סגן השר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ממשלת ישראל על זרועותיה פועלת בנושא ארגונים אלו על-פי החוק והדין הנוהגים בישראל.

נקטות פעולות נגד ארגונים אלו ו/או נגד מי שפעילים במסגרתם, כאשר מצטבר חומר שמאפשר, גם מן הבחינה המשפטית, לפעול נגדם.

3721. מלגות לתלמידים ערבים

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את ראש הממשלה ביום כ' בחשוון התשמ"ח (12 בנובמבר 1987):

נמסר לי כי "מפעל הסטיפנדיות לחינוך בע"מ" הודיע לבתי-הספר הערביים, שלא יטפל במלגות לתלמידים נזקקים בשנת התשמ"ח, עקב הודעת משרדכם על הפסקת ההשתתפותו במימון המפעל למתן מלגות. כתוצאה מכך ייפגעו התלמידים הערבים הנזקקים ותיווצר אפליה בחלוקת המלגות.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונים הדברים שנמסרו לי?

2. אם כן — לנוכח תוצאות הפסקת השתתפותכם במפעל, האם תהיה מוכן לשוב ולשקול את המשך תמיכתכם בו?

3. אם כן — כיצד ומתי יתבצעו ההוראות?

תשובת סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. השנה לא השתתפנו במימון מפעל הסטיפנדיות. הסיבה לכך היא, שהחלטנו לתת השנה עדיפות לסטודנטים ערבים על פני תלמידים בבתי-ספר יסודיים.

הסכומים שהוקצבו בשנים קודמות ל"מפעל הסטיפנדיות לחינוך" הוקצבו השנה למלגות לסטודנטים. יתר על כן, הכפלנו וכמעט שילשנו את הסכומים. השנה הוקצבו מלגות לכ-300 סטודנטים ערבים, והמלגה לכל סטודנט עמדה על 500 ש"ח. במקום הסכומים המגוחכים והמבישים שהוענקו בשנים קודמות לתלמידי בתי-ספר יסודיים.

צר לנו על ש"מפעל הסטיפנדיות לחינוך" לא נתן לתלמידים נזקקים את חלקו בלא השתתפותנו, ולא ברורה לנו הסיבה לצעד זה.

2 — 3. בשנה הבאה, אם יאפשר זאת מסגרות התקציב, נשאף לכך שגם סטודנטים וגם תלמידים נזקקים יזכו למלגות הולמות.

2. בתשובה על שאלות עיתונאים בסן-פאולו הצהיר ד"ר רוגב, כי הגיע לברזיל על מנת לבדוק בשלד כמה דברים. שלדעת ישראל יש לכודים, ובגמר עבודות הבדיקה תמסור ממשלת ישראל את התייחסותה לנושא. ד"ר רוגב חזר על דברים אלה גם באוזני מר בן-אברהם.

4. מלאכת הבדיקה היא בעצומה. היא מתבצעת בשיתוף פעולה עם הנוגעים דבר במשרד התובע בפרנקפורט שבמערב-גרמניה ובמשרד המשפטים של ארצות-הברית, ובסיומן מקורים שניתן יהיה להתייחס לשאלה האם השלד שנמצא בברזיל, באמבו, ביוני 1985 הוא אכן שלדו של הפושע יוזף מנגלה.

3. איננו סבורים שיש צורך להנחות הקונסוליה בסן-פאולו לפרסם תגובות כלשהן בנושא.

הוידע ש' הלל:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני משוכנע שהשלד שנמצא בחוף הים בקרבת סן-פאולו ב-1979 איננו השלד של מנגלה. האדם הקבור באמבו אינו מנגלה, ואין לי עכשיו הזמן לשכנע בכך. אני רוצה להוסיף, שאני בטוח שלפני שנתיים וחצי בערך עוד היה מנגלה חי.

שאלתי הנוספת אל כבוד השר היא כדלקמן: למה לא נפגש ד"ר מוריס רוגב עם ניצולי השואה, בראשותו של בן-אברהם, לפני שערך את הבדיקות? הם פנו וביקשו זאת, וידוע שהם משקיעים כספים ומאמצים ואף מסכנים את עצמם במרדף אחרי מנגלה. שמעתי זאת מפי ידידי אלה, ואני משוכנע בכנותם.

שאלה נוספת: האם הוא נפגש עם השגריר האמריקני? אם כן, למה היה עליו להיפגש עם השגריר האמריקני? הרי ידוע שהאמריקנים אינם מעוניינים לגלות את מנגלה, כדי שהוא לא יפתח את פיו ויספר דברים שאינם נעימים להם, בעיקר איך הם שחררו אותו ב-1946, כאשר הוא היה בידם.

מה עשה ממשלת ישראל, והאם יתערב ראש הממשלה אישית וישקיע מאמצים ויעמוד בראש הפעולה למרדף אחרי מנגלה, כפי שמחייב המצפון היהודי ולפי צו השעה של מדינת ישראל?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת, אני שותף להודעתו ולדעתו של חבר הכנסת דב שילנסקי, שממשלת ישראל צריכה לעשות מאמץ מירבי כדי להביא ללכידתו, אם הדבר אפשרי. של המפלגת הנאצית ד"ר מנגלה, שעשה ביהודים מעשים איומים ונוראים ומוזרויים, והשנים הארוכות שחלפו מאז לא יכולות להשכיחם. לכן, הממשלה תמשיך לעשות כל מאמץ אפשרי כדי לנסות וללכוד את יוזף מנגלה, והדבר בא לידי ביטוי גם בשליחתו של מומחה מיוחד מטעם הממשלה, ד"ר רוגב, לברזיל, כדי לבדוק אם השלד שנמצא שם הוא שלדו של מנגלה. הממשלה תמשיך לעשות כל מאמץ בכיוון זה.

אשר לשאלות המיוחדות שהפנה חבר הכנסת שילנסקי בקשר לנושאים מיוחדים — ברשותו, אבקש לבדוק את הנושא הזה לפברטיו. כי מדובר כאן בפרטים שאינם לפני כרגע. לחבר הכנסת שילנסקי תימסר תשובה מפורטת על השאלות ששאל.

דב שילנסקי (הליכוד):

תודה רבה.

במשרד ראש הממשלה עד שהועבר למשרד החוץ? אם לא היה לו תפקיד מוגדר, כפי שאני מבין מתשובתך, מדוע הוא היה שם זמן כה רב?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

אני סבור, שהתשובה שנחתה בנושא זה צריכה להיות מספקת, ואני מצטער אם אין היא כזאת. כידוע, יש במשרד ראש הממשלה לשכה לממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ, ומר אפלכאום הועסק בלשכתו של ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ. אני חושב שלא היתה בנושא הזה חריגה מנוהל רגיל, וההחלטה על העסקתו היתה נחונה ונתונה גם היום בידי מעסיקו, ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ.

הי"ד א' נחמיאס:

אני מודה לסגן השר במשרד ראש הממשלה מר רוני מילוא. אני מזמין את השר לקליטת העלייה להשיב על שאלות.

3548. מתן הלוואה לעולים

חברת הכנסת א' נמיר שאלה את השר לקליטת העלייה ביום ז' כבב התשמ"ז (2 באוגוסט 1987):

נמסר לי, כי במרכז הקליטה בבית-כרדוקי ברמת-אביב בתל-אביב קיבלו עולים חודשים במשך כמה חודשים ומדי חודש בחודשו 250 ש"ח, ונאמר להם כי זוהי "מתנה". באותו זמן התחיימו את העולים על מסמך, שתוכנו לא תורגם להם ולא נמסר לידיהם. אחרי שיש חודשים התברר, שהיתה זו הלוואה בריבית והמסמך שעליו חתמו העולים הוא התחייבות להחזירה. עד לרגע זה, לא נמצא המסמך בידי הפונים אלי.

אבקש מכבוד השר להשיבני:

1. האם נכון מידע זה?

2. אם לא — מה הוא המידע הנכון?

3. אם כן — מה יש בדעת השר לעשות כדי להקל על אותם עולים בעניין נוהל זה כעתיד?

תשובת השר לקליטת העלייה י' צור:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מידע זה נכון בחלקו.

2. העניין הנדון בשאלת מתחם לקבלת דמי קיום באמצעות בנק עידוד לכודדים, העולים מארצות רוחה בלבד. עולים אלו אינם זכאים לקבל את דמי הקיום כמענק אלא כהלוואה, ועובדה זו נאמרת להם. התחיימה על השטר היא על גבי טופס הכתוב בעברית.

3. אין מתן דמי הקיום במסגרת המעבר של הסוכנות היהודית באמצעות בנק עידוד באחריות משרד הקליטה, ולכן אין ביכולתנו לשנות זאת, אם כי הבאנו לידיעתם את החלוקה.

3728. סטו' למסיימים לימודי רפואה בחוץ-לארץ

חבר הכנסת ד' שילנסקי שאל את השר לקליטת העלייה ביום כ' בחשוון התשמ"ח (12 בנובמבר 1987):

רצ"ב מכתב של ישראלי שסיים את לימודי הרפואה בחוץ-לארץ, חזר הביתה, קיבל אישור ממשרד הבריאות להתחיל את הסטו', אך זה שבוע חודשים שלא התאפשר לו לעשות זאת. אשתו נמצאת במצב דומה.

3741. בידי ראיות בפני ועדת-לנדוי

חבר הכנסת י' שריד שאל את ראש הממשלה ביום כ"ז בחשוון התשמ"ח (19 בנובמבר 1987):

ברצוני לשאול:

1. האם בטוח ראש השב"כ למעלה מכל ספק, כי אך ורק שלושה חוקרים היו בסוד בידי ראיות בפני ועדת-לנדוי, ולאיש מהממונים עליהם לא היה מושג על כך?

2. האם נחקר ראש אגף החקירות בשב"כ ומשקיף השב"כ בוועדת-לנדוי על ידיעותיהם שלהם בדבר בידי ראיות?

3. האם יכול ראש הממשלה למסור הודעה מוסמכת, מה גרם למותו של עוזאר חמדן בזמן חקירתו?

תשובת סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — 2. לא היה כל בידי ראיות בפני ועדת-לנדוי.

3. הנושא כולו מצוי עתה בחקירת המשטרה שנועדה להגיע לחקר האמת גם בשאלות שפורטו בשאלתך.

3820. מנהל לשכת ראש הממשלה

חבר הכנסת ע' לנדאו שאל את ראש הממשלה ביום כ"ז בחשוון התשמ"ח (19 בנובמבר 1987):

גיליון "הארץ" מ-5 בנובמבר 1987 מביא לידיעת קוראיו, כי מר בועז אפלכאום היה "במשך שנתיים מנהל לשכת ראש הממשלה, המוציא והמכניס במשרדו של ראש הממשלה מר שמעון פרס. באה הרוטציה והשאירה אותו עם כיסא, שולחן, מזכירה ותואר. 'חופשה בתשלום' מעין זו שהיתה עשויה לקרן לרבים — — —"

ברצוני לשאול:

1. האם, אכן, מר בועז אפלכאום ומזכירה העומדת לרשותו ממשיכים לקבל שכר מלא לאחר הרוטציה?

2. אם כן — אילו תפקידים הם ממלאים?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
מר אפלכאום הועבר ללשכת ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ, והעסקתו או אי-העסקתו נתונה לשיקול דעתו של ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ.

דב שילנסקי (הליכוד):

רוני מילוא, אני הייתי סגן שר, וכשהתחלף השלטון לא עברו 24 שעות ולא נשאר איש מהעובדים שלי. מר שמעון פרס העיף אותם.

הי"ד א' נחמיאס:

חבר הכנסת שילנסקי, מה אתה מתפרץ? לשם מה אתה מתפרץ? זו שאלתך שלך? למה אתה מגיב? זו לא שאלתך שלך. למה אתה מגיב, כאשר בעל השאלתך מצביע כדי לשאול שאלה נוספת ואתה מפריע למהלך התקין.

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת עוזי לנדאו, בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, כאשר התפרסמה בעיתונות הידיעה על העסקתו של מר אפלכאום, הוא היה עדיין במשרד ראש הממשלה. השאלה היא: כמה זמן הוא היה

הממשלה ביום ראשון. אני מזמין כל תגובה וכל לחץ מצד הציבור ומצדך, כדי ליצור את האווירה הנחוצה. אני מקווה, שתימצא הדרך בישיבת הממשלה ביום ראשון. אפילו אין חשבוני מוצאת חן בעיניך, זה לא יעזור. הפעלתם של דברים כאלה דורשת תקציב, והתקציב לנושא זה מופיע כסעיף תקציבי בתקציב משרד הבריאות.

כידוע לך, משרד יכול להוציא כסף אם הוא מצוי במסגרת תקציבו.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני השר — — —

הי"ר א' נחמיאס:

נא להשיב על שאילתא מס' 3801 של חבר הכנסת שבח וייס.

3801. הפניית עולים לאזור הצפון

חבר הכנסת ש' וייס שאל את השר לקליטת העלייה ביום כ"ז בחשוון התשמ"ח (19 בנובמבר 1987):

אזור חיפה והצפון עובר תהליך מתמשך של התמעטות אוכלוסייה יהודית.

ברצוני לשאול:

1. האם מקיים משרד הקליטה מדיניות של הפניית עולים לצפון ישראל?

2. מה הם ממדי ההצלחה של מדיניות כזאת?

השר לקליטת העלייה י' צור:

1. בשנה האחרונה שוקד משרד הקליטה על גיבוש רפורמה מקיפה בקליטת העולים בישראל. כל עולה יכול להתגורר ביישוב שבו הוא החליט להתגורר. על כן אנו פונים לרשויות מקומיות, לרבות אלה שכצפון הארץ, כדי שיפעלו לעידוד עולים לחיות ביישוביהן.

2. לצערי, עדיין מעטות הן הרשויות שנקטו יוזמה פעילה בתחום הצעות דיור ותעסוקה. ניסיונות כאלה נעשו לאחרונה על-ידי מגדל-העמק, כרמיאל וראשון-לציון.

הי"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המערך):

חברי שר הקליטה, אני מעריך את המדיניות שלך, שלא לכפות חס ושלום על עולים כל סוג של דיור בכל מקום שהוא, ולהתייחס אליהם כאל אזרחים מייד עם כואם לארץ. ברם, למרות הכול אין ספק שברור לך שהאינטרס שלנו הוא ליישב את הצפון והדרום, וזהו אינטרס לאומי וחינוי לדעת הכול.

האם אפשר לעשות בעניין זה יותר דווקא בתקופה שבה אין, לדאבוננו, עלייה רבה, ולכן מתאפשר טיפול פרטני בכל עולה ועולה כדי להניעו בדרכי נועם ושכנוע לחיות באזורים אלו? האם נעשות פעולות כדי שהרשויות המקומיות תגדלנה לכך שיהיה פיזור אוכלוסייה נאות יותר?

השר לקליטת העלייה י' צור:

אשיב שתי תשובות. התשובה הראשונה היא כללית. לצערי, הולכת ונשחקת בממשלות ישראל ובמדינת ישראל העדיפות שיש לאזורי הפיתוח על פני מרכז הארץ. באזורי הפיתוח הן בנגב והן בגליל, בצפון, ולא רק באזורי הפיתוח אלא בכל האזורים שהם מעבר לגוש-דן, יש הגירה שלילית.

לפי מיטב ידיעתי נמצאים במצב דומה 60—80 רופאים.

ברצוני לשאול:

1. האם התופעה ידועה לך?

2. האם קיימת סכנת ירידה במקרים אלה?

3. מה יעשה כבודו לפתרון הבעיה?

השר לקליטת העלייה י' צור:

1. כן.

2. כן.

3. יזמתי דיון בהשתתפות שרת הבריאות ונציגי משרד האוצר, ותבעתי ממשרד הבריאות לעמוד בהתחייבותיו כלפי הסטודנטים ולדאוג לתוספת תקציב מתאימה. תחום זה הוא באחריותו הבלעדית של משרד הבריאות, והסעיף הזה מתוקצב בתקציב משרד הבריאות. לצערי, לא נמצא פתרון עד עצם היום הזה.

אוסף ואומר, שהנושא הזה יעלה ביוזמתי בישיבת הממשלה הקרובה, לאחר שלפני כשלושה שבועות פניתי בשאלתא בעניין זה לשרת הבריאות. זוהי בעיה חמורה מאין כמוה. מדובר בכ-250 סטודנטים ישראלים בשנה. מצבם אינו דומה למצבם של ישראלים תוזרים אחרים.

אשר לרופאים בכלל, המצב הוא שאנחנו אומרים לחברה: שמעו, אין מקום בארץ, ולכן מי שרוצה ללמוד רפואה צריך לצאת ללמוד בחוץ-לארץ, ושיבתו ארצה היא חלק מן התהליך.

על-פי היוזמה של יושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה, מנכ"ל משרד הבריאות ואנוכי נמצאת כרגע בארץ נציגות של הסטודנטים הישראלים הלומדים באיטליה. הם עומדים להיפגע גם בעניין בחינות הרופאים. הנושא הכספי יעלה בישיבת הממשלה הקרובה ביוזמתי.

הי"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני השר, אנחנו עושים מאמצים גדולים כדי להחזיר יורדים ארצה, ובצדק. רופאים אלה אינם יורדים, אלה הם כנים טובים, שלא חושבים על ירידה. לא התאפשר להם ללמוד פה, על כן הם יצאו ללמוד בחוץ-לארץ וחזרו. בעייתם אינה נפתרת זה חודשים רבים. אני יודע על סטודנטים שנמצאים בארץ יותר מחצי שנה, והם מתחננים ואומרים: אנחנו לא רוצים לרדת כשום אופן. אישית אני מצדיק ירידה, אבל לא נותנים בידיהם אפשרות אחרת. הם למדו כל כך הרבה שנים ועשו מאמצים כל כך גדולים — האם זו החשובה של השר לקליטת העלייה, הממנה על החזרת יורדים ועל מניעת ירידה?

אדוני השר, שאלתי היא: מה אתה עומד לעשות קונקרטי ומייד, כדי שהכנים האלה של עם ישראל, כנים טובים ומסורים, יוכלו להסתדר ולמצוא פה עבודה ולא להידחק — פשוט דוחפים אותם — לירידה?

השר לקליטת העלייה י' צור:

ראשית, לא מדובר במציאת מקום עבודה. הם צריכים לעשות סטודנט. הבעיה היא בעיה כספית; אין היא באחריות התקציבית, אלא בתחום הפעולה שלי. אמרתי שהנושא הזה הוגש לממשלה לפני ארבעה שבועות. הוא יועלה בישיבת

סליחה, אדוני, עוד לא סיימנו. יש לחבר הכנסת אוריאל לין שאלה נוספת.

אוריאל לין (הליכוד):

אדוני, מייד אבהיר מה היא השאלה הנוספת. אם כבודו יסתכל, הוא יראה שהתייחסתי לפרסומים באמצעי התקשורת, שבהם צוטט כבודו והודיע מה הוא הסיוע המגיע לעולים בעבור רכישת דירה או שכירת דירה. למה הגשתי את השאלה? משום שאנשים שקראו את הציטוט של כבודו בעיתונות הלכו למשרדים. במשרדים אלה אמרו להם — על-פי מה שנאמר לי — שמה שהשר מודיע לעיתונות הוא דבר לעצמו, ומה שקורה במציאות הוא דבר לעצמו.

הבעיה שאני מעלה כאן היא: האם מה שנאמר בשמו של כבודו בעיתונים על הסיוע המגיע לעולים תואם את המצב הנוהג היום? זוהי השאלה המרכזית.

השר לקליטת העלייה " צור:

אני מרגיש שיצאתי מאוד מכוון מכל כך הרבה "כבוד". אם זו השאלה, הרי היה צריך לנסח: כך: שר הקליטה הודיע בעיתונות ביום זה וזה, שאלה ואלה הם התנאים, על-פי התשובות במשרד אלה ואלה הם הנתונים — מה היא תגובת השר על הפערים? כשאלות שהוגשו לי נתבקשתי לומר מה הוא היקף הסיוע. בבקשה, אם תיעשה השוואה וייאמר: שר הקליטה מסר הודעה כזאת וכזאת, ואילו על-פי נהלי המשרד המצב הוא אחר, אראה את עצמי מחויב לתקן.

אוריאל לין (הליכוד):

אני שואל שאלה נוספת: האם מה ששמעתי נכון?

השר לקליטת העלייה " צור:

ובכן, ראשית, אני אחראי למה שאני אומר, אך לא למה שמתפרסם. אני צריך לבדוק, אם מה שפורסם הוא מה שאמרת. אני לא יכול לענות על שאלות היפותטיות כאלה.

אומר רק משפט אחד. אני חושב שמה שנעשה בנושא השיכון לעולים הוא יותר מרפורמה. ביוני 1986, כלומר לפני כשנה וחצי, ניתנו לעולים משכנתאות בסכום כפול כמעט מאלה הניתנות לישראלים.

אוריאל לין (הליכוד):

כמה זה כפול?

השר לקליטת העלייה " צור:

בין 40,000 ל-55,000 דולר משכנתה, וההחזר הוא כ-180 דולר לחודש ולא יותר. זהו בעצם דיור בשכר דירה. לגבי עולים הגשמו את השאיפה לדיור בשכירות. היום מקבל עולה בין 40,000 ל-55,000 דולר משכנתה, וההחזר החדשי שלו נע בין 170 ל-190 דולר. אין זה יותר מ-25% — 30% מהמשכורת, על-פי כל חישוב זהו הסכום שצריך אדם להקציב לדיור.

התוצאות אינן תיאורטיות. מאז הונהגה תקנות אלה רכשו 4,000 משפחות עולים דירות בדרך זאת. כל חודש רוכשות 200 — 250 משפחות עולים דירות בדרך המשכנתאות. מובן שרוכז הדירות הן דירות מיד שנייה, ולצדדי רוכז במרכז הארץ.

אנחנו נותנים את המשכנתאות האלה לעולים, שהכנסתם גבוהה מ-1,000 שקל לחודש. כל עולה שהכנסתו נמוכה מ-1,000 שקל לחודש זכאי לדיור ציבורי, כלומר ליירות של "עמידר" ו"עמיגור". זאת, נוסף על 250 דירות.

שתי שאלות נשארו לא פתורות: שאלת הקשישים ושאלת היחידים. היום מקבל עולה יחיד משכנתה כמו זו שמקבל זוג צעיר ישראלי. אני מודה, שאני גם לא יכול לתבוע יותר מבחינת

כאן טמונה בעצם עיקרה של התשובה. גם בקליטת עולים אנחנו עוסקים כתוצאות של התהליכים החברתיים והכלכליים בישראל.

עם זה, פנינו לכמה רשויות, גם בצפון וגם בכאדר-שבע, בעיקר בענין התעסוקה. כדי שירכוזו מקומות תעסוקה ויציעו לעולים העדיפות במקומות התעסוקה. אני מודה שבחלק מהרשויות בצפון, ושתיים מהן הוכרחי, מגדל-העמק וכרמיאל, היתה היענות לכך ריש תוצאות ליוזמה. אנחנו מנסים עכשיו לפעול ברשויות נוספות.

3890. הסיוע כתחום הדיוור לעולים חדשים

חבר הכנסת או' לין שאל את השר לקליטת העלייה ביום " בכסליו התשמ"ח (1 בדצמבר 1987):

לאחרונה היו באמצעי התקשורת פרסומים שונים — כבודו צוטט בהם — על היקף הסיוע הניתן לעולים חדשים לשכירת דירות מגורים או לרכישת דירות מגורים. עולים חדשים מסרו לי, שכאשר פנו למשרד הקליטה נאמר להם שהצהרות השר אינן מחייבות.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא בדיוק היקף הסיוע לשכירת דירה שזכאים לו כיום עולים חדשים — מה הוא הסכום, למשך איזו תקופה, ומה הם התנאים הנלווים?

2. מה הוא בדיוק היקף הסיוע לרכישת דירה שזכאים לו כיום עולים חדשים — מה הוא הסכום, למשך איזו תקופה, ומה הם התנאים הנלווים?

3. האם ניתן הסיוע ליחידים שאינם נשואים?

השר לקליטת העלייה " צור:

אני רוצה להעיר ליושב-ראש, ובאמצעותו לחבר הכנסת אוריאל לין: אפשר לבקש מאתנו, למשל, לצרף בכל שבוע שלושה קטעים מהנהלים ומהתקנות של משרד הקליטה. אם אכן ייעשה כך, אעמוד פה ואקרא את הספרים.

נשאלנו מה הוא בדיוק היקף הסיוע לשכירת דירה שזכאים לו כיום עולים חדשים, מה הוא הסכום, למשך איזו תקופה, ומה הם התנאים הנלווים; מה הוא בדיוק היקף הסיוע לרכישת דירה לזכאים, מה הוא הסכום, לאיזו תקופה, ומה הם התנאים הנלווים. והאם ניתן הסיוע ליחידים שאינם נשואים? אם אדוני היושב-ראש מבקש ממני תשובה, הרי אני צריך לקרוא את כל החוברת שבדי. נשאלתי עכשיו, על-ידי חבר הכנסת לין, מה הם ממדי העלייה לישראל — האם אני יכול להסביר מדרע ממדי העלייה אינם גדולים יותר?

אני חושב, שיש שאלות שאי-אפשר לענות עליהן ב"כן" או "לא", בשתי מילים. לכן, אם יסכים אדוני היושב-ראש, תשובתי על השאלות הזאת היא פירוט של כל ההסדרים, ההתקנות והטבלאות על-פי אותה הארץ, גדול המשפחה והחזרי המשכנתה. אם אדוני יעמוד על כך, אקרא את כל הטבלאות.

אני מניח שאלה הם דברים המצויים בידי כל אדם. אינני מניח, שמישהו יכול לשאול, מה מצב הביטוח הלאומי של הנכים, כי אז יצטרכו לעמוד פה ולקרא את כל תקנות הביטוח הלאומי.

היור' א' נחמיאס:
מקובל עלי, שאותי יעביר את החומר.

תשובת השר לקליטת העלייה י צור:
ברצון רב.

(קורא את התשובה על שאלתא מס' 3548, ראה עמ' 1133).

עלי להוסיף: אם כי הבאנו ליריעתם את החלוקה וגם את הפנייה של חברת הכנסת אורה נמיר. אני מקווה שההחלטות שנתקבלו לאחרונה, החל מהאפשרות שתוך שנה חסתיים ההפרדה הזאת, יתממשו, וכך אוכל לתת תשובות בנושאים שהם כולם בתחום אחריות.

היו"ר א' נחמיאס:
רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת אורה נמיר.

אורה נמיר (המערך):

אדוני השר, מאחר שנאמר לאותם עולים, שהם מקבלים "מתנה" — הם הופתעו. הסכומים הצטברו לסכום שאינו קטן לגביהם, כנראה, והיה עליהם לדעת זאת. זו היתה העילה לשאלתא שלי, ועליה לא השיבות. האם הדבר אכן נבדק, האם באמת כך נאמר? ואם לא בדיוק — הייתי מרחיקה לכת ואומרת, צריך אולי להנחות כהוראות מדויקות הרבה יותר כדי שלא תהיינה אי-הבנות כל כך לא נעימות ולא חגרים עוגמת נפש.

השר לקליטת העלייה י צור:
אני יכול רק לקבל את ההמלצה שלך, ואני מוכן לבדוק אישית את המקרה הזה ולראות מה אפשר לעשות.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לאדוני השר לקליטת העלייה על שהשיב על שאלתות של חברי הכנסת. אני מומין את שר התקשורת להשיב על שאלתות. בבקשה, אדוני.

3899. אפליית עובדים דרוזים

חבר הכנסת ז' עטשי שאל את שר התקשורת ביום י' בכסליו התשמ"ח (1 בדצמבר 1987):

הובא לידיעתי שחברת הבזק לא מאפשרת לעובדים הדרוזים המועסקים בה להיכנס למתקנים ביטחוניים מסוגים חרף העובדה שהם מחזיקים אישורי כניסה למקומות אלה.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונים דברים אלה?

2. אם כן — מדוע נוצר איסור זה שאינו מתיישב עם אישורי הכניסה שבידיהם?

3. מדוע צריכה להיות אפליה בין עובדים דרוזים, ששירתו בצהל, לעובדים יהודים בעניין הכניסה למתקנים ביטחוניים?

4. האם יש ברעת השר לשנות מצב זה? אם כן — כיצד?

שר התקשורת ג' יעקבי:

לא ידועים להנהלת חברת הבזק וגורמי הביטחון שלה מקרים שבהם נמנעו מהעובדים הדרוזים המועסקים בחברה להיכנס למתקנים מסוגים, חרף העובדה שהם מחזיקים אישורי כניסה. אם יש לך או למישהו אחר פרטים מדויקים וספציפיים אחרים, הסותרים את המידע הזה, אשמח לכרר את העובדות ולהשיב לך באופן ישר.

3900. שירותי חברת הבזק

חבר הכנסת או' לין שאל את שר התקשורת ביום י' בכסליו התשמ"ח (1 בדצמבר 1987):

הפער המותר בין הנורמה בישראל לבין הנורמה לעולים, עם זה, אני אומר, שעובדה אובייקטיבית היא, שאין בישראל פתרונות דיוור ליחידים, לצעירים, יש אף רשויות שמחוקקות חוקי צור האוסרים בניית דירות קטנות. שתי השאלות האלה נשארו אפוא לא פתורות. לפי דעתי, מצאנו תשובה הולמת לעולים במסגרת התנאים של ישראל, לא מקרה הוא שהעליה גדלה השנה ב-35%, ואין צעקות שמרכז הקליטה מלאים. כרם, שתי השאלות האלה עדיין מעיקות. אני מקווה שנצליח להתקדם ולמצוא להן פתרון.

3891. עולי אתיופיה המתגוררים בהתנחלויות

חברת הכנסת א' סרטני שאלה את השר לקליטת העלייה ביום י' בכסליו התשמ"ח (1 בדצמבר 1987):

קשה מאוד לקבל אינפורמציה על המתרחש בקרב עולי אתיופיה בקריית-ארבע ובהתנחלויות.

ברצוני לשאול:

1. כמה משפחות וכמה יחידים מקרב עולי אתיופיה מתגוררים בקריית-ארבע ובהתנחלויות?

2. כאילו תנאים חיים העולים כאזור זה?

3. האם נכללים עולים אלה בתוכנית שגובשה לאחרונה במשרד הקליטה, המבטיחה רכישת 1,000 דירות כפתרון קבע?

השר לקליטת העלייה י צור:

1. 56 משפחות ו-12 יחידים מעולי אתיופיה מתגוררים ביישובי יהודה והשומרון; 100 בנושדן.

2. תנאי המגורים של עולים אלה הם: בדיוק קבע — 21 משפחות ושני בודדים. במרכז קליטה — 35 משפחות ו-10 בודדים.

3. לא.

היו"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת אמירה סרטני.

אמירה סרטני (מפ"ם):

אדוני השר, אני מבקשת לדעת, האם נכון הוא שעולים הרוצים להעתיק את מקום מגוריהם משם צריכים להגיש בקשה מיוחדת?

השר לקליטת העלייה י צור:

הטיפול באזור אינו תלוי במקום שהוא חי בו עלי-פי החלטתו, כל זמן שמדובר בתחומים שבהם מותר להתיישב במדינת ישראל. כל עולה מעולי אתיופיה, שקיבל דירת קבע, אינו יכול לקבל פעמיים דירת קבע. אם הוא גר בראשון-לציון ורוצה להעתיק את מקום מגוריו לרחובות — ויש מקרים כאלה — אם הוא חתם שדירת הקבע שלו היא בראשון-לציון, אין הוא יכול לקבל פעמיים דירת קבע. אם הוא עדיין גר בדיוק ארעי, זכותו לעבור. לא אומר שהוא יכול לעבור לכל מקום בישראל, כי אנחנו מספקים להם דירות, אבל אנחנו מאפשרים להם לעבור לכל מקום שיקנו בו דירה במחיר הדירה שאנו מציעים להם, או לבחור מתוך סל ההצעות שאנחנו מציעים להם. זאת אומרת, אין הברל בין העולים מבחינת התייחסותנו. אין לנו תקנות מיוחדות למי שגר פה או למי שגר שם.

היו"ר א' נחמיאס:

סליחה אדוני, חואיל ברוב טובך להשיב על שאלתא מס' 3548, מאחר שחברת הכנסת אורה נמיר נכנסה בין כה וכה לאולם.

דב שילנסקי (הליכוד):
זה רעיון טוב.

שר התקשורת ג' יעקבי:
ברצון רב.

מכל מקום, יש לציין שלמרות הגידול, יש ירידה בקבלת המענה "תפוס" במהלך שנת 1987.

גם בממוצע התקלות חל שיפור, להוציא את תקופת החורף בשנת 1986, וגם על כך אני מצרף מידע מפורט ומלא לרשותו של חבר הכנסת אוריאל לין.

3. בריקות רמת השירות הן אונייטיביות, הכדיקות נעשות כשני אופנים: א. על-ידי בדיקת התקשורת לפי תוכנית קברעה מראש ובכל המרכוזות בארץ; ב. על-ידי סקרי תנועה אוטומטיים במדגם של מרכוזות ברחבי הארץ.

אמות המידה הן תקנים על בסיס בין-לאומי ותקנות משרד התקשורת, הנשענות על החקנים הללו.

4. אין ספק שרמת השירות כחלק ממרכוזות השירותים של חברת הבזק ירודה, מאחר שלא הוחלפה התשתית ולא שופרה זה שנים רבות. קיימים גם מקרים רבים שבהם אין המחייגים זוכים למענה.

5. חלק מהשירותים הם כרמה לקריה עקב העדר השקעה לאורך שנים, זאת לעומת ארצות אחרות, אשר השקעותיהן בהחלפת התשתית היו בשיעור שהתאים למערכות התקשורת.

חברת הבזק החלה בהחלפת התשתית הקיימת. תהליך זה יואץ עם סיום תור הממתנים לטלפון, האמור להיות עד סוף 1989.

סך ההשקעות בפיתוח מערכת התקשורת על-ידי חברת הבזק ומדינת ישראל כחמש השנים הקרובות יגיע לכ-1.5 מיליארד דולר. אגב, סך הכול של ההשקעות בתשתית יגיע בשנים הללו לכ-2.5 מיליארד דולר.

6. לשם שיפור בשירות "16" נעשה מעבר מואץ למערכות ממוחשבות, ובימים אלה כבר מופעלת מערכת ממוחשבת בירושלים. מערכת זאת תגביר את יעילות העבודה ותקצר את תהליכי תיקון התקלות. מערכת דומה נמצאת עתה בהתקנה בתל-אביב רבתי, והרצתה מתוכננת לחודשים מרס-אפריל 1988. מערכת שלישית, המיועדת לאזור חיפה והמפרץ, נמצאת בתהליך רכש ותופעל לקראת סוף שנת 1988.

יחידות בוחן ממוחשבות מדגם קטן יותר, שנועדו לערים קטנות יותר, נרכשו ומוחקנות עתה ביחידות השירותים של חברת הבזק, חלקן כבר הופעל ברעננה, בנגב, בערכה ועוד. שאר היחידות הללו יופעלו במהלך 1988.

נוסף על כך הוגדר במידה ניכרת מספר העמדות של "16" בכל הארץ.

תהליך המעבר למערכות ממוחשבות הוא מורכב, והוא יישא את פירותיו החל מסוף שנת 1988.

3901. שירות חיזוי מזג-האוויר

חבר הכנסת א' שלום שאל את שר התקשורת ביום י' בכסליו התשמ"ח (1 בדצמבר 1987):

מאז שביתת רשות השידור רבו הפונים לשירות החירוי של מזג-האוויר בטלפון 03625241, ולכן קשה אף בלילה להשיג את השירות הזה, שהוא היחיד בארץ.

לאחרונה הגיעו אלי תלונות רבות מאזרחים שונים על כך, ששירות המודיעין "14" ושירות התיקונים "16" של חברת הבזק קשים להשגה. על-פי התלונות, יש מקרים באזורים שונים בארץ שמספרים אלה תפוסים זמן ממושך. הנוקמים לשירות זה נאלצים לוותר על עצם קבלת השירות, אחרי שבזבוזו לריק זמן בניסיונותיהם להשיגו.

ברצוני לשאול:

1. האם עושה משרדך ביקורת שוטפת או תקופתית על מידת השיפור והיקפו בשירותי המודיעין והתיקונים של חברת הבזק? אם כן — כיצד ובאילו זמנים?

2. האם הושג שיפור ברמת השירות האמורה כמרוצת ארבע השנים האחרונות, או בשנה האחרונה? אם כן — מה היה השיפור?

3. האם יש לכם מבחנים או אמות מידה, לקביעה אויב-ייקטיבית של רמת השירות בנקודות זמן שונות? אם כן — מה הם?

4. על-פי המידע שבידי משרד התקשורת, מה היא מידת היעילות של שירותים אלה ומדוע כה רבים המקרים שבהם אין המחייגים זוכים למענה?

5. מדוע ירודים שירותים אלה בהשוואה לשירותי חברת הטלפונים בארצות-הברית, למשל?

6. כיצד אפשר להביא לכך שרמת השירותים תגיע לזו המקובלת בארצות המערב?

שר התקשורת ג' יעקבי:

1. החברה מדווחת לאגף הפיקוח שכמשרד התקשורת על מצב השירותים לפי תקנות הפיקוח, אחת לחודש. אחת לחודשיים ואחת לשנתיים. נוסף על כך מבצע האגף ביקורת תקופתית וכן ביקורת אקראית כדי לבדוק את העומס במרכוזות ואת רמת השירות והעמידה בתקנות חברת הבזק.

2. אני מצרף לרשותו של חבר הכנסת אוריאל לין נספח, המתאר את הגידול המתמיד שחל במספר השיחות הנענות בשירות מודיעין "14" בקנה מידה ארצי. יש לציין שלמרות הגידול המתמיד בביקוש לשירות הזה, חלה ירידה משמעותית בקבלת מענה "תפוס" בעיקר במרוצת שנת 1987, כפי שאפשר לראות בנספח נוסף.

דב שילנסקי (הליכוד):

אתה יודע למה? — כי בעבר שלחו ספרי טלפונים הביתה.

היור א' נחמיאס:

חבר הכנסת דב שילנסקי, אני מבקש את סליחתך. מה שאתה עושה אינו מקובל. חבר כנסת שאל שאליתא, והשר צריך להשיב עליה. אין לחבר כנסת אחר שום זכות להתערב.

דב שילנסקי (הליכוד):

זו קריאת ביניים.

שר התקשורת ג' יעקבי:

אני מקבל בברכה רבה את העובדה שחבר הכנסת שילנסקי מפגין ידע בתחום שהוא עכשיו קרוב ללבי. אני רואה את זה כאחד הסימנים המעודדים.

חיים רמון (המערך):

אולי הוא יערוך סיור בחברת הבזק.

3883. שכר הלימוד בחוג לחשבונאות באוניברסיטת תל-אביב

חבר הכנסת ח' רמון שאל את שר החינוך והתרבות ביום י' בכסליו התשמ"ח (1 בדצמבר 1987):

שכר הלימוד לשנה ד' בחוג לחשבונאות באוניברסיטת תל-אביב הועלה ל-4,000 ש"ח. שנת לימוד זו מעניקה פטור משתי בחינות, הנערכות על-ידי לשכת רואי-החשבון. שכר הלימוד הגבוה יוצר אפליה של תלמידים שאין ביכולתם לשלמו.

ברצוני לשאול:

1. האם אישרה המועצה להשכלה גבוהה העלאה זו?
2. אם כן — מה היא הסיבה לעלות גבוהה זו?
3. כיצד יש בכוונת השר לפעול כדי למנוע את אפלייתם של סטודנטים שאין ביכולתם לשלם שכר לימוד מה גבוה ללימודים בשנה ד'?

שר החינוך והתרבות י' נבון:

כמבוא לשאלות הספציפיות: שנה ד' בחשבונאות היא שנת השתלמות לאחר תואר ראשון. זו תוכנית לימודים מיוחדת, המתקיימת בכמה אוניברסיטאות. האוניברסיטאות פתחו תוכנית מיוחדת זו מתוך רצון להיענות לדרישות בוגרי תואר ראשון בחשבונאות המבקשים לעמוד בבחינות הקבלה של לשכת רואי-החשבון. תוכנית מיוחדת שאינה לתואר אקדמי, כמו תוכניות מיוחדות אחרות, אינה נתמכת מתקציבי ההשכלה הגבוהה, ועל האוניברסיטאות המקיימות אותה להבטיח את כיסוי עלותה ממקורות חוץ ובצורך משכר לימוד.

1 — 2. המועצה להשכלה גבוהה אינה דנה במסגרת סמכויותיה בנושא שכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה. הוועדה לתכנון ולתקצוב נדרשת לעניין שכר הלימוד בתוכניות לימודים רגילות לקראת תואר אקדמי, במסגרת הקצאת ההשתתפות הממשלתית בתקציבי המוסדות. היא אינה מתערבת בשיקולי האוניברסיטאות בקביעת שכר לימוד בתוכניות לימוד מיוחדות, ובכללן לימודי שנה ד' בחשבונאות.

3. לא נראה ששכר הלימוד בשנה ד' בחוג לחשבונאות גורם לאפליית סטודנטים אלה לעומת ציבור הלומדים בתוכניות לימוד מיוחדות, לימודי תעודה, לימודים בתוכניות מיוחדות מגוונות אחרות המתקיימות באוניברסיטה. כגון — הלומדים בתוכנית של הסבת הנדסאים להנדסה, הלומדים במכניקת קדם-אקדמיות, שאינם ממוגנים על-ידי הממשלה. אלה משלמים יותר מאשר קבעה הממשלה כשכר לימוד.

אף שיש הצדקה לגביית שכר לימוד שונה במקרים אלה, ביקשתי לבדוק האם אפשר להפחית את שיעור שכר הלימוד, על-מנת להקל על הסטודנטים.

היו"ר א' נחמיאס:

בבקשה, רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת חיים רמון.

חיים רמון (המערך):

אדוני השר, אני הייתי מסתפק בתשובתך אילולא העובדה, שלשנה ד' זו בחוג לחשבונאות אין אלטרנטיבה אלא באוניברסיטה. אין אדם יכול להקים מכללה או סתם קורס פרטי, באופן שיאפשר לחשבונאים לבחור בין שנה ד' בחוג לחשבונאות באוניברסיטה, שהיא תוכנית מיוחדת, ובין מסגרת אחרת. לכן, זה בהחלט חלק מהתוכנית האוניברסיטאית, אלא אם יתאפשר לחשבונאים ללמוד במסגרת אלטרנטיבית.

ברצוני לשאול:

האם יינקטו צעדים שיבטיחו את מתן השירות הזה ממרכזים שונים ברחבי הארץ על מנת לצמצם תפסתם של קווים בין-עירוניים וכדי להדלילו?

שר התקשורת ג' יעקבי:

השירות לחיזוי מזג-האוויר בטלפון פועל על בסיס של עשרה קווים קבועים עם תכונות של סיוור, כלומר 10 מנויים יכולים לשמוע באותו זמן את ההקלטות.

הביקוש לשירות זה נמוך יחסית, ולפי בדיקות סקר התנועה הטלפונית אשר נעשה כאורח שוטף על מרגם מרכזות ברחבי הארץ, אין המספר מופיע ברשימת מספרי הטלפון שקשה להשיגם.

השירות הנוכחי ניתן לפי הזמנת השירות המטאורולוגי, ואם יומין גוף זה הרחבה כלשהי, תבדוק חברת הבזק את הפתרונות הטכניים במגמה חיובית.

כפתרון למקרה חריג מאד כמו שביתת רשות השירות מומלץ להפעיל אלטרנטיבות הולמות יותר, כמו שידורי מידע על מזג-האוויר ב"גלי צה"ל" או במערכות שידור אלטרנטיביות. דבר זה ימנע את סתימת רשת הטלפונים במקרים אלה, אפילו יורחב מספר הקווים.

היו"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אפרים שלום.

אפרים שלום (המערך):

אדוני השר, בעת הדיון על העלאת תעריפי הטלפון והעלאת מחירי האסימונים הועלתה שאלתא דומה בנוגע ל"קול הדף" — לימודי הגמרא.

שר התקשורת ג' יעקבי:

זה קשור במזג-האוויר?

אפרים שלום (המערך):

לא, לא.

שר התקשורת ג' יעקבי:

זו שאלה בנושא אחר, זו לא שאלה נוספת.

אפרים שלום (המערך):

נכון, אני רוצה להביא אותה כדוגמה חיובית להשוואה.

שאלתי היא: מדוע השירות שניתן ללימודי דת — שכל שיחה נחשבת לשיחה מקומית — לא יינתן גם לבירור מידע על מזג-האוויר? כך אם אדם מחקשר מצפה או מאילת, חיחשב שיחתו כשיחה מקומית ולא כשיחת חוץ שמחירה יקר.

שר התקשורת ג' יעקבי:

כלומר, נושא הגמרא היה רק משל, והנמשל הוא מזג-האוויר?

אפרים שלום (המערך):

כן, כדוגמה.

שר התקשורת ג' יעקבי:

רק כשיבוא המשיח ידמה המשל לנמשל.

מכל מקום, אני אבדוק בהחלט במגמה חיובית את הרעיון הזה, ואודיע לחבר הכנסת אפרים שלום על תוצאות הבדיקה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לשר התקשורת שהשיב על שאלות של חברי הכנסת. אני מזמין את שר החינוך והתרבות.

6. מנהל המוסד קיבל הנחיות מפורטות מהאחראי לבטיחות במחוז לגבי נתינת תדריך מלא להתנהגות ליד מסילת ברזל, כמפורט בחזר המנכ"ל.

מה המסקנה? המסקנה היא שיש לחזור ולשנן באוזני מנהלי המוסדות והמורים את ההוראות הקיימות, וזאת אנו משתדלים לעשות.

היור' א' נחמיאס:
בבקשה, רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אוריאל לין.

אוריאל לין (הליכוד):
אדוני השר, אנו מדברים על חיייהם של ילדים, וחיייהם של הילדים מופקדים תקופת זמן לא קצרה כרשות המחנכים וברשות מערכת החינוך.

אשר לתאונה בצומת-הבונים, ידוע שהאוטובוס ניסה לחצות את המסילה במקום שבו הדרך לא היתה חוקית. משום כך העליתי את השאלה, האם האחראי לאישור הטיוטל מטעם משרד החינוך והתרבות בודק אם אכן הדרך שבה נעים התלמידים כדי להגיע ליעד — במקרה ההוא שמורת-האלמוגים — היא דרך חוקית בכלל, שאין בה סכנה מיוחדת? עובדה ששם התרחש האסון האיום.

לגבי הכמעט-תאונה בחוף-דור, איך אפשר להסביר שתלמידות יושבות על גבי המסילה? אגב, מתוך בדיקת העובדות — — —

היור' א' נחמיאס:
זו שאלה, זה לא נאום.

אוריאל לין (הליכוד):
אני מסיים. על-פי העובדות שאני קיבלתי, הן לא עזבו את המסילה, אלא נהג הקטר עצר עצירת-חירום. עצם הישיבה על המסילה, יש בה סכנה אימה. איך אנתנו מהדקים את הפיקוח ואיך אנתנו מונעים מצב כזה, שבו תלמידים בשעת טיול מסתכנים בסכנות מיוחדות?

שר החינוך והתרבות י' נבון:
הדאגה של חבר הכנסת הנכבד מוכנת לי ואני שותף לה. אני לא אתייחס כרגע לעניין תאונת צומת-הבונים, היו ועדות, ועדה אחרי ועדה, והיו מסקנות והוסקו. בכל הנוגע לבטיחות, כפי שאמרתי, יצאו הוראות והנחיות.

מה שקורה, לצערנו, הוא שלא תמיד מקפידים האחראים במוסדות — המורים או המנהלים — על קיום כל ההוראות הללו, ויש גם מקרים חריגים. אני מכיר את התופעה של נערים ונערות אשר נוטלים לעצמם היתר לנהוג בצורה מופקרת. הדבר שניתן לעשותו, ואנחנו משתדלים לעשותו הוא, לשנן את ההוראות הבטיחות חוזר ושנן, בכל המערכת, בתקווה שאומנם ימנע הדבר תקלות ואסונות כאלה בעתיד.

3917. פיטורי מורים ברמת-הגולן

חבר הכנסת ח' טוכי שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ח בכסליו התשמ"ח (9 בדצמבר 1987):

בראשית ספטמבר 1987 קיבלו שבעה מורים מרמת-הגולן הודעת פיטורים ממחלקת האוצר במשרד החינוך. המורים הם: חא"ק (8 שנות ותק), ט"מ (16 שנות ותק), ס"ג (11 שנות ותק), אס"ג (12 שנות ותק), ח"ג (16 שנות ותק), מ"מ (8 שנות ותק) ומ"ב (20 שנות ותק) — השמות המלאים של המורים מופיעים במקור. מורים אלה הועסקו מאז השכיחה כמערכת החינוך

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אין כרגע אלטרנטיבות אחרות. בגלל עובדה זו, ואף שלתוכניות לימוד מיוחדות שאינן מכוונות לקבלת תואר אקדמי יש תשלומים נפרדים — והאוניברסיטאות נותנות ככך למעשה שירות לאזרחים — אני אבדוק אם ניתן להשפיע — אי-אפשר לצוות ואי-אפשר לפקד עליהן לגבות שכר כזה או אחר — לפתות להתחשב ולהוריד את שכר הלימוד, להשוות אותו לשכר הלימוד הרגיל. אני מסופק אם הדבר יתקבל.

3914. כללי בטיחות לשמירה מפני תאונת רכבת

חבר הכנסת א' לין שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ח בכסליו התשמ"ח (9 בדצמבר 1987):

ב-20 בנובמבר 1987 פורסם בעיתונות על אסון שכמעט התרחש על מסילת הרכבת ליד תחנת חוף-דור. המקום קרוי לצומת-הבונים, שבו התרחש אסון הרכבת. מדובר ב-40 בנות מסמינר "בית יעקב", שישבו על המסילה והמתינו לרכבת. רק פעולתו של נהג הקטר מנעה את האסון.

ברצוני לשאול:

1. האם נחקר מרוע ישבו תלמידות בית-ספר על מסילה שנוסעות עליה רכבות עמוסות?

2. מי היו אלה אשר רשלנותם ותוסר תשומת לבם גרמו לכך, שהנערות נחשפו לסכנה מיוחדת?

3. האם הופקו לקחים חדשים בעקבות תאונת צומת-הבונים, והאם הוצגו הוראות חדשות למערכת החינוך? אם כן — אילו הוראות ומתי?

4. האם מקיימת מערכת החינוך את תנאי הבטיחות הנחוצים כדי שתלמידי בתי-ספר לא ייחשפו לסיכונים מיוחדים בזמן טיול?

5. אם כן — כיצד מסביר כבודו את תאונת צומת-הבונים ואת האסון שכמעט התרחש בתחנת חוף-דור?

6. האם הוסקו מסקנות נוספות מהאירוע בתחנת חוף-דור? אם כן — מה הן?

שר החינוך והתרבות י' נבון:

1. התשובה חיובית. האחראי לבטיחות במחוז תל-אביב ערך תחקיר במכללה.

2. המורות והנהלת המוסד.

3. התשובה חיובית. פורסמו הוראות בטיחות חדשות ומעורבות בנושא הסעות תלמידים בחזר מנכ"ל מ/ו, נספח ד', מיום כ"ב בטבת התשמ"ז — 1 בינואר 1986, ואני אשמח להעמיד את החזר הזה לרשותו של השואל.

4. התשובה חיובית.

5. לתאונת צומת-הבונים לא היה כל קשר עם אי-קיום הוראות בטיחות או רשלנות מצד עובדי הוראה. האירוע בתחנת הרכבת חוף-דור, כפי שהתקבל בתחקיר, היה כדלקמן: 300 תלמידות כיתות י' יצאו ליום שדה לפעילות ליד קיבוץ נחשולים. המורות האחראיות לטיול ערכו סיור מוקדם במקום, ונתנו תדריך לתלמידות. בגמר הפעילות חזרו כולן לתחנת הרכבת. כמה תלמידות הגיעו לפני המורות לתחנה והתיישבו ליד המסילה ועל-גבי המסילה. הן הבחינו ברכבת המתקרבת ודקה לפני הגעתה התרחקו מהמסילה.

בתוקף תפקידי הציבורי, הגני פונה מומן לזמן לרשות השידור ומבקש לכלול בחדשות ידיעה על פטירת אישיות רבנית, על תולדותיה ועל מועד ההלוויה. ברוב המקרים אני נתקל בסרבול ביורוקרטי, מעבירים אותי מאיש לחברו ב"קול ישראל", וברוב המקרים התשובה היא, שהמקרה איננו נכלל בקריטריונים.

ברצוני לשאול:

1. האם קיימים קריטריונים ברורים וכתובים בנושא זה, ומי חתום?

2. האם אישיות רבנית, או חינוכית, שאינה משמשת ברכנות בפועל, אינה חשובה ככל שחקן קולנוע, חיאטרון או כדרוגל בארץ או בחוץ-לארץ, שמודיעים על פטירתם ב"קול ישראל" ככמה מהדורות ביום?

3. האם לא כדאי שוועדה ציבורית בלתי תלויה, המורכבת מנציגים של כמה חוגים, תקבע את הקריטריונים הברורים, אשר לפיהם ידעו גם אנשי "קול ישראל" כיצד לנהוג?

שר החינוך והתרבות י' גבון:

1. יש תהליך מפורט בעניין זה, והוא כלול במסמך שאושר פעמים אחדות במהדורות שונות בוועד המנהל של רשות השידור. המסמך תוקן במשך השנים, והיום אי-אפשר לומר עליו שיש לו מחבר אחד. יש בו הצטברות של שינויים ותיקונים, אבל הוא קיים.

2. אני מסכים שאישים כאלה חשובים לא פחות מאחרים, והם ודאי דומים לאותם אנשי הגות או מחקר באותה קטגוריה, ולא דווקא לספורטאים או לשחקנים.

ידיעות על פטירתם של אישים כאלה גם שודרו פעמים רבות. כמה דברים אמורים? כשהנזכר נמנה עם המפורסמים הנודעים ביותר בתחומו, אם שימש האיש ברכנות ביישוב גורל, או בתפקיד ציבורי אחר כלשהו, זה יכול להיות שיקול נוסף לשידור הידיעה על פטירתו, אבל לא תנאי לשידור.

מכל מקום, כידוע, לכל נפטר יש מקורבים רבים המוקירים את זכרו, והם ודאי היו רוצים או מצפים שתהיה הודעה על פטירתו של אותו אדם שהוא מכובד עליהם, אבל, כמובן, הרצון הוא להמעיט עד כמה שאפשר בידיעות מסוג זה, שאם לא כן אין לדבר סוף.

3. כאמור לעיל, דווקא גוף ציבורי, הוועד המנהל של רשות השידור, הוא שאישר את ההנחיות הקיימות. אין שום טעם להרכיב גופים ציבוריים נוספים שיעשו את המלאכה במקומו. כאשר יתמנה, בעזרת השם, אם ירצה השם ובלי נדר, ועד מנהל חדש לרשות השידור, אני מניח שהוא ייתן דעתו, אם יהיה צורך בדבר, לתיקון הוראות הקבוע שיש ברשות השידור בתחום זה וככל תחום אחר.

היו"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת ורדיגר, בבקשה.

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):

אדוני השר, אני מדבר עכשיו מתוך ניסיוני האישי, וזה לא קרה פעם אחת. אין קריטריונים ברורים, וזאת התשובה שאני מקבל על פניותי. מעבירים אותי מאחד לאחר. לפני שבועות מספר נתקלתי בכך. התקשרתי לשלושה אנשים ברשות השידור, לשניים אחרים לכיתם, ואחר לא הצלחתי לפגוש. הדבר לא הוסדר, והיה מדובר באישיות חשובה מאוד.

כרמת-הגולן, ב'1982, על-פי חוזים זמניים, עד אשר קיבלו את הודעת הפטירה.

ברצוני לשאול:

1. מדוע קיבלו מורים אלה הודעות פטוריים?

2. מדוע לא ניתן למורים אלה מעמד של מורים קבועים, אף שהם עובדים שנים רבות?

3. האם מוכן השר לבדוק את הנושא ולפעול למען הסדרת עניינם של מורים אלה?

שר החינוך והתרבות י' גבון:

1. עבודתם של המורים הופסקה בתום שנת הלימודים התשמ"ז, מאחר שהם הועסקו על-פי חוזה עבודה שנתיים, שתוקפם פג באופן אוטומטי בתום שנת הלימודים.

2. מורים אלה אינם אזרחי ישראל ועל-פי החוק הם חייבים לחתום על חוזה עבודה לשנתיים, כמקובל במערכת החינוך בארץ.

3. ביקשתי מהנוגעים בדבר לבדוק את אפשרות חידוש העסקתם.

היו"ר א' נחמיאס:

בבקשה, רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת חופיק טובי.

חופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

האם הפסקת עבודתם או פטוריהם לא נובעת מכך שהם לא קיבלו, או לא הסכימו לקבל, אזרחות ישראלית, כי לא הכירו בחוקיות הסיפוח, וזה עומד בניגוד לכל אמנה בין-לאומית? האם אין בפטורים אלה, במצב זה, אילוצים בלתי-מצפוניים כדי לכפות על האוכלוסייה הטורית כשטח הגולן הכבוש נתינות ישראלית כאיום של הפסקת עבודה או פטורים מהעבודה?

האם השר בדק אם הם הוחזרו לעבודה אחרי שנתן את ההנחיות?

שר החינוך והתרבות י' גבון:

כאשר עברתי אתמול על השאלתך והתשובה, ביקשתי לבדוק האם אפשר לחדש את העסקתם. אין לי יכולת לומר לך כרגע אם חודשה העסקתם אם לאו. אני אבדוק ואודיע לך.

השאלה שאתה עוררת היא כללית. זוהי עובדה, ואנו נוהגים לפיה, מעבר לכל שיקולים אחרים: מי שאינו אזרח ישראל ועובד כאן, מקבל עבודה לשנה ובתום שנה יש לחדש את החוזה שלו. לא הייתה כאן כוונה מיוחדת להתנכל למורים אלה, כי, כידוע לך, יש להם ותק והם עובדים כמה שנים. אילו היה רצון ללחוץ על אנשי רמת-הגולן לנהוג כך או אחרת, לא היינו לוקחים אותם כלל, או שהיינו מפסיקים עבודתם לאחר שנה. אבל, יש כאלה שעובדים מספר שנים לא קטן, אלא שמדי שנה הם חייבים לחדש את החוזה אתם. כך מחייב החוק, ואי-אפשר להעסיק אותם מעבר לשנה אחת ללא חידוש החוזה.

היו"ר א' נחמיאס:

אבקש משר החינוך והתרבות להשיב על שאלתא מס' 3918 של חבר הכנסת אברהם ורדיגר.

3918. הודעה על פטירת אישיות רבנית ברדי

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ח בכסליו התשמ"ח (9 בדצמבר 1987):

למורים, לבחיטספר להנדסאים, לבחיטספר לאחיות, וחלקם פונים למסודות להשכלה גבוהה.

המסודות להשכלה גבוהה לא החמירו את תנאי הקבלה במרבית הפקולטות כתגובה על הגידול במספר מקבלי תעודות הבגרות. מדיניות הקבלה של האוניברסיטאות גורסת מינימום מסוים של ציון ממוצע בתעודות הבגרות ושל ציון בבחינה פסיכומטרית שהן עצמן מקיימות. במקצועות מסוימים, שמספר המבקשים להתקבל אליהם גבוה בהרבה ממספר המקומות, כגון: משפטים, רפואה והנדסת אלקטרוניקה, נבחרים התלמידים על-פי הציון המשוקלל של ציוני הבגרות והבחינה הפסיכומטרית, ומתקבלים בעלי הציונים הגבוהים ביותר. כך קורה שנוצר כאמת חתך קבלה, שעשוי להגיע בכמה תוכניות לימודים לממוצע של 90 ומעלה.

2. לתלמידים שהציון המשוקלל שלהם עונה על דרישות הקבלה של האוניברסיטאות, והוא פחות מ"מצטיין", יש אפשרות להתקבל לתחומי לימוד רבים אחרים באוניברסיטה.

3. לא ידוע לנו על אלפי צעירים וצעירות היוצאים ללמוד באוניברסיטאות בחוץ-לארץ. על-פי המידע שבידינו, מספר היוצאים ללמוד לתואר ראשון מגיע לכמה מאות. תלמידים המבקשים ללמוד רפואה יוצאים, למשל, ללימודים כרומניה, וגם כתחומי לימוד מבוקשים אחרים, שמספר המקומות שלהם בארץ הוא מוגבל, יש יציאת תלמידים לאוניברסיטאות בחוץ-לארץ.

4-5. אני ער למצב המתפתח בארץ מבחינה חברתית ומשקית, ועל כן אני מתרע בכל הזדמנות, כי הפגיעה במערכת ההשכלה הגבוהה במשך שנים גורדת אחריה פגיעה באפשרויות הלימודים הגבוהים של צעירים רבים. על אף הקשיים והאלוצים שניצבת מולם המערכת, בשבועות אלה ממש מתקיימים דיונים מקיפים על-מנת למצוא אלטרנטיבות ללימודים אקדמיים, שהיה בהן כדי לענות על צורכי המשק ועל הביקוש להמשך לימודים ההולם את כישוריו ורצונותיו של כל אחד.

אולי אוסיף על מה שכתוב כאן. ידוע לך בוודאי הרעיון של הקמת מכללות, מה שקרוי "קולג'ים", נוסף על אוניברסיטאות. זה למעלה מחודשים אנחנו מקיימים במתועה להשכלה גבוהה דיונים בנושא הזה. הדיונים מתקיימים בפורום של המתועה להשכלה גבוהה, ונשמעות דעות לכאן ולכאן כדי לבדוק האם ניתן להקים מה שקרוי בלועזית "קולג'", שהיא דוגת ביניים בין בית-הספר העל-יסודי ובין האוניברסיטה. כמו בכל נושא יש פנים לכאן ולכאן. יש מי שחוששים שהקמת הקולג'ים האלה תוריד את הרמה האקדמית בהם, ויש מי שאומרים: לא דווקא, ומוטב אפילו שהרמה תהיה קצת יותר ירודה, ובלבד שתיתן אפשרות ללימודים עוד למאות או יותר צעירים הרוצים ללמוד ואינם יכולים לעשות זאת היום.

בקרב יתקיים גם יום עיון מלא בנושא הזה, ואם אומנם תימצא דרך להקמת קולג'ים כלי הורדת הרמה, יכול להיות שזה יהיה פתח למימוש העניין. המתועה להשכלה גבוהה עוסקת בסוגיה הזאת, והיא טרם השלימה את דיוניה.

היו"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

יורשה לי להעיר הערת אגב על הדיון על הקולג'ים, כי אני מכיר את הנושא מקרוב. מי שמסיים קולג' בעל רמה נמוכה באמריקה, מקבל תואר בעל רמה לא גבוהה. בא לכאן ומכירים

היו גם שאלות אם האיש חיבר ספרים, איפה הוא גר, אם בחוץ-לארץ או בארץ. ככל אופן, מתברר שאין שום קריטריונים לכך. במיוחד כאשר מדובר באישים דתיים וברבנים.

לכן אני חושב, שלמרות כל הקריטריונים והתוספות שהיתוספו במשך השנים, האנשים האחרים אינם יודעים מה להשיב, ולפי הנהלים שלהם, שאינם מאושרים על-ידי גוף ציבורי או פנימי, הם משיבים תשובות שליליות.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

יכול להיות שהקריטריונים הקיימים היום אינם מניחים את רעתו של השואל או את דעתם של אחרים. אבל, בתשובה שקיבלתי מהנהלת רשות הגידור נמסר לי, שיש חדרין מפורט בעניין זה והוא כלול במסמך. אני מבקש את התדריך הזה. אולי אתה תעזור לי, כי לך יש קשרים יותר טובים מאשר יש לי. אתה מטלפן אל האנשים הכיתה ואתה מכיר את כולם. אתה תוכל לעזור לי, ואם לא, אני אשיג לך את התדריך הזה ואמסור לך אותו.

3919. תנאי קבלה לאוניברסיטאות

חבר הכנסת ד' שילנסקי שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ח בכסליו התשמ"ח (9 בדצמבר 1987):

לפי נתונים שהועברו לידיעתי, הולך וגדל מספר מסיימי הגימנסיות בארץ, וכתוך שלוש-ארבע שנים יגיע מספרם ל-75,000. בתוך כך העלו מוסדות ההשכלה הגבוהה את ממוצע הציונים הדרוש כדי להתקבל אליהם. בכמה מקצועות חיוניים חייב הבוגר להגיע לממוצע של 93.5% כדי להתקבל.

כרצוני לשאול:

1. האם נכונים ממצאים אלו?

2. מה יהא גודלם של צעירים רבים ומוכשרים, שממוצע ציוניהם הוא פחות מ"מצטיין"?

3. האם פירושו של דבר, שאלפי צעירים וצעירות יצאו ללמוד בחוץ-לארץ — תופעה שנגמרת לעתים כירידה?

4. האם רואה ככדור חומרה במצב?

5. מה ברעת ככדור לעשות כדי שלא לגרום לנטישה של צעירים רבים את מדינתם?

שר החינוך והתרבות י' נבון:

1. המספר שהבאת של בוגרי תיכון מקבלי תעודת בגרות אינו מדויק. 75,000 הוא מספרם של כל בני 18 במדינה. מספר מקבלי תעודת בגרות הוא כ-25,000. לא כולם מעוניינים בהשכלה גבוהה, ומוכן שגם לא כולם מתאימים או יכולים להתמודד עם לימודים אוניברסיטאיים. חלקם פונים להשכלה על-תיכונית, כגון — — —

דב שילנסקי (הליכוד):

אני הבנתי שכתוך שנה-שנתיים.

היו"ר א' נחמיאס:

רגע, מה קרה פה? תהיה לך הזדמנות לשאול שאלה נוספת.

דב שילנסקי (הליכוד):

רציתי להפנות את תשומת-לב השר לטעות.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

בסדר. חלקם פונים להשכלה על-תיכונית — לסמינרים

בחדש מרס 1987 ערך הירחון "סביבות", המוצא לאור על-ידי מדרשת שדה-בוקר, מכון ון-לייר והאקדמיה הלאומית הישראלית למדעים ריאיון עם ראש שירות הידיעות של ארצות-הברית במשרדו שבשגרירות ארצות-הברית בישראל. הריאיון עסק בהקמת משרדי "קול אמריקה" בערבה. שירות הידיעות של ארצות-הברית הוא ארגון האב של "קול אמריקה" והוא כפוף למועצה לביטחון לאומי בארצות-הברית.

בריאיון שהתפרסם בגיליון מס' 19 של "סביבות" (אוגוסט 1987), אמר מר ליין, בין השאר: "כבר עתה יש מגמה להכניס לבית-הספר התיכון האזורי קורסים נוספים והתמחויות באלקטרוניקה של שידור. זאת, כדי לאפשר לבני המקום שוב אליו אחרי שירותם הצבאי ולהשתלב בעבודת הצוות המקצועי של התחנה".

כרצוני לשאול:

1. האם מיעץ שירות המידע של ארצות-הברית לתוכניות הלימודים בבית-הספר האזורי בערבה הצפונית?

2. האם יש מגמה להפוך את תושבי האזור, המתפרנסים מחקלאות ומתיירות, גם למועסקי "קול אמריקה"?

תשובת שר החינוך והתרבות י" נבון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בית-הספר אינו קובע את תוכנית הלימודים, אלא מלמד לפי התוכנית הנקבעת על-ידי המשרד. יתירה מזאת, לפיקוח על המוסד לא היתה כל פניה בעניין.

2. תושבי האזור כוחרים את משלח ידם ומקום עיסוקם לפי ראות עיניהם.

3921. שותפות משרד החינוך בפעילות
"שורשים"

חבר הכנסת י" יוסף שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ח בכסלו תשמ"ח (9 בדצמבר 1987):

בעיתון "יתד נאמן" מכ"ח בחשוון תשמ"ח נכתב, כי משרד החינוך והתרבות שותף עם ארגון "שורשים" (מרכז ללימודים יהודיים) בארגון סמינריון בנושא "החרדים". בהזמנה כתוב: "הם טוענים שהם היהודים האמיתיים — הקהילה סגורה, קנאית, הדוחה את חידושי העולם המודרני".

בעקבות פרסום זה, כרצוני לשאול:

1. האם היה משרד החינוך והתרבות שותף לימי העיון מטעם "שורשים" בעניין "החרדים"?

2. אם כן — במה התבטאה שותפות זו?

3. האם היה משרד החינוך והתרבות שותף ליוזמת "שורשים" לכינוס בעניין החזרה בתשובה?

4. נוכח קיום הסמינר, האם נשקל להפסיק לאלתר כל שיתוף פעולה עם הארגון?

5. האם סייע משרד מכהנה תקציבית או ארגונית לארגון "שורשים"?

6. אם כן — מה היה סכום הסיוע שנתן משרד ככל דרך שהיא לארגון "שורשים" בכל אחת מעשר השנים האחרונות?

כתואר שלו מוטב שילמד כאן אפילו ברמה נמוכה, רק כדי שלא ייסע לאמריקה.

אני רוצה להפנות חשומת לב השר לכך, שלפי מיטב ידיעתי, לפני כחמש שנים היו 2,000 סטודנטים רק באיטליה. היום ירד מספרם כי האיטלקים לא מקבלים כל כך הרבה סטודנטים. עם זאת, אלפי סטודנטים לומדים היום בחוץ-לארץ ולא מאות.

שר החינוך והתרבות י" נבון:
לנו ידוע על מאות.

דב שילנסקי (הליכוד):

שאלתי היא: יש באוניברסיטאות כל מיני קדימות לבעלי קריטריונים שונים. אפילו יש לנו אינטרס לאומי בכך, כל אחד הוא בעד אינטרס לאומי, אם אין הוא בא על חשבון הבן שלו. מה יעשה כבוד השר כדי שכל אותם קריטריונים לא יבואו על חשבון הכנים שלנו, שצריכים לנדוד בחוץ? זאת, כאשר לצעיר הישראלי המשתחרר מצה"ל כואב מאוד כשהוא רואה שצעירים אחרים, אפילו יהודים, באים לארץ רק ללמוד, אפילו לא לשרת בצה"ל, גם לא להשתקע. והם תופסים את מקומו. מה יעשה כבוד השר בשטחים אלה?

שר החינוך והתרבות י" נבון:
נושא חדש. הבעיה היא מה נעשה בשטחים ככלל, לא רק בשטחים אלה.

אתה אינך רוצה, שיבואו לכאן סטודנטים יהודים וגם ילמדו?

בני שליטא (הליכוד):

לא על חשבון הבן שלי שהשתחרר מצה"ל.

שר החינוך והתרבות י" נבון:
זה לא על חשבוננו, הוא לא משלם בעד זה.

יש איזה איוון, חבר הכנסת שילנסקי. מספרם אינו גדול כל כך יחסית. מדובר על כ-60,000 סטודנטים. אינני חושב שמספר הסטודנטים היהודים הלומדים כאן מגיע לאלפים. הוא איננו מגיע לאלפים. נוצר רושם כאילו מישור דוחק את רגליו של יליד הארץ. זה נכון במידה מסוימת, אבל זה הדין בכל דבר הקשור ליהודים מחוץ-לארץ הבאים ארצה.

דב שילנסקי (הליכוד):

הם לא עולים חרשים.

שר החינוך והתרבות י" נבון:

אני יודע, הלוואי שהיו עולים חדשים, יש מקרים גם בתחומים אחרים, שבהם יש כביכול תחרות. כשבאים עולים חדשים, מצמצמת עלייתם את היכולת של משפחות מרוכזות לדלים או של זוגות צעירים בענייני שיוון למשל. צריך להשתמש בשכל כדי לשקלל את הדברים. הבעיה איננה תריפה כפי שהיא מצטיירת. מדובר במספר קטן של אנשים, והלוואי שהיו באים יותר.

יש גם רעיון אחר, להקים אוניברסיטה בשפות לועזיות כשביל אותם סטודנטים יהודים. זהו סיפור ארוך. יש כוונות כאלה, יש הצעות כאלה, והן עומדות בשלב התחלתי למדי.

3920. דברי ראש שירות הידיעות של
ארצות-הברית

חבר הכנסת מ' פלר שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ח בכסלו תשמ"ח (9 בדצמבר 1987):

הרשות המקומית, באמצעות בית-הספר, וזאת לפי הוראות המשרד.

2. בעקבות ביקור נציג מבקר המדינה, שורה בבית-הספר אווירה עכורה ולא נעימה, ומשום כך החליט ועד מורי בית-הספר, שלא בתמיכת המנהל, לדרות בכמה ימים את יום-ההורים שתוכנן ולהעבירו למועד מתאים יותר, כדי לאפשר לעבוד באווירה חיובית וחינוכית כאחת. ואומנם, משנרגעו הרוחות, עוד טרם יציאת התלמידים לחופשת חנוכה ולפני תום השליש הראשון, נערך יום-ההורים בבית-הספר.

3. לרחיית יום-ההורים לא היתה משמעות של איום, אף לא של הענשה, ולכן השאלה אינה רלבנטית במקרה זה.

היות שכיום פועל בית-הספר באווירה מתאימה ובשיתוף פעולה מלא עם ועד ההורים ועל דעת כל הצדדים, אין אנו רואים מקום לטיפול נוסף כסוגיה זו, שבאה על פתרונה.

3955. בית-הספר היסודי בעכברה

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ה בכסליו התשמ"ח (16 בדצמבר 1987):

לועד המקומי בעכברה נורע, שיש גממה לסגור את בית-הספר היסודי, אשר לומדים בו 27 תלמידים.

בית-הספר "עכברה" קיים מאז קום המדינה. היישוב עכברה מרוחק מיישובים ערביים אחרים.

ברצוני לשאול:

1. מה הן כוונות המשרד בנוגע לבית-הספר, אשר משרת את היישוב המזוהר לעיל?
2. האם קיימת תוכנית להקמת בניין חדש לבית-הספר "עכברה"?

תשובת שר החינוך והתרבות י' גבון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—2. בבית-הספר בעכברה לומדים 8—12 ילדים בכל שנתון. זהו מספר נמוך מאוד של ילדים לכיתה. מטבע הדברים, בית-ספר בגודל זה איננו יכול ליהנות מתקן שעות מלא ומאמצעי הוראה חדישים.

משיקולים פדגוגיים ומשיקולים של חיסכון ויעול, אנו מציעים לסגור בית-ספר זה ולהסיע את התלמידים ליישוב שכן — גוש-חלב, טובא, נחף, מעיר.

ייתכן שניתן להשאיר גן עד כיתה ב' במקום חטיבה צעירה, ולהקים בעבורם מבנה מתאים, אולם על התלמידים בכיתות ג' עד ו' ללמוד ביישוב אחר שבו יש בית-ספר במתכונת מלאה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה רבה לאדוני שר החינוך והתרבות שנתן תשובות על שאלות של חבר הכנסת.

תשובת שר החינוך והתרבות י' גבון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—3. התשובה שלילית.

4. התשובה שלילית. המוסד פועל תחת פיקוח של הנהלה ציבורית ועצמאית, כמקובל במסודות מחקר אקדמיים ובמסודות תרבות ציבוריים.

5. התשובה חיובית. הסיוע נעשה כפי שמקובל על משרד החינוך והתרבות לסיוע למוסדות דת וישיבות, לאוניברסיטת אנת, למכוני מחקר, למוסדות תרבות ולחיאטראות.

6. בשנת הכספים 1980/81 — 70,000 שקל; 1981/82 — 120,000 שקל; 1982/83 — 216,000 שקל; 1983/84 — 536,133 שקל; 1984/85 — 2,940,000 שקל; 1985/86 — 47,500 ש"ח; 1986/87 — 107,500 ש"ח; 1987/88 — 130,000 ש"ח.

3954. בית-הספר "איילים" שבטבריה

חבר הכנסת ד' דינו שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ה בכסליו התשמ"ח (16 בדצמבר 1987):

מידע בעיתון "דבר" מיום ג', "בכסליו התשמ"ח, עולה כי מורי בית-הספר "איילים" שבטבריה החליטו להעניש את הורי התלמידים ולהימנע מלתת להם מידע על התקדמות התלמידים בסוף השליש. זאת, בשל סכסוך בין ועד ההורים למנהל, שבעקבותיו חילק הוועד כרוזים הקוראים להורי התלמידים שלא לשלם לבית-הספר כסף מאחר שאין לוועד ידיעות על גורלן של תרומות אלה.

ברצוני לשאול:

1. הנכונות הידיעות דלעיל?
 2. אם כן — האם רשאים מורים להימנע מלתת להורים חוות דעת על רמת הלימודים של ילדיהם?
 3. האם יש ברעת השר לפעול כדי שאיום כזה לא יתממש?
- אם כן — כיצד?

תשובת שר החינוך והתרבות י' גבון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. נכון הוא, שבתחילת שנת הלימודים היו חילוקי דעות ואי-הבנות בין ועד ההורים למנהל בית-הספר. זאת, לדעת מנהל בית-הספר, משום שוועד ההורים דרש לעצמו זכויות יתר בבניהול כספי בית-הספר, ואילו המנהל מנע זאת ממנו בהסתמכו על נהלים של משרד החינוך והתרבות. יחידה זאת, חברי הוועד שביקשו לדעת את טיבו של ניהול הספרים הזמינו נציג ממשרד מבקר המדינה, וזה הגיע לבית-הספר ללא הודעה מוקדמת או התראה — מה שהוסיף להעכרת האווירה. יצרן שהמבקר לא מצא כל דופי בניהול הספרים.

ראוי לציין, כי אין מדובר בכספי תרומות של הורים, אלא בתשלומים בעד אספקה ושירותים הניתנים לתלמידים על-ידי

ג. הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 25), התשמ"ח — 1987*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הואיל ואתמול הונח לוח משוּבש של הסתייגויות לחוק התכנון והבנייה, (תיקון מס' 25), התשמ"ח — 1987, הוצבע חלק מהן

היו"ר א' נחמיאס:

אנו ניגשים לסעיף הבא. הסעיף הבא הוא: הצבעה חוזרת.

* "דבר הכנסת", חוב' זו, עמ' 1099; נספחות.

היו"ר א' נחמיאס:

מי כמון יודע שכדי לרחות את ההצבעה, אני זקוק לשני גורמים: שהמציעים, במקרה זה הממשלה, תסכים. והמליאה — הגורם השני — תסכים. אתה רוצה שנעמיד את זה במבחן?

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת דב בן-מאיר אחראי לחוק.

תופיק טובי (החזית הרמקורית לשלום ולשוויון):

היושב-ראש קבע, שההצבעה הקודמת לא היתה בסדר, והוא רשאי לקבוע מתי תהיה ההצבעה.

היו"ר א' נחמיאס:

נכון, והיושב-ראש קבע שההצבעה תהיה עכשיו. הוא פרסם זאת בלוח המודעות. הוא פרסם זאת בסדר-היום, וזה הונח על שולחן הכנסת.

חברי הכנסת, אנחנו חוזרים על ההצבעה. נא תשומת לבכם.

עבדיאללה דראושה (המערך):

אני מבקש דחייה של חצי שעה. יש לנו התייעצות.

היו"ר א' נחמיאס:

מי בעד התיקון של חבר הכנסת תופיק יואר אחרי פסקה (1)? מי נגד?

ה צ ב ע

התיקון של חבר הכנסת ת' יואר אחרי פסקה

(1) לא נתקבל.

היו"ר א' נחמיאס:

מי בעד התיקון של חבר הכנסת תופיק יואר אחרי פסקה (3)? מי נגד?

ה צ ב ע

התיקון של חבר הכנסת ת' יואר אחרי פסקה

(3) לא נתקבל.

היו"ר א' נחמיאס:

מי לתיקון של חבר הכנסת תופיק יואר לפסקה (4)? מי נגד?

ה צ ב ע

התיקון של חבר הכנסת ת' יואר לפסקה (4)

לא נתקבל.

פסקה (4), בנוסח הוועדה, נתקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:

מי בעד סעיף 1, כלומר כל החוק? מי נגד?

ה צ ב ע

— בעד סעיף 1

— נגד

היו"ר א' נחמיאס:

אדוני המזכיר, אני לא התרשמתי מההצבעה, נחזור עליה והואל בטובך למנות.

כהלכה ביום ח' בטבת התשמ"ח, 29 בדצמבר 1987, היושב-ראש הוועדה, כדי שתהיה תקינות כהליכי ההצבעה, לחזור על ההצבעה על החלק החסר, שהושלם עתה והונח מחדש.

אנחנו מדברים על הדף הצהוב מס' 2 אחרי פסקה (4), חבר הכנסת תופיק יואר הגיש הצעת הסתייגות. מי בעד הצעת ההסתייגות יצביע, מי נגד?

ה צ ב ע

הצעת חבר הכנסת ת' יואר אחרי פסקה (4)

לא נתקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:

מי לפסקה (2) — אף זו הסתייגות של חבר הכנסת תופיק יואר, יצביע בבקשה.

ה צ ב ע

הצעת חבר הכנסת ת' יואר לפסקה (2)

לא נתקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:

פסקה (3), הסתייגות של חבר הכנסת תופיק יואר. מי להסתייגות יצביע, מי נגד?

ה צ ב ע

התיקון של חבר הכנסת ת' יואר לפסקה (3)

לא נתקבל.

היו"ר א' נחמיאס:

מי לסעיף 1, כעמדת הוועדה, יצביע, מי נגד?

ה צ ב ע

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): הנושא לא היה בסדר-היום. אני מקבלת את זה שההצבעה לא נעשתה כהלכה. אבל כאשר באים להצביע היום פעם נוספת, צריך הנושא להופיע בסדר-היום.

היו"ר א' נחמיאס:

זה פורסם בבוקר בסדר-היום, וכל מי שהיה מעוניין היה יכול לראות זאת ולהתכונן.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

הצלצול היה צריך להיות חמש דקות לפני ההצבעה.

היו"ר א' נחמיאס:

האם היה צלצול חמש דקות לפני ההצבעה?

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

עשר דקות.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

זה לא היה עשר דקות.

היו"ר א' נחמיאס:

תואיל ברוב טובך לצלצל.

קריאה:

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

חברי המערך, מה קרה לכם, אתם מצביעים יחד עם תומכי דאד?

היו"ר א' נחמיאס:

אני מודיע שעמדת הוועדה בתיקון סעיף 238א — סעיף 1 — נתקבלה בקריאה שנייה.

היו"ר א' נחמיאס:

מי בעד סעיף 1 של חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 25), התשמ"ח — 1987, בקריאה שלישית, יצביע. מי נגד? אדוני המזכיר, נא למנות.

מי בעד סעיף 1 של חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 25), התשמ"ח — 1978, כעמדת הוועדה, יצביע. אדוני המזכיר, נא למנות.

ה צ ב ע ה

15 —

כעד החוק

11 —

נגד

חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 25),
התשמ"ח — 1987, נתקבל.

ה צ ב ע ה

14 —

11 —

בעד סעיף 1

נגד

סעיף 1 נתקבל.

ד. הצעה לסדר-היום

הנחיות מנכ"ל משרד החוץ לשגרירנו באו"ם לגבי הצעת החלטת ירדנית

היו"ר א' נחמיאס:

אנו עוברים לסעיף הבא — הצעה לסדר-היום מס' 6606, בנושא: הנחיות מנכ"ל משרד החוץ לשגרירנו באו"ם לגבי הצעת החלטת ירדנית. חבר הכנסת עוזי לנדאו, בבקשה.

הנחיות מנכ"ל משרד החוץ לשגרירנו באו"ם לגבי הצעת החלטת ירדנית. חבר הכנסת עוזי לנדאו, בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני שר החוץ, אני קורא לך לקבל את הצעת המנכ"ל הכללי ביחס למנכ"ל המדיני. אני מציע להעביר מתפקידו את המנכ"ל המדיני, ואני מציע להפוך את משרד החוץ למשרד נורמלי כמו כל יתר המשרדים האחרים, שיש בו מנכ"ל אחד.

אדוני היושב-ראש, נכנסת נכבדה, משרד החוץ, אשר נוצר להציג את המדיניות המוסכמת על הממשלה כולה, מנהל מדיניות פרטית המבקשת לכפות על הממשלה כולה דעה של חלק קטן בתוכה, תוך גרימת נזק כבוד למדינת ישראל בחוץ-לארץ.

אעבור עכשיו אחד אחד על כל הנושאים שנגעתי בהם בהקדמה הקצרה.

ההנחיה שנתן המנכ"ל המדיני ד"ר ביילין לשגריר ישראל באו"ם להימנע מהצבעה על הצעת החלטת ירדנית אנטי-ישראלית חריפה היא במסגרת אותה מדיניות של משרד החוץ, אשר עיקרה הם: להוליך את ישראל לזעזוע בין-לאומית בכל מחיר, כמי שמוליך כבשים אל הזאב; לתת לגיטימציה וזחלת לאשף, כדי להכשירו, כמי שמכשיר את הפשע המאורגן, למשאומתן. מדיניות זו, אדוני שר החוץ, תוכנה כמו סגנונה, נעשית בדרך של התרפסות בפני ירידים וכפני אויבים כאחד.

ההוראה של המנכ"ל המדיני לשגריר ישראל באו"ם להימנע מהצבעה על הצעת החלטת ירדנית אנטי-ישראלית חריפה, מה אומר עליה המנכ"ל המדיני? — "היתה הצעה ירדנית מעניינת ומתונה בעניין הסכסוך כאזור, והורינו להימנע אם היו מסכימים להחליף את הסעיף המזכיר את כל החלטות האו"ם כבסיס להסדר בוועידה בין-לאומית על בסיס ההחלטות 242 ו-338". אני מבקש להדגיש, שההנחיה להימנע הותנתה בכך שהשינוי יוכנס בחלק האופרטיבי של הצעת ההחלטה. היא לא עסקה במבוא.

משרד החוץ עומד היום כאופוזיציה לממשלת ישראל ומנהל מדיניות שאינה מקובלת על הממשלה. נעשה פה ניסיון ראשון במינו בהיסטוריה של מדינת ישראל לגייס את סיוען של ממשלות זרות נגד הממשלה שכה חבר-שר החוץ, המנהל את מדיניות המשרד, וזאת בדרך שמציאה ומדגישה בחוץ-לארץ את חילוקי הדעות שבתוכנו, שמה ללעג את אחרותנו ועל כן פוגעת קשה במעמדנו הבין-לאומי וביוקרתנו.

אבל, במבוא להצעת ההחלטת הירדנית יש שלושה אזכורים חמורים: אזכור אחד של כל ההצעות הרלבנטיות של העצרת הכללית, וההצעות האלה עוסקות בהחלטות קיצוניות, המציעות להטיל על ישראל סנקציות מקיפות כמו חרס וניתוק יחסים; מגדירות את מדינת ישראל כמדינה חוקפנית שאינה שוחרת שלום; שוללות את זכותנו על ירושלים — סדרה ארוכה של דברים. אזכור נוסף שממנו מתעלם המנכ"ל המדיני הוא אזכור ההצעות הרלבנטיות של מועצת הביטחון, שבהן יש החלטות וגינויים חסרי תקדים בנוגע ללבנון, בנוגע לירושלים, בנוגע ליהודה ושומרון, בנוגע לרמת-הגולן, ונגד פעילותו נגד בסיסי הטרור. יש עוד "הברקה" — סעיף 3 למבוא הציע לקבל בברכה את דוח המזכיר הכללי של האו"ם. אני מבקש להזכיר, שהדוח של מזכיר האו"ם מטיל על ישראל את האחריות לאלימות ביהודה, בשומרון ובעזה, ומציין כי ישראל היא המכשול העיקרי להשגת השלום.

למדיניות הזאת יש גם השפעה חריפה על ביטחון הפנים. זוהי מדיניות המעוררת בקרב ערביי ארץ-ישראל את התחושה, שישראל חלשה ומתקפלת, ועומדת לצאת מיהודה, משומרון, ומעזה, ועל כן אשף נכנס לשם. זוהי מדיניות הדוחפת את אזרחי ישראל הערבים, כמו את ערביי יהודה ושומרון, לזרועות אשף, לשיתוף פעולה עמו, להתפרצויות ולמעשי אכזבה.

שר החוץ ש' פרס:

— — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני אשיב על כל הדברים, גם על זה, אדוני שר החוץ.

מה, אם כן, מציע המנכ"ל המדיני? הוא מציע שבהצבעה על ההחלטות הקיצוניות והארסיות האלה ישראל תימנע. מה

הוויכוח שלנו כאן אינו על תפיסת עולמו של ד"ר ביילין, לא על אמונתו הפוליטית וגם לא על כשרונו, אלא על תפקודו. האם הוא, כפקיד ציבור, עושה מה שפקיד ציבור חייב לעשות?

הפגם הראשון שאני רואה הוא במקצוענות לקויה. המנכ"ל המדיני מציע למדינת ישראל ולשגרירנו להציג את מדינת ישראל כמי שמתעלמת מן המבוא להחלטה, שהוא חלק בלתי נפרד מההחלטה. מצד אחד אנחנו באילו מציעים למחוק מהצעת ההחלטה חלק ארסי מן המצע האופרטיבי שלה, אבל להכניס אותו בשער האחורי של המבוא. זוהי טעות של חובב, של מי שמתחיל קורס צוערים במשרד החוץ.

יש גם פגם במידת האחריות של המנכ"ל, שכן הוא אינו מנכ"ל פרטי. עליו להציג את עמדת ממשלת ישראל, ולא עמדה של חלקים ממנה, גם לא עמדה של משרד החוץ לבדו, בוודאי לא את עמדתו של חוג "משו"ב". אבל, במקרה הספציפי הזה, כאשר מדובר בשני מדיניות מסורתיות של ישראל, ומעבר לכך, כאשר מציעים לנו להישאר ארשיים להצעת החלטה שיש בה חלקים ארשיים נגד ישראל, מציע המנכ"ל המדיני שלא להיוועץ כלל בממשלה, ועל-פי תגובותיו הוא כנראה גם לא קיבל כל הנחיה משר החוץ. וכאשר הוא נשאל על-ידי עיתונאי, האומר לו: "צודק אפוא נתניהו במחאתו, שהרי זה אינו תואם את החלטות הממשלה" — כלומר ההנחיות של המנכ"ל להימנע — אומר ד"ר ביילין: "במצב כזה היתה חצי ממשלה בעד וחצי ממשלה נגד". אם כן, הוא יכול לעשות מה שהוא רוצה.

אני מבקש לרענן את זיכרון כולנו: לא היתה כל החלטה ממשלה.

הי"ר א' נחמיאס:
אני מבקש לסיים.

עודי לנדאו (הליכוד):

שר החוץ לא הביא זאת להחלטת ממשלה, כי בממשלה היה הדבר נופל. שר החוץ הציע לדון על כך בקבינט, וגם שם הוא לא הביא זאת להחלטה, משום שגם שם זה לא היה עובר. על כן חייב ד"ר ביילין גם בפגם של אי-דיק.

עולה פה גם הסוגיה האחרונה של מיהל חקין. כאשר נמתחה ביקורת על ד"ר ביילין — אני נמנית עם מי שמתחו ביקורת — הגיב ד"ר ביילין ברדיו ואמר, שחבר הכנסת לנדאו מציג תמונה מעוותת, ונראה שהוא לא קרא את המבקר ואת הצעת ההחלטה. אני מיד מסיים, אדוני היושב-ראש.

אני מבקש לשאול את ד"ר ביילין מדוע לא בירר אתי אם קראתי. אולי כן קראתי ואולי את הביקורת מתחתי שעה שהיה הנושא מונח לפני, אבל, מעבר לכך השאלה היא: הרי ד"ר ביילין הוא פקיד ציבור, הורש גינוני מיהל חקין ככול. כיצד יכול פקיד ציבור לבוא ולהתווכח עם חבר הכנסת? אני סבור שיש צורך להעלות את עמדתו, אבל באמצעות השר, באמצעות חברי הכנסת. הוא לבדו אינו יכול לעשות זאת.

שר החוץ לא יצא להגנת המנכ"ל המדיני, אבל גם לא נזף בו. לא שמעתי אותו מברך, אבל גם לא מרסן. מה עמדתו של שר החוץ? הוא מסכים למעשיו? הוא רוצה אותם? ברור שהאחריות לכל הקלקלות מוטלת על כבוד השר. תודה רבה.

הי"ר א' נחמיאס:
תודה לחבר הכנסת עודי לנדאו.

זה אומר? שהוא לא מסכים עם כל הדברים, אבל אולי יש שמץ של הגיון בהן. כי גם בנוסח הכי מרוכך, שעליו הציע המנכ"ל המדיני להימנע, מוצע להטיל על ישראל חרם וסנקציות, ומציגים את ישראל ככושפת, כתוקפנית, כבלתי מוסרית וכמדינת טרור.

מה אומר על כך המנכ"ל המדיני כלשונו, לאחר שההצעה הזאת נגזרה על-ידי הירדנים? אני מצטט: "זו היתה הצעה יפה, ואני בהחלט מאוכזב מכך שהיא ירדה". זאת אומר המנכ"ל המדיני של משרד החוץ של מדינת ישראל, שנועד להגן על האינטרסים של מדינת ישראל.

שגריר ישראל באו"ם, מר בנימין נתניהו, הבריק מייד למשרד החוץ, ובמברק העמיד את המנכ"ל המדיני, ד"ר ביילין, על כל הסכנות שבהימנעות מהצבעה על הדברים האלה. השגריר גם הסב את תשומת-לבו של ד"ר ביילין לכך, שמשרד החוץ נותן לראשונה הנחיה שלא להתנגד להצעה בדבר כינוס ועידה בין-לאומית — זו סטייה מעמדה מסורתית המקובלת על כל ממשלות ישראל עד עתה — ובכך בעצם לאמץ מדיניות חדשה של ישראל בנושא רגיש, חשוב ומרכזי.

אני מסתכל על ההצעה שהציע חבר הכנסת רמון, ואף הוא ידון מייד בנושא הזה. חבר הכנסת רמון מבקש בהצעתו לסדר-היום לדון בכנסת על סירובו של השגריר נתניהו למלא את הוראת מנכ"ל משרד החוץ, על הודעתו של השגריר נתניהו כי ישראל תתנגד בעת ההצבעה ועל כך שהוא אינו ממלא את הוראתו של שר החוץ. חבר הכנסת רמון, היכן מופיע סירובו של נתניהו? הוא לא סירב בשום מקום. במברק שלו לא מופיע שום סירוב. אתה מדבר על הודעתו שישיראל תתנגד. הוא לא הודיע על כך בשום מקום. חבר הכנסת רמון, אתה מדבר על כך שהוא נדרש לבצע שינוי על-פי הוראתו של שר החוץ. שר החוץ נמצא עמנו כאן, ואני שואל את שר החוץ, האם הוא הורה, באמצעות המנכ"ל המדיני, שישיראל תימנע מהצבעה על הנושא הזה?

אם יש מישהו שניתן לשכח אותו בטיפול בנושא הזה, זה כמובן השגריר נתניהו. הוא עשה מה שכל שגריר חייב לעשות. הוא הסב את תשומת-לב המנכ"ל המדיני לכל טעויותיו המקצועיות; לנוק העלות להיגרס לנו אם ישראל תימנע בהצבעה, וזה בדיוק תפקידו של שגריר — להעביר חוות-ידעת מקצועית, אלא אם כן, חבר הכנסת רמון, אתה סבור ששגריר הוא בסך-הכול מכונת הצבעה, וכל מה שהוא צריך לעשות הוא להיענות ללחיצה על כפתור שתתקן במשרד החוץ בירושלים ולהרים את היד בלי לומר או להוסיף דבר משלו.

אני מבקש לשאול את חבר הכנסת רמון, מדוע לא הכנת שיעורי בית? מדוע לא קראת את הצעת ההחלטה הירדנית כדי לראות עד כמה היא חמורה? מדוע לא קראת את ההנחיות שנתן המנכ"ל המדיני, כדי לדעת את חומרתן? ומדוע לא קראת את התשובה של השגריר נתניהו? אחת משתיים: אם חבר הכנסת רמון לא קרא, מדוע הוא עולה כאן ומבזבז את זמנה של הכנסת בסיפורי-ברזל על דבר שלא היה ולא נברא וגם משל לא היה? אבל אם חבר הכנסת רמון קרא, הוא צריך באמת להסביר מדוע הוא מציע הצעת החלטה שתוכנה הפוך לעובדות במציאות.

אני מבקש להצביע ביתר פירוט על כמה פגמים בולטים בדרך תפקודו של המנכ"ל המדיני, ואני מבקש להדגיש:

ה. הצעה לסדרהיום

הצבעתו של שגריר ישראל באו"ם על הצעת החלטה ירדנית

אם כן, מה עשה המנכ"ל המדיני? המנכ"ל המדיני אמר, שבחלק האופרטיבי יש שני דברים שאינם מקובלים עלינו. שייכתבו החלטות מועצת הביטחון 242 ו-338 ויושמש החלק המתייחס לפסגת-עמאן, וההחלטה ההיא תתייחס לנושא של הוועידה הבין-לאומית. כאן אני מגיע לברותה שחברי הליכוד, ואחרי כניהם, מפיצים וחוזרים ומפיצים, ואתם מאמינים שכל שתחזור עליה כן יקלט אותה הציבור יותר. ממשלת ישראל לא החליטה מעולם נגד ועידה בין-לאומית. להיפך, אם איאחו בעניין הפורמלי, אזי יש החלטה של ממשלת ישראל בראשותו של מנחם בגין, המחייבת ועידה בין-לאומית; אבל אני רוצה להיאחו בעניין הזה. אני בא ומדבר על הוועידה הבין-לאומית בנוסח שהציע ממלא-מקום ראש הממשלה בישיבת הקבינט שהתקיימה, דומני, במאי או ביוני. שם הציע ממלא-מקום ראש הממשלה את הצעתו לוועידה בין-לאומית, והליכוד התנגד לה. היה חיקו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

לא מדובר כלל על הצבעה.

חיים רמון (המערך):

סליחה. שמיר לא הציע לקבל החלטה השוללת ועידה בין-לאומית, וממלא-מקום ראש הממשלה לא הציע החלטה המחייבת ועידה בין-לאומית. לכן, המצב הזה הוא חיקו. לכן צדק המנכ"ל המדיני כאשר בא והנחה את השגריר לשקף את החלוקה הקיימת בקרב הממשלה. שחציה תומך בוועידה בין-לאומית בנוסח שהביא ממלא-מקום ראש הממשלה וחציה מתנגד לה. הוא לא הציע לחמוך. הוא לא הציע, שהצניג באו"ם יצביע בעד הוועידה הבין-לאומית. הוא הציע להימנע.

כרם, מה שאתה רוצה ומה שהשגריר עשה הוא ייצוגה לא של ממשלת ישראל, אלא של המחצית השוללת את דרכה של המחצית האחרת. האם כך צריך לנהוג שגריר? האם זהו מינהל חקין? הרי עליו לשקף את המציאות הפוליטית האמיתית. כפי שעשה ממלא-מקום ראש הממשלה כאשר נסע לחוץ-לארץ.

מה ביקש ממנו ראש הממשלה שמיר? — לומר שהוא תומך בוועידה בין-לאומית ויש אחרים המתנגדים לה. ודאי שכך צריך לנהוג שגריר ישראל באו"ם, אבל הוא לא נהג כך. על כך, יש בהחלט לקדא אותו לסדר. השגריר הודיע — ואני קורא מהמברק — שהוא תמה על כך שנציגות ישראל באו"ם מתבקשת, שלא להתנגד להצעת החלטה הקוראת לחידושה של הוועידה הבין-לאומית, כאשר אנחנו במדינת ישראל יודעים, שאין רוב בעד ועידה בין-לאומית. נכון, גם אין רוב נגדה, וגם לזה צריך להיות ביטוי באו"ם.

אני רוצה לחלוק על דברך. מה הוא חפיקו של משרד החוץ? מה עליו לעשות? האם על משרד החוץ לבוא ולומר: כל הערכים מנוולים ואין על מה לדבר, או שהוא צריך להוכיח גם לעולם וגם ליסודות המתונים בעולם הערבי, שאנחנו רוצים לעודד אותם, שאם הם יגלו מתינות אנחנו נשקול כיצד להתקדם לקראתם, להתקרב אליהם, ולראות מה אפשר לעשות? אבל, שוב, יש ברית. אתם ששים לכל גילוי של קיצוניות. חזרת שוב על ההאשמה הנוראה הזאת, שמדיניות השלום של המערך מביאה למה שקרה בשבועות האחרונים כשטחים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

נכון.

היו"ר א' נחמיאס:

אני מזמין את חבר הכנסת חיים רמון להעלות את הצעתו לסדרהיום מס' 6599 בנושא: הצבעתו של שגריר ישראל באו"ם על הצעת החלטה ירדנית. בבקשה, אדוני.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ההצעה הירדנית בעצרת האו"ם טורפדה בעיקר על-ידי לחץ ערבי מצד אחד ודחייה מוחלטת של שגריר ישראל באו"ם מצד אחר. זה ביטוי נוסף לברית הטמאה הקיימת בין הקיצונים בעולם הערבי לבין הקיצונים בקרבנו. הימין הקיצוני בראשותו של ראש הממשלה שמיר חונק באבו כל גילוי של התמתנות בעולם הערבי. שמה יוביל הדבר חס וחלילה למשא-ומתן לשלום ולשבירת הסטטוס-קוו האדור. סטטוס-קוו העלול להביא לקצה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת וייס, תקשיב לסגנון של חבר הכנסת עוזי לנדאו ולסגנון של חבר הכנסת חיים רמון.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

חיים רמון (המערך):

דוגמה לכך היא ההצעה של ירדן. נכון, הצעת ההחלטה של ירדן אינה תואמת את מצע הליכוד, אף לא את מצע המערך. אבל ירדן הגישה הצעה שחרגה מנוסח ההצעות שהינו רגילים לו כל השנים, בניגוד לעמדת כל מדינות ערב; אש"ף, שריכרת עליו כל כך הרבה פעמים, לא הוזכר שם לחלוטין.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הוא מחזר בכל ההחלטות האחרות.

חיים רמון (המערך):

סלח לי, חבר הכנסת לנדאו, זו הפעם הראשונה שמדינה ערבית מגישה בעצרת האו"ם הצעת החלטה שאש"ף אינו מזכיר בה; פעם ראשונה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

ההבדל בין הצעה זו לבין ההצעות הקודמות הוא כמו —

—

חיים רמון (המערך):

חבר הכנסת עוזי לנדאו, אני לא הפרעתי לך במלה או בחצי מלה. אנא ממך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

היו"ר א' נחמיאס:

איש לא הפריע לך, חבר הכנסת עוזי לנדאו, שמת לב לזה?

חיים רמון (המערך):

וההצעה הזאת, מי קם עליה? מי הפעיל לחץ לגביה, מי ראה בה דברים חמורים? — חבר הכנסת עוזי לנדאו כאן היום וכל מדינות ערב, שהפעילו לחץ אדיר על ירדן לסגת ממנה. זהו סימן שהיה בה משהו שונה. האם אין חובה עלינו לבדוק זאת? מה אתה חושב, שכיום אחד תהיה מהפכה בעולם הערבי? אבל נכון, אתם אינכם רוצים בכך. אתם מודאגים מכל דבר כזה, שמה יוליך הדבר חס וחלילה למשא-ומתן.

הממשלה ושר החוץ. בבקשה דברי תשובה על שתי ההצעות לסדר-היום.

שר החוץ ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין מדיניות של מנהל מדיני של משרד החוץ. אני האחראי בפני הכנסת למדיניות של משרד החוץ. אם יש לחבר הכנסת עוזי לנדאו טענות, יבוא הוא אלי ואל ינסה ללגוע בכבודם של עובדי מדינה מצוינים ומנוסחים. לחינם הוא מנסה להעליל עליהם עלילות.

לגופו של עניין, אין שום מדיניות מוסכמת של הממשלה הנוכחית בעניין ועידה בין-לאומית. אתה לא דובר הממשלה. אתה לא חמנה את משרד החוץ כאופוזיציה. פורמלית יש החלטת של הממשלה בעד ועידה בין-לאומית. יש המשכיות בהחלטות הממשלה. החלטה זו לא בוטלה מעולם, ואף לא חבר לכיכר אחד לא הציע מעולם לבטל אותה בקבינט או בממשלה. על כן, היא קיימת.

יתר על כן, כבר אמרתי בכנסת, שבהיותי ראש הממשלה הודעתי בפני עצרת האומות המאוחדות שאנחנו תומכים בוועידה בין-לאומית. אני שמח שחברי הליכוד הצביעו בעד זה בכנסת הזאת.

דוד מגן (הליכוד):
לא כולם.

שר החוץ ש' פרס:
לא כולם, זה נכון. די לי ברוב.

על כן, אילו טענות יש לך? יש החלטת ממשלה, יש החלטת הכנסת, ואתה לא תבוא ותחלק לי את הממשלה. בכלל, אילו יומרות יש לך — אתה ממנה את משרד החוץ לאופוזיציה? מי אתה?

שרה דורון (הליכוד):
חבר הכנסת חיים רמון חילק את הממשלה.

שר החוץ ש' פרס:
תסלחי לי, אני משיב לו.

ובכן, אינך הממנה ואינך יכול כלל לקבוע שיש רוב ומיעוט בממשלה. אין שום רוב ואין שום מיעוט. יש מחצית ומחצית. אין לך שום סמכות מחיטת לעשות דברים כאלה.

אני גם אוהב מאוד את הדברים שלך על הולכת ישראל לאש"ף. אני חושב, שאתה מוליך את ישראל לאש"ף, מפני שמי שמתנגד לוועידה בין-לאומית יוציא כסופו של דבר את ירדן ממעגל המשיאומתן וינשאר רק עם אש"ף ורק עם התושבים בשטחים, וללא פתרון כלשהו.

גם הדיבורים שלך על כך שאנחנו מתרפסים — אתה יהודי גאה. ובכן, כמה אתה כל כך גאה? כמה אתה כל כך נבון? כמה יש לך להתגאות כל כך? אתה אומר שאנחנו אחראים למהומות בשטחים. אני רוצה לשאול אותך עם היד על הלב, כאשר קם חבר שלכם ואומר שיש להשיב כל יום 50 ערבים, זה לא מחסיס? מדוע אתם שותקים, מדוע מילאתם פיהם מים?

שבח וייס (המערך):
הם מזדהים.

שר החוץ ש' פרס:
כל יום להשיב 50 ערבים — זה למשל רעיון שישקט את המצב בשטחים, לא? אחריו קם גאון מדיני שני שלכם ומציע לעשות ממשל צבאי, לחזור אחורה. ואחרי השני בא שלישי —

חיים רמון (המערך):

חבר הכנסת לנדאו, אני אומר לך, שאתם אלה האחראים לכך, שאנחנו צריכים יום יום לכבוש את הרצועה מחדש ובכוחות גדולים יותר, כפי שאמר הרמטכ"ל, כי הייאוש שזורה המדיניות שלכם וחוסר התקווה שאתם נוטעים בלב אנשים, לדים ונשים מביאים אותם למעשי ייאוש.

חן תיכון (הליכוד):
מה הנושא? דבר לנושא.

חיים רמון (המערך):

אתה לא יכול לחזור על הברותה הזאת יום יום. יש לנו ריכוז בינינו. אל תקשור זאת למה שיש בשטחים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

משרד החוץ-המדיניות שאתה מדבר עליה —

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, זה מתאים? אתה נאמת את כל נאומך ואיש לא הפריע לך, ואתה מפרע לחבר הכנסת רמון כבר בפעם הרביעית. מדוע אתה נוטל לעצמך זכות שאינה קיימת?

חיים רמון (המערך):

תאמיני לי, חבר הכנסת עוזי לנדאו, היה לי קשה מאוד שלא להתערב בנאום שלך, ואתה מכיר אותי כדי לדעת עד כמה זה קשה לי.

בסיום דברי אני רוצה לדבר על ההתגוללות של חבר הכנסת עוזי לנדאו ושל אחרים על ד"ר יוסי ביילין. חבר הכנסת עוזי לנדאו סיים את דבריו ואמר: כיצד מעז איש ציבור לבוא ולומר, שחבר כנסת מעוות את הדברים? אני רוצה לשאול אותך, חבר הכנסת עוזי לנדאו: כיצד מעז חבר כנסת להתגולל על איש ציבור, אשר עומד מעלי שר, שהוא האיש הפוליטי? בבקשה, הפנה את כל הטענות לשר. הוא מגיע לכנסת, בניגוד לראש הממשלה שמיר, שאיש אינו רואה אותו פה זה חודשים, והוא איננו כא למסור דין-וחשבון. ממלא-מקום ראש הממשלה מדבר כאן כמעט כל שבוע ולפעמים אף פעמים בשבוע. יש לך טענות לד"ר ביילין? — הפנה אותן אל השר האחראי לו. אחרי שגמרת להתגולל עליו ואחרי שאמרת את כל מה שאמרת, והוא — ואני שמעתי את השידור — הגיב באדיבות ובנימוס, אתה עולה פה ואומר: כיצד הוא העז? קצת בושה, חבר הכנסת לנדאו.

אינני רוצה לדבר רק עליך. יש פקיד מדינה, המתגולל על ד"ר יוסי ביילין — מנהל לשכתו של ראש הממשלה, צחי הנגבי, העובדה שפקיד המדינה הזה הופיע בהפגנה בשדרות תשא נאום שבו חקף את ממלא-מקום ראש הממשלה במלים חריפות מאוד, ואני שאלתי על כך שאלתא, וענה לי דברים לא נכונים ולא מדויקים — אני אומר שקרים, כך לימד אותי היושב-ראש הקודם — ובכל אופן, שיקרו לי במצח נחושה. אבל, לא נודא. ובכן, גם פקיד מדינה זה תוקף את ד"ר יוסי ביילין, וראש הממשלה הממונה עליו לא קורא אותו לסדר. לא מבקש ממנו דין-וחשבון, לא מעמיד אותו בפני בית-דין משמעתי של עובדי המדינה — שום דבר.

חבר הכנסת עוזי לנדאו, אומרים שאתה מאחרוני אנשי ההדר, הפאר וכל מה שאתם תולים בעצמכם ובתנועה — חן מעט כבוד לעובדי ציבור, אשר אינם יכולים בשלב זה לענות לך ולהשיב לך כגמולך. תודה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת חיים רמון. אדוני ממלא-מקום ראש

בני שליטא (הליכוד):

אתה קורא עיתונים ואלה דברים לא נכונים. למה לא שאלת אותי?

היו"ר א' נחמיאס:

סליחה, אדוני, כרגע נכנסת, עדיין לא התיישבת, בדרך מהדלת לכאן אתה כבר קורא קריאת ביניים. סליחה, אדוני, שב בבקשה.

שר התחן ש' פרס:

אני לא צריך לשאול אותך. היה בעיתון. מדוע לא הכחשת?

בני שליטא (הליכוד):

מפני שכאשר אתה מכחיש, מצטטים את דבריך — אבל כאשר אני מכחיש לא תמיד מצטטים את דברי.

שר התחן ש' פרס:

היו אנשים ששמעו את דבריך. הם התפרסמו בכל המקומות.

חבר הכנסת עוזי לנדאו, כאשר מציעים טרנספור — משקיטה ההצעה את המצב בשטחים. אני מוכרח להגיד על כמה מהמציעים של הטרנספור, שהם אנשים נדיבים. הם אומרים שנבוא אל הערבים ונגיד להם: תתפנו בבקשה, במחילה מכבודכם, מפני שאנחנו אנשים מאוד ליברלים, מאוד חכמים. זה משקט? וכאשר אומרים בצד השני שיש למצוא פתרון, זה מעורר מהומות? ישראל המחפשת פתרון היא ישראל חלשה? ישראל השוללת פתרון היא ישראל חזקה? ישראל עם הסכם קמפ-דייוויד היא ישראל חלשה? ישראל בלי קמפ-דייוויד היא חזקה? רק ישראל של מלחמה ושל מהומות היא ישראל חזקה?

איזה דיבורים הם אלה? מתרפסים? מי שפחד משלום הוא חלש; מי שמאמין בכוחה של ישראל להגיע לשלום הוא חזק.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

למה אתה מציג את כל מי שמתנגדים לוועידה בין-לאומית כמתנגדים לשלום?

היו"ר א' נחמיאס:

סליחה, אתה רוצה לקרוא קריאת ביניים, בבקשה. אבל אל תשאל שאלות.

שר התחן ש' פרס:

אני רוצה להסביר לחבר הכנסת גולדשטיין, אתה יכול לנהל משא-ומתן עם עצמך. אם אתה רוצה בלי ועידה בין-לאומית, אפשר — עם אש"ף. אש"ף לא עומד על קיום ועידה בין-לאומית. אני מוסר לכם אינפורמציה אחרונה: אש"ף מוכן להיכנס למשא-ומתן ישיר עם ישראל בלי ועידה בין-לאומית. אין בעיות. בבקשה, אתה רוצה משא-ומתן ישיר עם אש"ף? הוא מוכן לך מחר בבוקר. ירדן לא מוכנה למשא-ומתן ישיר, מפני שיש לה בעיות. אתה לא רוצה להכיר בבעיות האלה, לא צריך. אבל תדברו פעם אתה אמת, תהיו מציאותיים, תגידו לעם על מה הוויכוח.

אני יודע שיש כל הזמן שמרעות, שהאמריקנים הם בעד תגד.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

שר התחן ש' פרס:

פעם אחת מספיק, אני לא מסכים. אני לא מסכים שתפרע לי.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

הצגתם של השוללים ועידה בין-לאומית כמתנגדים לשלום איננה יוצרת תמונה נכונה.

שר התחן ש' פרס:

מר שמיר אמר למזכיר המדינה, שוועידה בין-לאומית מחייבת את הזמנת אש"ף. אקרא את החשבה הרשמית של מזכיר המדינה של אמריקה: המוכ"ל אינו חייב, על-פי ההסכם, לזמן את אש"ף לוועידה. למעשה ההסכם — הוא מדבר על מסמך לגורן — קובע, כי כל משתתף חייב לקבל את החלטות מועצת הביטחון 242 ו-338. המוכ"ל ירצה לכנס ועידה שתביא למשא-ומתן. הוא לא ירצה להיראות כמי שהורס את התהליך בטרם החל. אם הוא לא יוכל, הוא לא יפעל בדרך זו. הוא יבין כי ארצות-הברית וישראל לא ישתתפו, ולכן לא תהיה ועידה כלל. על הטענה הישראלית שההסכם על פתיחה בין-לאומית לא יקדם את השלום, משיב מזכיר המדינה: ההסכמה כשלעצמה כבר קידמה את הצדדים לקראת שלום, שכן יש בה התחייבות ירדנית ראשונה להיכנס למשא-ומתן ישיר עם ישראל. בהסכם אין כוונה ליצור בסיס לתהליך המשא-ומתן, שכן נקבע כי הבסיס להתדיינות לשלום הוא החלטות מועצת הביטחון 242 ו-338. המלך אמר פעמים רבות, שהרגש הוא בשלום. ההסכם הזה מסייע להתקדמות בכיוון זה.

בבקשה: רוצים משא-ומתן ישיר, יש פרטנר: אש"ף. זה מה שהעולם גידר בסופו של דבר, מה יותר חשוב לכם: משא-ומתן בלי פתיחה בין-לאומית עם אש"ף, או משא-ומתן עם פתיחה בין-לאומית עם ירדן ועם הפלסטינים — זוהי הברירה הפוליטית.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת דראושה, אתה מסכים למשא-ומתן בלי אש"ף?

עבדאללהב דראושה (המערכ):

שר התחן ש' פרס:

חבר הכנסת גולדשטיין, מותר לך לא להתלוצץ ולא להפרע. מה אתה שואל אותו? אני מדבר.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

בחן מפלגתך יושב אדם שהוא גרוע מ — — —

עבדאללהב דראושה (המערכ):

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת גולדשטיין, אני מבקש ממך.

שר התחן ש' פרס:

המנכ"ל המדיני עשה את אשר עשה על דעתי, ואני נושא בכל האחריות לכך. אני מודיע שוב: השגריר שלנו באו"ם כפוף לש"ר התחן, ולא לכל אדם אחר, גם לא לעוזי לנדאו, והוא יקבל הוראות ממני, או שלא יוכל להמשיך למלא את תפקידו. אני נושא באחריות גם למעשיו של השגריר וגם למעשיו של יוסי ביילין. גם לזה וגם לזה.

ועכשיו לגופו של עניין — ירדן הגישה הצעה לאו"ם. בפעם הראשונה בתולדות האו"ם אש"ף איננו מוזכר בהצעה:

אפשרך לתחקק כל היום בראש? האם ישראל בלי עזה לא היתה ציונית? רק ישראל עם עזה, שיהיו בה מיליון ערבים, חלק בלתי נפרד מִישראל, רק אז היא תהיה ציונית? אילו ניסיונות אתם עושים?

ובכן, אילו עשתה ירדן כך, בהחלט הייתי מציע ומודיע להצביע כך. אין דבר שאסור זאת עלי, ואיני זקוק לאישור ממך. לצערי, היא עשתה חצי-דרך, ותחת לחץ היא נסוגה.

אדוני היושב-ראש, הנושא רציני מאוד. כל אורת בישראל צריך לשאול את עצמו, האם בהעדר תהליך שלום יש יותר סיכוי לרגיעה בשטחים? האם כאשר מציעים פתרון של טרנספר ופתרון של ממשל צבאי ופתרונות אחרים רומים, יש יותר סיכוי לשקט בשטחים? צריך לראות לאן אנחנו הולכים, לאן אנחנו זזים, ולדבר אמת איש עם רעהו.

על כן אני מציע להסתפק בהודעתי זו ולסיים את הדיון בנושא הזה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לממלא־מקום ראש הממשלה ושר החוץ. חבר הכנסת עוזי לנדאו, האם אתה מסתפק בתשובה?

עוזי לנדאו (הליכוד):
כן.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת חיים רמון?

חיים רמון (המערך):
כן.

1. הצעה לסדר-היום

הגורם המונע פתרון מדיני לעימות במזרח התיכון

ערכים לקבל את הרעיון של דו־קיום לאומי יהודי-ערבי במזרח התיכון — החל מהאמיר פייסל, שנפגש עם ויצמן, עבור לתנועת הנאשאים, וכלה באמיר עבדאללה ובנשיא סאדאת. אך כל אלה נדרפו ואף נרצחו ללא רחם על-ידי לאומנים ערבים, עקב הקיצוניות הבלתי מתפשרת של הלאומנות הערבית.

עבד-אללה דראושה (המערך):
כולם?

דב בן-מאיר (המערך):
כולם.

גם בעם היהודי התרצצו מאז 1925 שתי אסכולות: זו השואפת להגיע להבנה ולדו־קיום עם השכנים הערבים, כתנאי שיכירו גם בזכותנו לריבונות לאומית; זו שדרשה להחיל מייד, ולו גם בכוח, את הריבונות היהודית על אזור המנדט הבריטי כשתי גדותיו של הירדן. כשאני אומר להחיל ריבונות יהודית, אני מתכוון רק לצד הטכני המשפטי. בשנות ה-20 לא היו ליישוב היהודי שום רכיבים ריבוניים של ממש, היינו: אוכלוסייה, כלכלה, מסגרת שלטונית וצבאית או בעלות על הקרקע, שיאפשרו את יישומה של ריבונות יהודית הלכה למעשה.

אולם לא לוויכוח הפנימי וההיסטורי מועדות היום פני. אומר רק זאת: מאז הקונגרס הציוני, מאז 1897 ועד שנת 1977 גברה ידה של האסכולה שדגלה ביצירת עובדות בשטח מצד

כפעם הראשונה. במסמך הזה יש דבר הלקוח מהסכם קמפ־דייוויד — לא לפתור את הסכסוך הערבי-הישראלי על כל היבטיו, אלא לפתור את הבעיה הפלשתינית על כל היבטיה. זה היה הנוסח של מר בגין, וזה מקובל עליך.

חיים רמון (המערך):

לא, לא מקובל על מר בגין.

שר החוץ ש' פרס:

אל תפריע, כאמת. מה עוזרות ההפרעות האלה? אי־אפשר להרצות בכנסת הזאת דבר באופן מסודר, כי כל אחד מוכרח להפגין את חוכמתו. תן לי לדבר.

ובכן, היו שם שני דברים שלא נשאו חן בעינינו. הנושא האחר הוא עניין ההחלטות הרלבנטיות של מועצת הביטחון — לא מקובל עלי. נושא שני שלא היה מקובל עלי נוגע לקבלת הסיכומים בוועידת רבת־עמון. על דעתי ובאתריות שלח יוסי בילין הוראה לנציג ישראל באו"ם, ובה הוא אומר שאם היורדים יוציאו את שני הסעיפים האלה — את עניין הרלבנטיות של כל ההחלטות, למעט החלטות 242 ו־338, המקובלות גם על הליכוד; ואת החלטות רבת־עמון — אני מציע שנימנע. מדוע לא? לצערי הרב, העולם הערבי לחץ על ירדן לסגת מעמדוּתיה המתנות, וזה מעיד על הבעיות של ירדן.

איך אתה אומר? — מתרפסת. ובכלל, מי שרוצה שלום הוא מתרפס: מי שהוא בעד מהומות, בעד "להשכיב ערכים", בעד טרנספר, בעד ממשל צבאי — הוא גאון הדור, מציל ישראל, נושא הערכים המוסריים של העם היהודי. אלה הם הערכים המוסריים של העם היהודי; וכאשר ישראל היתה בלי השטחים, היא לא היתה ציונית, לא היתה יהודית? איך

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 4366 בנושא: הגורם המונע פתרון מדיני לעימות במזרח התיכון. חבר הכנסת דב בן-מאיר, בבקשה.

דב בן-מאיר (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, חברי הכנסת, על סף שנת ה-40 למדינת ישראל ובשנה ה-90 להקמתה של התנועה הלאומית המדינית של העם היהודי, הציונות, מן הראוי לעצור לרגע ולעשות סיכום כלשהו, חשבון נפש כלשהו, בפרט לנוכח אירועי הימים האחרונים, ולשאול את עצמנו, לפחות אנו היהודים: האם אנחנו עדיין מצויים על הדרך הנכונה להגשמת הרעיון הציוני, שהוא הקמת מדינה יהודית למען היהודים, למען עם הנפוץ ונדרף בכל קצווי העולם זה אלפיים שנה?

לפני הציונות המדינית עמדו, מאז ומעולם, שלושה מכשולים עיקריים: האחד — כיצד לשכנע את העם היהודי שהפתרון להמשך קיומו בעולם המשתנה של המאה ה-20 הוא קוממיות לאומית בארצו, ושלצורך זה יש לקום ולעלות אליה בהמוניו? השני — כיצד לשכנע את עמי העולם, שלעם היהודי יש זכות להקים את מדינתו הלאומית בארץ-ישראל? והשלישי — כיצד לשכנע את העולם הערבי, ובפרט את תושביה הערבים של ארץ-ישראל, שקיבלו אותנו וייצרו אתנו מערכת של דו־קיום לאומי.

את דברי היום אני רוצה לייחד לגורם השלישי, הגורם הערבי. נכון אומנם שבי-70 השנים האחרונות העזו כמה אישים

אף-על-פי-כן, גם אז לא התיאשנו והצענו את תוכנית הפשרה של אלו.

אולם כל מאמצינו הושבו ריקם, ובשנת 1964 קם אש"ף, יותר כמרד נגד האפוטרופסות הבוגרנית של מדינות ערב, אשר הן הן האשמות העיקריות בטרוריה של העם הפלשתיני. מאשר ככוח צבאי למיגורה של ישראל. אך גם ארגון זה, הטוען שהוא מייצג את המסכנים והמפסידים, חרת על דגלו: לא מדינה פלשתינית לצדה של מדינת ישראל, אלא במקומה של מדינת ישראל.

כל ההכשרות והדיס-אינפורמציה, שרוצים להציגו בהן, לא יועילו. די היה לבקר במחנות דהיישה ובלאטה ולמצוא שם דור שלישי של פליטים, המכין את עצמו לחזור אך ורק ללוד, להמלה ולפנו, ולא לשום מקום אחר. די היה להאזין לסממאות המפגינים הערבים בשטחים, כמו גם כנצרת וכאום-אל-פחם; די היה לעיין בתוכן הדרשות של כוהני הדת המוסלמים על הרהיבת וככל מסגד אחר — כדי לרעת שהעם הפלשתיני לא השלים ואינו מתכוון להשלים עם קיומה הריבוני של מדינת ישראל, בין שתמשיך לשבת בשטחים ובין שחיסוג מהם.

אדרבה, ינסו נא ערביי ישראל, וגם ערביי השטחים, להקים תנועת "שלום עכשיו" אשר תדרוש מאש"ף למחוק את סעיף המדינה החילונית הדמוקרטית מאמנתו ולכטל את הסעיף הקובע שמדינה זו תושג בכוח הגשק והטורור. הרי אצלנו קיימת נוסחת שם-טוב-ידי, ולא עור ויצמן ולא אחרים צריכים להטף לנו מוסר בשאלה, אם אש"ף מייצג את הפלשתינים אם לאו.

כשם שסאדאת הוזמן לירושלים, משהכיר בזכות קיומה של הריבונות הישראלית — — —

עבד-אלוהב דראושה (המעריך):

אתה מלמד אותם. — — — אתה מאמץ את נוסחת שם-טוב-ידי?

רב בן-מאיר (המעריך):

תיכף אטפל בך.

יהושע מצא (הליכוד):

איך אתה אומר שחטפל בו?

רב בן-מאיר (המעריך):

תקשיב עד הסוף, חבר הכנסת דראושה, אם חיה לך סבלנות לשמוע. כשם שסאדאת הוזמן לירושלים וקיבל את כל סיני, משהכיר בזכות קיומה הריבוני של ישראל, כך גם יוכרו הפלשתינים בראשות אש"ף כשותף לגיטימי למשא-ומתן לשלום, אם הם יכירו בזכותה של ישראל להתקיים כמדינה ריבונית של העם היהודי בגבולות בטוחים ומוכרים. ברם, הפלשתינים לא מוכנים עדיין להושיט לנו יד לשלום.

לכן עומד הכוח המרכזי, שהוביל את האינטרס הלאומי היהודי עד 1977 — המערך — מוכה משני הצדדים. מנחם בגין שפך עלינו להג רב על שלא הצלחנו כמשך עשר שנים להביא לפתרון בדרך של פשרה טריטוריאלית, ובכך נתן הכשר ליצירת עובדות כשטח, שהביאו להקצנה גוברת והולכת ברוחב היהודי, תוך כדי שמצטנו והוקעתנו על שאנו מוכנים לדבר עם הפלשתינים. הפלשתינים ותומכיהם בעולם הגדול, בעולם הערבי, בשטחים, בתוך ישראל ובחוץ הכנסת חוזרים ומתקפים אותנו על שאיננו מביאים לפתרון הכעיה. יאמרו נא לפחות הדוברים היהודים של מפ"ם ור"צ וחבריהם — האומנם יש לכם פתרון טריטוריאלי המוסכם על הפלשתינים? האם בדקתם אם הם כאמת מוכנים לפשרה על יסוד גבולות

אחר, והושטת יד לשלום, לפשרה ולדו-קיום יהודי-ערבי מצד שני. אני אומר זאת, כי מי שקורא היום עיתונים, מקשיב לנאומי חברים בכנסת, מבקר בתיאטרון או מקשיב לקולן של הצהרות והפגנות מסוימות יכול לקבל את הרושם, כי כל הצרות שידרו עלינו, הורחן ולרחן וטיפוחן רק בצד היהודי.

מי שמקשיב לדברים המתלהמים של חברי הכנסת תופיק טובי, תופיק זיאד, מוחמד מיעארי, מתי פלד וחברי וידידי יוסי שריד או מחמד ותד וחבריהם, הקוראים לנו להכיר בזכותו של העם הפלשתיני למדינה משלו — אינו יכול אלא לעצור ולשאול, האם אנחנו לא מוכנים להכיר בזכויות הלגיטימיות של העם הפלשתיני? יתירה מזאת, האם לא הכרנו חזור והכר בזכויות האלה במלואן?

הבה נרענו את זיכרוננו, חברי הכנסת. מי אם לא דוד בן-גוריון ניסה להגיע להבנה עם המופתי הירושלמי, חאג' אמין אל-חוסייני בשנת 1934 על הקמת אוטונומיה יהודית בחלק מארץ-ישראל כמענה על חשרת העבים הנאצית שהחלה להתפתח באירופה? ומה הייתה חשוכתו של המופתי? — מאורעות 1936 — 1939. האם אנחנו לא הכרנו בזכותו של העם הפלשתיני להקים מדינה משלו בכל השטח שהועידה לו עצרת האו"ם ב־1947? מי התחיל לירות ביום 30 בנובמבר 1947, ומי הזמין את צבאותיהן של חמש מדינות ערביות לבוא ולכבוש את ארץ-ישראל ב־15 במאי 1948 כדי לזרוק את היהודים לים?

במה עסקו מ־1949 ועד 1967 חברי הכנסת תופיק טובי וחבריו? האם הם הטיפו לחוסין ולנאצר שיקמו מדינה פלשתינית ביהודה, בשומרון ובצרת-עזה, ואף במזרח-ירושלים? האם הם הרימו קול צעקה, ולו גם קלוש, על העוצר ועל המשטר הצבאי והפיזור הנקשה ורורו הדם של הפגנות נגד חוסין בערי הגדה?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
קראנו.

רב בן-מאיר (המעריך):

לא ולא. הם עסקו בשני נושאים בלבד: הוקעתה של ישראל על שאינה רוצה לחזור לגבולות 1947, ועל שאינה מוכנה להחזיר לתחומיה חצי מיליון פליטים ערבים, אשר במקומם קלטנו כאן 900,000 פליטים יהודים שגורשו ממדינת ערב.

מנהיגי ארצות ערב לא השלימו עם הקמתה של מדינה יהודית, ואת הריסתה הם ראו ורואים עד היום כיעד ראשוני, ורק אחרי שתיהרס הם יהיו מוכנים להתפנות ולדון בפתרון הכעיה הפלשתינית.

משום כך נהגו מנהיגי ארצות ערב באחיהם הפליטים הפלשתינים באורח הפוך לאורח שבו נהגנו אנחנו באחינו הפליטים מארצות ערב. במקום לקלוט אותם בארצות פזוריהם והעשירות והמשוועות לכוח אדם, הם סגרו אותם במחנות פליטים, כדי שישמשו פצצות זמן ונשק מדיני נגד מדינת ישראל, כלי להתחשב ככל בדה-יהומניציה של מאות הפליטים, שהיתה כרוכה בדבר.

אחרי מלחמת ששת-הימים קמה ממשלת ליכוד לאומי בראשותו של אשכול ובהשתתפותו של מנחם בגין, וממשלה זו הודיעה, כי צה"ל יסוג מייד מכל השטחים שכבש ורק ירושלים תישאר מאוחדת, אם יבואו הערבים לשולחן הדיונים ויתחמו אתנו על חוזה שלום. הצעה זו עמדה על סדר-היום העולמי עד ספטמבר 1967, כשהתכנסו ראשי מדינות ערב בחרטום והכריזו על שלושת הלאומים המפורסמים.

נתגייס כולנו לעשות זאת. הרי כעבר לימדנו מה זה "טוהר הנשק". מדוע שלא נחזור על כך גם עתה וביתר שאת? זה יעזור לקידום ההבנה בין יהודים לערבים הרבה יותר מאשר הטלת הספק וסימן השאלה בלב הדור הצעיר שלנו. שמא אין הוא צורך כלל כשהוא מייצג את רצונו של העם היהודי להשיג לגיטימציה לקיומו הריכוזי והבטוח במזרח התיכון.

אדוני שר החוץ, על סף שנת ה'40 להקמת המדינה, מן הדין שמליאת הכנסת תתפנה לדין מלא ויסודי בשאלה זו, לדין שהיה משוחרר מהלחץ של אירועים שוטפים, ויחזור ויעמיד מחדש את בניין הטיעון היהודי-הציוני על בסיסו הצורך והמשכנע. תודה.

הי"ד א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת דב בן-מאיר. אני מזמין את ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ לדבריו חשובה. בבקשה אדוני.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת דב בן-מאיר הביא כאן סקירה היסטורית, ואני מסכים לה ביסודו של דבר. אילו קיבלו הפלשתינים את החלטות האו"ם ב'1948, היתה להם מדינה עם שלום במקום מלחמה בלא מדינה, ולנו היתה מדינה עם שלום במקום מדינה במלחמה, החייבת להכניע ככל פעם את חוקיה, על כל מה שכרוך בכך.

אני רוצה גם לקבוע, שבין 1948 ל'1967 לא סיפחו הערבים את יהודה ושומרון, לא הפכו את ירושלים העתיקה לעיר בירה — כל התביעות נולדו רק אחר כך — כאשר היתה בידם האפשרות לעשות כן. יתר על כן, כרגע שנשיא מצרים סאדאת הודיע על שלום, דווקא ראש הליכוד, שהיה גם ראש הממשלה, ויתר על כל השטחים ואפילו פינה יישובים שהיו קיימים באותה עת באזור ימית בכוח די רב. אני מניח שזה היה מעשה נכון ומתבקש באותה עת.

זה מוכיח שישראל רוצה, וזה מוכח בהיסטוריה שלה, לפתור את הבעיות בדרכי שלום.

אנחנו מחכים לצד הערבי שיכוב לבונן עמנו שלום. אני לא מקבל את הכללתו של חבר הכנסת דב בן-מאיר, שלפיה אין ערבים הרוצים לבוא להסדר. יש ערבים ויש פלשתינים כאלה, ומספרם ילך ויגבר. השלום איננו בגדר עשיית טובה לישראל אלא דבר הדרוש לערבים, כשם שמצדנו עשיית שלום איננה עשיית טובה לערבים, אלא דבר הדרוש לנו.

ההרצאה שנישאה כאן היתה אפוא סקירה שיש בה אמת מבחינה היסטורית, אך היא איננה חוסכת לנו את הצורך לחפש פתרון לעתיד. אני מציע להסתפק בדברי אלה.

הי"ד א' נחמיאס:

תודה לממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ. חבר הכנסת דב בן-מאיר, האם אתה מסכים להסתפק בדברי התשובה?

דב בן-מאיר (המעריך):

אני מסכים.

הי"ד א' נחמיאס:

תודה רבה.

1949? היסכימו למנוע את חלוקתה מחדש של ירושלים? הרי אין לכם חשובה חיובית על שאלות אלה, וודאי לא חשובה מוסמכת. הרי בשל הניסיון לקבל תשובה כזאת מתחולל המאבק בין המערך לליכוד בשאלת הוועידה הבין-לאומית.

ובינתיים אתם וורקים על עצמנו ברוץ של גזענות. של דה-לגיטימציה של עצם היותנו כאן וניסיונו להיאחז בארץ ולקיים את ריבונותנו הלאומית. נכון, הכיבוש משחית. אבל, האם אנחנו נמצאים שם באשמתנו, או באשמת הפלשתינים, או באשמת ירדן וטוריה?

חברי ראושה חזר ממצרים ובפיו מסר חד-משמעי ותקף מהנשיא מובארק בדבר פעולותינו בשטחים. אולם, בה בעת הוא מצהיר בקול מינורי שהנשיא מובארק, זה השליט הכול יכול של מצרים, אינו מסוגל לכפות את רצונו על מור "אל-אזהר" כדי שיקבלו ללימודים סטודנטים ערבים מישראל. הלא יש שלום בינינו לבין מצרים. נו, חברי, חבר הכנסת דראושה, האם פגשת במצרים גם נציגים של תנועת "שלום עכשיו" מצרית, שתפגין באוניברסיטה "אל-אזהר", או מול משרדו של מובארק, כדי שמורי האוניברסיטה ישנו את עמדתם וירשו לסטודנטים ערבים מישראל ללמוד באוניברסיטת "אל-אזהר"?

עבד-אללהב דראושה (המעריך):

תומיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הוא לא שואל כדי לקבל תשובה.

דב בן-מאיר (המעריך):

שאלתי אם פגשת תנועת "שלום עכשיו" מצרית. זה הכול. חענה לי.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

"הגייאהד האסלאמי".

דב בן-מאיר (המעריך):

אדוני היושב-ראש, למרות כל הקשיים והנפתלים שתאיתי עד כה בקיצור רב, אני מבקש לקבוע שישראל הצליחה מעל המשוער, ובתוך זמן קצר של 40 שנים, במאמציה לקבל לגיטימציה לקיומה הריכוזי באזור. מצרים חתמה אתנו על הסכם שלום פורמלי. עם ירדן יש לנו שלום דה-פקטו, ולולא הבעיות הפנימיות המשתקות את הממשלה הלבנונית המרכזית, היתה גם היא כורתת אתנו ברית שלום. ועידת עמאן נתנה לגיטימציה למצרים על השלום שלה עם ישראל, והיא מוכנה להסכים להשתתפותו של חוסיין בוועידת שלום בישראל. זה הרבה, הרבה יותר משהשיגה בריטניה באירלנד, או ספרד עם הבסקים, ואף יותר ממה שהשיגו מעצמות-העל בפתרון בעיית ברלין או עירק וסוריה ואירן, ובפתרון בעיית כורדיסטן.

ב'40 השנים האחרונות השגנו הישגים מרשימים בתחום זה. מדוע שלא נראה את הצד החיובי? מדוע שלא נפעל יחד, כדי להחזיק מעמד עד שחלקים נוספים של האומה הערבית יסכימו להכיר בנו ולקבל אותנו כאן? מדוע מרטשים את דמותנו? אם מתעוררות בינתיים בעיות של מרי בשטחים, ועולה הצורך לחסן ולחנך את הגזע שלנו, שידע להישאר הומני ואנושי גם כשמוטלים עליו תפקידי שיטור — הבה

ז. הצעה לסדר-היום

עתידים של המפעלים "שתולפלן" ליד מושב שתולה ו"סולתם" ביוקנעם

6551 בנושא: עתידים של המפעלים "שתולפלן" ליד מושב שתולה ו"סולתם" ביוקנעם. חבר הכנסת דוד דנינו, בבקשה.

הי"ד א' נחמיאס:

אנחנו עוברים לסעיף הבא — הצעה לסדר-היום מס'

עובדים ל-830. העובדים שילמו את המחיר, הם כבר חרמו את חלקם לתהליך ההכרזה, כשהסכימו מרצונם לפיטור מחצית מכלל העובדים. התייעלות כזאת עוד לא הייתה בשום מפעל. תיירה מואת, העובדים מוכנים להתחייב שהם יגדילו את פריון העבודה, ומה לא.

הממשלה יושבת בשקט. עד היום היא לא נקפה אצבע. היו תביעות של משדר הביטחון אל האוצר, להעביר סכומי כסף כדי שהמפעל יוכל להתחיל לעבוד, אך הן נשארו בגדר תביעות שאינן מתממשות.

חברי הכנסת, הריבית הרסה את ההתיישבות, אותה התיישבות אשר נבנתה בעמל רב והיתה כסיו ליישוב הארץ, לגאולת העם היהודי מגלותו. היא הרסה התיישבות. הרסה מפעלים רבים והיא הורסת גם את מפעל "סולתם". הריבית שגבו הבנקים לא אפשרה למפעל להתחרות בשוקי חוץ כתנאים שווים עם יצרנים מתחרים מארצות אחרות. אלה נהנים מעידוד ממשלתי, המאפשר להם להעניק ללקוחותיהם תנאי אשראי נוחים במיוחד. מדוע שתק הממשלה, שמה יד לפה ונתנה לבנקים להתנהג התנהגות מזוהה ובלתי רצויה למשק הישראלי? האם לממשלה די בכך שהנהלות הבנקים נהנות מכך, חיות על חשבון הציבור חיי שיגעון והוללות, עם משכורות גבוהות וחלוקת דיריגרים למיניהם, אחרי שישה חודשים ובסוף השנה, ולא חשוב אם למפעלים ולעצירות הפיתוח נגרם נזק כל ישוער?

חברי הכנסת, הארץ לא שקטה. הלוואי שאתבדה, אך ישראל עוד תהיה זקוקה למפעל כמו "סולתם", שכל תוצרתה היא תוצרת ביטחונית. הוא תרם ומשיך לתרום לביטחונה של ישראל. מי יתן ולא יבוא היום, שבו חוזק המדינה לתוצרת "סולתם". אף שאין זה נאה, היום אנחנו אומרים על כל מפעל: הכושי עשה את שלו — הכושי יכול ללכת.

החברה בישראל היתה חזקה ותוכל להיות חזקה, רק אם תשמור על מוסריותה ותנהג לפי הכלל: "כל ישראל ערבים זה לזה". אם הכלל הזה נאמר על כל אחד מישראל, הרי קל וחומר שהוא מתייחס גם לממשלת ישראל, שחייבת להיות ערכה לעובדים אשר גילו מקצועיות ואומץ ותושייה בעבודתם והפיקו תוצרת אמينة ועילה. הפקרת עובדים מיומנים, עובדים אשר רכשו ידע מקצועי ומוכנים גם להסבה מקצועית — היא חסרת אחריות והיא מעידה על אובדן הערך המוסרי שהחברה בישראל מושתתת עליו.

מפעל "סולתם" והישגיו היו חלומם של שרי ביטחון מדור בן-גוריון, זיכרונם לברכה, ועד השר יצחק רבין. יכיד לחיים ארוכים. חלומם הוגשם, המטרה הושגה. אך דא עקא, המטרה הנועלה שהושגה מצויה בנסיגה, חזונום של שרי הביטחון כורסס והוחמץ. הכרסום יחריב את עולמם של העובדים הנותנים היום במפעל. אותם עובדים, אשר עשו לילות כימים כדי להגיע למפעל כעל ידע, המייצר כלים מדויקים ובעלי עוצמה, נזרקו לרחוב. מפעל "סולתם" היה ביתם ורכושם. פרנסתם, שהיתה בעבר פרנסה בטוחה, נעלמה ואיננה. בני משפחותיהם שואלים ודווקא: האם לשם כך התמסרת עשרות בשנים? כדי להזרק לרחוב, לא היית צריך להשקיע מאמצים.

קשה לנהל שיחה רגועה עם העובדים ביוקנעם. הם מלאים זעם, מלאים כעס, ובצורך. כל אדם שפרנסתו קופחה, ובמיוחד עובד אשר השקיע את כל כוחו ומרצו, היה צורך וגועש. היה מתפרץ בזעם ומרעיש עולמות.

חברי הכנסת, אל נשכח שגם המפעל וגם התושבים עשו מאמצים על-אנושיים והגיעו לכך שכלל משפחה ביוקנעם

יוד דנינו (הסיעה הדתית-לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אורחי ישראל הם בעלי זכויות וחובות. פועלי ישראל, אשר בנו והקימו מפעלי תעשייה אינם יכולים להיות הפקר. רדאי שאיננו רשאים להפקיר את עובדי הייצור במפעל "סולתם", שהם בעלי זכויות רבות. המדינה והציבור חייבים להם. זכותם להמשיך בעבודה, או שתימצא להם תעסוקה מתאימה, שממנה יוכלו להתקיים.

יוקנעם, אופקים ושתולה, פרנסיהן ותושביהן זכאים לחיות את חייהם השקטים והשלווים.

לפני חודשים מספר נתקבלו בכנסת שני חוקים. לגבי אחד מהם, שאדוני היושב-ראש היה היחם שלה — חוק הגנב וחוק הגליל — כולנו בירכנו, הרענו וצהלנו: הנה הגיעה התשועה לגליל ולגנב.

היו"ר א' נתמייאס:

חבר הכנסת דנינו, חוק הגליל עדיין לא נתקבל בקריאה שנייה ורשלישית.

יוד דנינו (הסיעה הדתית-לאומית):

בסדר, הוא נתקבל בקריאה ראשונה, ואני מאמין שיחקבל גם בקריאה שנייה ורשלישית. אני אתמוך בזה.

בנתחים, בעיירה יוקנעם ובעיירה אופקים הפכו החיים כלתי נסבלים. לפרנסי העצירות הללו אין תשובה, ידיהם כבולות, חייהם אינם חיים. אותם ראשי רשויות, שבהם חלו התושבים את קשותיהם לעתיד טוב יותר, הפכו אובדי עצות.

הטעות הטרגית שהיתה מנת חלקו של בית-החרושת "אתא" עשרה להיות מנת חלקו של המפעל "סולתם" ומנת חלקם של מפעלים אחרים.

חברי הכנסת, האבטלה ביוקנעם מקיפה היום בין 18% ל-20% מכוח העבודה, שהם 460 מובטלים מתוך 2,500 עובדים. מספר כזה גדול של מובטלים עשוי לסכן את השקט בעיירה ולהפוך את החיים בה לגיהינום. אבטלה באופקים אינה חמורה פחות. סגירת מפעלים בעצירות פיתוח מסכנת את קיומן, אדוני היושב-ראש.

המפעל שעליו נשענה יוקנעם ועליו היא נשענת עד היום היה המפעל "סולתם", שבו עבדו 2,000 עובדים. עם הזמן ירד מספר העובדים ל-1,700, ל-1,030, והיום הוא עומד על 830. זאת בתוך זמן קצר. לירידה התלולה במספר העובדים יש בודאי משמעות כפולה. הוציאו את העובדים לחופשה מאונס. הוכנסו להם שהם יחזרו למפעל בתחילת ינואר לעבודה. היום מדברים על 300 עובדים. מירוש הדבר — פיטורי 530 איש נוספים.

הדבר יוסיף אש למדורה, וזו מדורה מטוכנת, העלולה להבעיר את שלווה תושבי העיירה. אבטלה בהיקף כזה תחסים את העיירה, תביא לליכוד יצרים ותהפוך את חיי פרנסי העיר לגיהינום. הם יחששו להתמודד עם בעיית התעסוקה. גם אם הם יקחו על עצמם אחריות לטיפול בבעיה זו, אין להם לא הכלים הנאותים ולא היכולת הפיטית והכלכלית להתמודד איתה. המדינה יצרה את הבעיה הזאת. האחריות לטיפול ביוקנעם ובאופקים מטלת על המדינה, והיא חייבת לדאוג לתעסוקה מתאימה ולשכר הולם, ולא רק להביא אותם למפעלים שבהם ישתכרו 300 שקלים.

חברי הכנסת, רדאי יהיו מי שירצו להצדיק את הפיטורין בכך שהמפעל לא התייעל. רבותי, הלוואי שכל המפעלים, לרבות משדרי הממשלה, היו מתייעלים כך, יורדים מ-2,000

יודגש כי במהלך השנתיים האחרונות, שבהן פעל המפעל באמצעות הכונס, לא היו לחברה הפסדים והמפעל אף הרוויח. מחזור המכירות של החברה בשנה האחרונה היה כ-1.5 מיליון שקלים. יש למפעל הזמנות עד 1989 בשיעור של כמיליון שקל. ב-30 בנובמבר 1987 נסגר המפעל על-ידי כונס הנכסים, אחרי שהופעל על-ידי כמשיך שנתיים, בכוונה למכור אותו. ב-15 בדצמבר התקבלו תשובות למכר, שפורסם על-ידי הכונס, למכירת המפעל. אף לא הצעה אחת ענתה על ציפיותיו של בנק הפועלים.

מצבור הנתונים שברשותנו על ערך נכסי המפעל, ההזמנות שברשותו והיקף חובותיו מצביעים, להערכתנו, על כך שהמשך הפעלתו ודין כדאית מבחינה עסקית, וזאת בצד החשיבות שאנו רואים בקיומו של המפעל כאזור גבול הצפון, על בסיס הערכה זו פרעל משרדנו לאחר משקיעים שירכשו בהקדם את המפעל בשיתוף עם חברי היישובים שבאזור. בימים אלה מחקיימים מגעים עם הכונס ועם משקיע פוטנציאלי, והם עשויים לתת פתרון לבניה זו.

בקשר לכך ברצוני לציין, כי אין באפשרות משרדנו להגיש עזרה למפעל כל זמן שהוא בבעלות כונס הנכסים, לכשימצאו בעלים למפעל, ירחם משרדנו לאלתר כדי להגיש את כל העזרה האפשרית למפעל "שתולפלן" לפי המדיניות הנהוגה בדינו זה שנים מספר.

אני רוצה להוסיף ולומר לחבר הכנסת דינו, שאחרי ההסדר שנעשה על-ידי כונס הנכסים, היה מספר האנשים, אנשי מושב שחולו, שהועסקו במפעל ארבעה בלבד. מלכתחילה לא היה אפשר להציל את המפעל, ולא מפני שהוא היה מפעל לא טוב, לא מפני שלא היו לו מוצרים ולא מפני שלא היו לו שווקים, אלא בשל מערכת יחסים קשה ביותר בתוך המושב. אני טיפלתי בנושא הזה עוד בהיותי שר החקלאות, ועל כן אני מכיר אותו.

היום שונה גישתנו לנושא המפעלים במושבים. היום אנחנו מעדיפים — ואף עשינו כמה ניסיונות כאלה בצפון, והיום הם כבר אינם כגוד ניסיונות. יש היום בצפון עשרה מפעלים של חברי מושבים, שאינם לא בבעלות המושבים ולא בבעלות ארגוני הקניות ולא בבעלות המפעלים האזוריים, שהיו לרעה חולה במושבים. אלה מפעלים בבעלות של חברים יחידים — שני חברים, שלושה חברים. יש לנו קואופרטיב של שמונה חברים, תושבי שלושה מצפים בגליל. זו הדרך שאנו הולכים בה עכשיו. לפני זמן קצר הזמנתי את כל ראשי המועצות האזוריות בארץ. הצגנו לפניהם את הנתונים, ואנחנו עושים מאמצים להשפיע על חברי מושבים לפנות לכיוון זה, וגם לסייע בהקמת מפעלים בבעלותן של משפחה או שתי משפחות או שלוש משפחות או ארבע משפחות, אך לא בבעלות של גוף אחר, גדול יותר, שכן במקרה האחרון אין אפשרות לקיום חיים משותפים במפעל הזה. תודה.

היו"ר א' נחמיאס:

מה אתה מציע?

שר התעשייה והמסחר א' שרון:
אשמח להעביר את הנושא הזה לדיון בוועדה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה רבה לשר התעשייה והמסחר. חבר הכנסת דינו, אתה מסכים שהצעתך תועבר לועדה?

דוד דינו (הסיעה הדתית-לאומית):

שר התעשייה והמסחר ענה לי על מפעל "שתולפלן", ולא

יש נציגים במפעל. היום, אדוני היושב-ראש, יד כל עמלם לטמיון. איפה הנציגות ואיפה העמל? הכול התמוטט. הם הגיעו למסקנה שאפילו ירידה למכרות לא מפחידה אותם, אבל אבטלה מפחידה ומכהילה וגורמת להם לא-ישקט, כי אין ביכולתם לשאת בנטל זה. אין אלה עובדים עצלים. אלה הם עובדים אמנים, חרוצים וזריזים.

פרנסי העיר ביססו את יוקנעם על מפעל "סולתם". ואולם, מה שקורה היום במפעל הוא טרגדיה ל"סולתם" וטרגדיה לעיירה יוקנעם. מגירת מפעל "סולתם" פיורשה נסיגה של יוקנעם לימי המעברה.

האווירה בעיירה מתחממת והולכת. כאשר התפתח "סולתם" ושגשג, כלמה הנהלתו פיתוח מקור פרנסה אחר. המועצה המקומית הזהירה והתריעה, שהעיירה תיכנס לצרה גדולה. המועצה דרשה מהממשלה גיוון תעסוקת, אך התשובה מלאה הגאווה היתה: אתם דואגים כשיש לכם מפעל משגשג ובעל עוצמה כמו "סולתם"? הלוואי שיהיו מפעלים כאלה בכל עיירות הפיתוח. פרנסי הציבור התנבאו ולא ידעו על מה התנבאו. היום הוכח שהם צודקים. הגיע רגע של אמת. החרדה רבה. נשכרו כל הכלים.

מפעל "אתא" נסגר, פריקט "הלביא" נסגר, "סולתם" ייסגר, ואנחנו נמשך לדבר על הדמוגרפיה ועל הירידה. הלוואי אנהנו נותנים יד לירידה ופוגעים במצב הדמוגרפי. עובדי "סולתם" זכאים לתעסוקה מלאה, והמדינה חייבת לספק להם אותה. לכן, אדוני היושב-ראש, אני מבקש לקיים דיון במליאה בנושא זה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד דינו. לדברי תשובה אני מזמין את שר התעשייה והמסחר, בבקשה.

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

אדוני היושב-ראש, נכנסת נכבדה. ראשית, אני מבקש להבהיר שההצעה לסדר-היום בנושא מפעל "סולתם" הועברה לשר הביטחון. אני אתייחס בדברי ל"שתולפלן" בלבד. רק אומר לחבר הכנסת דינו, שאיני יודע מרוע הועברה הצעתו לשר הביטחון, כי אנחנו מטפלים ככל התעשיות ללא כל פנייה.

עקב המצב ועקב החששות שהיו לנו כבר לפני יותר משנה מפני ההתפתחויות ב"סולתם", פעלתי בממשלה כדי לאפשר מתן תנאים טובים יותר למפעלים כיוקנעם, שאיננה נחשבת לאזור פיתוח א', ואכן הצלחנו להקים שם שלושה מפעלים מתוככמים ביותר, הנותנים תשובה — אומנם רק חלקית — על הבעיה.

מפעל "סולתם" עצמו מחייב טיפול אחר, וגם בעניין זה הצענו שורה של הצעות. תמיד נשמח להעביר לך פרטים בנושא זה, אם תרצה.

אשר לנושא שהועבר אלי, אדוני היושב-ראש, סגירת מפעל "שתולפלן": מדובר במפעל שהחל לפעול בשנת 1972, והיה בבעלות מושב שחולה. המפעל העסיק 37 איש ויצר כשנים האחרונות מושבים וכננות לטנק "המרכבה". מאז אוקטובר 1985 הופעל המפעל על-ידי כונס נכסים, זאת בעקבות סכסוכים פנימיים בין חברי המושב, שהגיעו את הסוכנות היהודית שלא לעמוד בהבטחה שניתנה ולהזרים 250,000 דולר לרשות המפעל. מצבת החובות של המפעל לטווח בינוני וארוך היא כמיליון שקל חדש, והנושה העיקרי, שטעמו פרעל כונס הנכסים, הוא בנק הפועלים.

דוד דנינו (הסיעה הדתית-לאומית):
כן.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת — להעביר את הצעתו של חבר הכנסת דוד דנינו לוועדת העבודה והרווחה. אני מעמיד להצבעה הצעה זו.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה ננקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:

הנושא שהועלה על-ידי חבר הכנסת דוד דנינו הועבר לוועדת העבודה והרווחה.

ענה על מפעל "סולחם". אני מבין כלל מדוע חוברו שתי ההצעות.

היו"ר א' נחמיאס:

שר התעשייה והמסחר השיב לך על-פי דרכי עבודתה של הממשלה. הוא אמר שהוא אינו יכול להשיב לך לגבי מפעל "סולחם", כי מפעל "סולחם" שיך למשרד הביטחון. ואילו לגבי מפעל "שתולפלן" הוא אמר: המפעל הזה באחריות ואני משיב לך.

חבר הכנסת דנינו, אתה יודע מדוע חוברו שתי ההצעות יחדיו? כי אתה הגשית אותן כאותו שבו. הואיל וראינו ששני הנושאים דחופים, אפשרנו לך לנאום את נאומך הכולל את שני הנושאים, ואם שר התעשייה והמסחר הציע להעביר את נושא "שתולפלן" לוועדה, אותה ועדה מטפלת גם בנושא "סולחם". היא מטפלת בשני הנושאים.

ובכן, חבר הכנסת דנינו, אתה מסכים להצעת שר התעשייה והמסחר להעביר את הצעתך לוועדה?

ח. הצעה לסדר-היום מוסדות תרבות — סגירה וניווט

היו"ר א' נחמיאס:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום הבאה, מס' 6635, בנושא: מוסדות תרבות — סגירה וניווט. ההצעה תועלה על-ידי חבר הכנסת נחמן רו. בבקשה, אדוני.

נחמן רו (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בתוך המהומה השוצפת של חיינו — הפגנות, גירושים, פיגועים, מדיניות יד קשה או יד רכה, לבטי הפתרון המדיני והדרך לשלום, התקפות הגאה והפשפופות הגואה, וכל מה שבאמצע, מתחוללת לה כשקט-בשקט מהומה חרשית בתחום התרבות, בתחום הרוח, שבלעדיו אין לנו ולא יהיה לנו שום כוח. עניינה של המהפכה התרשית הזאת הוא, שמוסדות תרבות, מפעלי רוח וחברה, מתנוונים והולכים, נחנקים ודועכים, ואפילו שכיחות אין הם מסוגלים כלל להחולל. הם פשוט מושבתים על כורחם, קמעה קמעה, קטע קטע הולכים ונגרעים שם. הוצאת ספרים, פרסום מחקרים — ואני מתכוון למוסדות, לא להוצאות ספרים בכלל בישראל — איטוף תעודות יקרות-ערך, שנוגעות לקיומו של העם היהודי, הולכים ופוחתים. ימי עיון לציבור הרחב, הרצאות, דיונים, סמינרים וקורסים לציבור, קונצרטים ומחזות נובלים כסד התקציב המתמעט והולך, הנגרע ופוחת.

אני רוצה להביא לפני הכנסת מספרים. כל תקציב התרבות שמשרד החינוך והתרבות מסוגל להעמיד לרשות המוסדות והפעילויות הללו הוא: כ-2% מכלל תקציב משרד החינוך והתרבות. השנה התקציב לתרבות ולאמנות לכל תחומיה הוא 39 מיליון שקל חדש, מתוך סך כל תקציב החינוך והתרבות, שהוא 1,860,000,000 שקל חדש, היינו, 2.1%. אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת, ש-95% מתקציב משרד החינוך והתרבות הולכים למשכורות למורים ולעובדי חינוך. לפעולות יצירה, להתחזרות ולמחקר בכל התחומים, בתחומי האמנות, המוסיקה, האמנות הפלסטית והספורט, נותרים 2% בלבד.

אני רוצה להביא לדוגמה את הירידה בהשתתפות משרד החינוך והתרבות בתקציבי מוסדות תרבות, והתוצאה — או הפחחה של פעילויות או הטלת מימון הפעילויות על הציבור, ציבור המשחמשים בדרך-כלל. אחוז ההשתתפות של משרד

החינוך בתקציב מדיאון ישראל בשנת 1981 היה 23%, ובשנת 1985 — 17.5%. אחוז ההשתתפות משרד החינוך והתרבות בתקציב יידי בן-צבי" ב-1981 היה 59%, ובשנת 1985 — 26%. אחוז ההשתתפות של משרד החינוך והתרבות בתקציב מרכז ולמן שזר לחקר ההיסטוריה של העם היהודי ב-1981 היה 46%, וב-1985 — רק 27%; בתזמורת הקאמרית תל-אביב — ב-1981 — 39% וב-1985 — רק 29%; בתיאטרון "הבימה" — ב-1981 — 47% וב-1985 — 34%; בתזמורת הפילהרמונית — ב-1981 — 29% וב-1985 — 13%. בספריות — ב-1981 — 20% וב-1985 — 14%. בתזמורת חיפה — ב-1981 — 50% וב-1985 — 30%.

מה קורה כתוצאה מהתהליך הזה? המוסדות האלה פשוט אינם מסוגלים לתפקד כפי שראוי וכפי שהיו רגילים לתפקד, ואין צורך לציין שפעולות של פיתוח והרחבה אינן נעשות כלל.

לפני ימים אחדים עסקנו פה במצבו של המוסד "ידי-ושם", ואני שמח שנמצא פתרון זמני לבעיה. אבל, לא היה תחום שלגביו היתה ההתנהגות שלנו כחברה וכמדינה כל כך מחפירה כמו בנוגע ל"ידי-ושם", המסמל את זיכרון השואה והגבורה של יהדות אירופה. מוסד ייחודי, בעל איכות וחשיבות כל כך גדולות, צריך לעמוד כעני כפתח, לסגור ענפים, לקצץ בפעילויות, לצמצם תוכניות. אתם יודעים מה עוד? — לתקן את הגג, כדי שלא תהיה דליפת מים ולנקות את הביוב, כדי שאפשר יהיה להשתמש בבניין הזה. נתנו לו, אחרי מאמץ גדול, על-פי החלטת שנתקבלה כאן, סיוע כלשהו, הנשמה מלאכותית, בסך מיליון שקל חדש, אבל לא הגדילו לו את כסים התקציב בשום צורה ואופן. התופעה תחזור, ואולי ביתר שאת, בתוך זמן קצר.

אעבור לחיטאות — התיאטראות שכולנו משתבחים במספרם הגדול וכמספר הצופים הגדול בהם, והוא באמת גדול, בגלל מחסור בתקציב והקטנת הסבסוד הממשלתי נאלצים להעלות את מחירי הכרטיסים. לכן גם בתחום זה, מי שיש לו כסף רואה ונהנה, ומי שאין לו כסף אינו רואה ואינו נהנה. זה תהליך המתרחש גם בחלקים מסוימים במערכת החינוך, מה שאנחנו קוראים "החינוך האפור".

הי"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת נחמן רז. אני מזמין את שר החינוך והתכנון להשיב בבקשה.

שר החינוך והתכנון י' גבון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הסוגיה שהעלה חבר הכנסת נחמן רז היא סוגיה חשובה ביותר. ביטוייה החיצוניים אינם דרמטיים, אבל היא משקפת מצב חמור ותהליכים המתרחשים לגבי ענינו אף שאין אנו מתכוונים להם; "אנו" משמע: החברה כולה.

חבר הכנסת נחמן רז תיאר את המתרחש, והדבר מתבטא במספרים: הפחתה של השתתפות הממשלה בתקציבים של מוסדות חינוך ותרבות. אני מדבר על תרבות ואמנות. הערך הריאלי של הקצבת הממשלה למוסדות הללו פחת ב-30% עד 40% מ-1980, אם בשל קיצוצים בתקציב, ואם בשל מדיניות האוצר שגרסה שחיקה עקבית של פיצוי בגין התייקרות במעבר משנת עבודה לשנת עבודה.

מה יש בידר המוסדות הנפגעים לעשות? הם פנו לשלושה אפיקים. אפיק אחד — העלאת מחירים. מצד אחד, העובדה שחל גידול באחוז ההכנסה העצמית משמחת, אך מצד שני יש לכך השפעה על קהל הצרכנים. מי שיש לו ממון ויכול לצרוך תרבות — קונה כרטיסים, הולך, מבקר. אך האוכלוסייה שאין בידיה לשלם, נמנעת מכך. שכבת הביניים, המעמד הבינוני ומטה, רדא שאינה יכולה להשתתף באירועי תרבות, אלא לעתים רחוקות.

הדוגמה של המתנ"סים בולטת — אחוז ההשתתפות בפעילויות שהם מציעים יורד, ולכן מעלים מנהלי המתנ"סים את מחירי השירותים שהם נותנים. מה יעשה אדם, שיש לו כת המקבלת במתנ"ס שיעורי נגינה בפסנתר ועליו לשלם 94 שקלים בתודש? יש מי שיכולים לעמוד במחיר, אך האוכלוסיות החלשות, שלמען הוקמו המתנ"סים, משתתפות פחות ופחות בפעילויות אלה.

אפיק שני — נוסף על העלאת המחירים של השירותים פונים לרשויות המקומיות, הרשויות המקומיות שיש בידן הכוח והאמצעים לגבות מסים גבוהים, כמו עיריית תל-אביב, מגדילות את תימכתן במוסדות התרבות הללו.

אפיק שלישי — מערכת התרבות. מי שיכולים להשיג תרומות, מצליחים — ומי שאינם יכולים, סובלים.

הנפגעים העיקריים מהתהליכים שציניתי הם, כמובן, מוסדות שאין באפשרותם לפתח מקורות להכנסה עצמית. בהם כוללות שתי קבוצות: קבוצה אחת — מוסדות באזורים חלשים כמו דרום הארץ וצפונה. קבוצה שנייה — מוסדות מחקר ממלכתיים, שאינם מיועדים ואינם יכולים להתקיים מהכנסה עצמית. מוסדות אלה לא הצליחו להשיג מקורות חלופיים להקצבות הממשלה המידלדלות. גם מערכת התרומות נפגעה קשות בשנתיים האחרונות, וכעיקר בחודשים האחרונים.

לפיכך, נדחפו המוסדות לפעול באורח מצומצם והם נמצאים בתהליך של נסיגה.

המוסדות שהזכרת הם דוגמאות טובות — הארכיון לתולדות העם היהודי, "יד ושם", ודובר בו לא מעט, האקדמיה ללשון, מרכז זלמן שזר ואחרים.

אשר לספרייה לעיוורים, האחריות הטבעית לה היא בידי משרד העבודה והרווחה, המטפל בעיוורים, והוא המתקצב את

אני רוצה להביא לדוגמה את המתנ"סים — יש כ-150 מרכזי תרבות נוצר וספורט במדינת ישראל. המתנ"ס הוא מוסד יוצא מן הכלל בחשיבותו ובערכו החינוכי והתרבותי. המתנ"סים גם הם, מחוסרי תקציבים ואפשרות לקיים את הפעילות, מטילים דמי השתתפות בסכומים גדולים והולכים על הלקוחות. רשום אנו עדים לאותה תופעה: מי שיש לו — משתתף ונהנה, מי שאין לו — אינו משתתף ואינו נהנה. אנחנו הופכים פשוט לחברה היצרית אפליה בתחום הצרכנות התרבותית, אי-שוויון הולך וגובר, ולא שמים לב לתופעה הזאת.

מוסד חשוב כל כך כמו האקדמיה ללשון העברית, מה שנקרא בעבר "הוועד למען הלשון", מוסד שבאמצעותו אנחנו מדברים היום עברית ומפתחים את המחקר ואת ההיכרות עם נבכי הלשון ומעמקה הן בנוגע ללשוננו העתיקה והן בנוגע להמצאות החדשות; האקדמיה ללשון העברית נמצאת במצב כל-כך עלוב, לא ייאמן פשוט, ואני לא רוצה להללות אתכם במספרים. התקנים מקוצצים, תקציבים מקוצצים, מחקרים אינם נעשים ופעילויות מתנוונות.

אני רוצה לעבור לסעיף אחר לגמרי הנוגע לענייננו, והוא הספרייה המרכזית לעיוורים בנתניה. אני יודע שאין היא כריזק הנושא המרכזי של משרד החינוך, כי היא לא כבעלותו, אבל הספרייה המרכזית לעיוורים בנתניה, המספקת את חומר הקריאה לעיוורים בישראל — ואחמול דנו במצבם של העיוורים בחברתנו — שמספרם הוא כ-8,500 בוגרים, הספרייה לעיוורים אינה מסוגלת עוד לתפקד. היא המקור היחיד, שבאמצעותו מקבלים אורחים אלה, שחלקם עובדים וחלקם אינם עובדים, את האפשרות לקרוא או לשמוע, כי הספרייה הזאת מספקת חומר לימודי, השכלתי ואמנותי לעיוורים בצורות שונות.

הספרייה שיכת לעיריית נתניה. משרד הפנים נותן את חלקו באחזקת הספרייה עליידי הקצאת מספר מסרים של חקנים, אבל זה לא מספיק. הספרייה ממלאת תפקיד לאומי כללי, ואינה עניין נתנייתי מקומי. לכן, נעשתה שותפות בין משרד הפנים, משרד החינוך ומשרד הביטחון, כי חלק גדול מהעיוורים הם נכי צה"ל. השותפות המשולשת הזאת אינה עובדת טוב. לא ניתנת לספרייה הזאת, הממלאת תפקיד אנושי, תרבותי, ולאומי חשוב כל כך, אפשרות לתפקד.

נוסף על מוסד "יד ושם" שהוזכר כאן אני רוצה להוסיף את מרכז זלמן שזר להיסטוריה של העם היהודי. שוב, פעולתו מצטמצמת. מחוסר תקציב הם מפסיקים את כל הפעילויות החברתיות שלהם. היינו, ימי עיון, סמינרים והרצאות. על כך יש להוסיף את הארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי לאיסוף ארכיונים של הקהילות היהודיות ומוסדות ואישים, שנחתים לנו את המידע על העבר.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מטיל כאן, בחללי של האולם הזה, בחללה של הווייתנו, את השאלה: לאן המדינה הזאת הולכת? האם משהו חש מה קורה כאן? האם משהו נוטל עליו אחריות לתוצאת התהליך הזה? גישאר ריקים ועידומים מנכסי מחקר, תרבות ואמנות? נשלה את עצמנו, אם נאמר שהפעילויות האלה נעשות. הן נעשות כביכול, והתהליך הזה יגדום לכך שהן לא ייעשו כלל.

הבה נודעק כולנו ונקרא לתגבר את התקציבים ואת האמצעים, ולהוסיף להרחיבם, כדי שהמוסדות האלה אכן יוכלו למלא את תפקידם החשוב כל כך לחינוך ולחינוכנו. תודה רבה.

הנושא שהעלית, כבוד חבר הכנסת רז, הוא נושא חשוב מאוד ומרכזי מאוד, ואשמח אם תעסוק בו ועדה מועדות הכנסת. יכול להיות שהדרך הטבעית והטובה ביותר — על כל פנים זוהי הצעתי — היא שתעסוק בו ועדה משותפת של ועדת החינוך ועדת הכספים, כדי שלא יהיה רק דיון על הנושא, אלא אולי גם עזרה מעשית. הרי אתם מכירים את המצב, ועדת החינוך מכירה את המצב, ועל כן כדאי שוועדת הכספים תהיה שותפה לטיפול בנושא. הייתי מציע שהנושא יעבור לוועדה משותפת של ועדות החינוך והכספים. תודה.

היור"ר א' נחמיאס:

תודה לשר החינוך והתרכות. חבר הכנסת נחמן רז, אתה מסכים להצעת השר?

נחמן רז (המעריך):

א-אפשר לסרב לה.

היור"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, יש לנו הצעה אחת — להעביר את הצעתו של חבר הכנסת נחמן רז לוועדה משותפת של ועדת החינוך והתרכות ועדת הכספים, אשר תיקבע עליידי ועדת הכנסת במקרה זה. מי להצעה יצביע? מי נגד?

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה משותפת של ועדת החינוך והתרכות ועדת הכספים
נחקלה.

ט. שאלות בעל-פה

כשנודע לי על המקרה דלעיל, הפנית את תשומת לבם של פקידי המשרד לכך. הם הבהירו לי, שהמורמונים אינם מאמינים כלל בצלב באינס מסתמשים בו. עם זאת, פנה מנהל האגף לעדות הנוצריות שבמשרדנו לראשי הכנסייה המורמונית כדי לברר את הנושא שמוזכר בשאלתך.

ראשי הכנסייה טענו, כי אין מדובר בעשיית צלב כאמור, אלא במכונה ארכיטקטונית מסוים, שכתוצאה מהדלקת תאורה פנימית בתוכו נראה למרחוק בצורה של שתי וערב. מנהל האגף לעדות נוצריות פנה אליהם בבקשה לעשות הכול כדי לשנות ככל האפשר את צורת המכונה כדי שלא ייראה למרחוק כצלב.

אני מקווה, שראשי הכנסייה המורמונית, או אנשי האוניברסיטה ייעתרו לבקשתנו, משום שאינינידע אם ניתן לאכוף עניין זה בדרך החוק.

היור"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת בן-שלמה, בבקשה.

שמעון בן-שלמה (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
קודם כול, אני חושב שכבוד השר טועה, כשהוא מדגיש שזו כנסייה מורמונית. אין זו כנסייה, אלא אוניברסיטה.

עקב המצב הזה ועקב העובדה שהם לא חתמו עד היום על ההסכמים, שלפיהם היה עליהם להתחייב שלא לשנות בשום פעילות את מה שהיה קיים עד היום, אולי ישקול כבוד השר לשלול מהם את הזכות להמשך הפעילות?

שכר עובדי הספרייה. הפתרון הוא, שמשרד האוצר יתקצב את 22 התקנים הללו לעיריית נתניה, או שהוא יעביר את התקנים האלה למשרד החינוך, ואנחנו נטפל בכך.

הבוקר שוחחתי עם שר האוצר בעניין יד ושם". כידוע, החליטה ועדת הכספים על מתן עזרה ראשונה כשיעור מיליון שקלים והקצבתה תחולק בין שלושה: משרד החינוך והסוכנות היהודית. בלי מחשבה רבה אמרתי שאני מקבל את הרעיון הזה. אינני יודע מניין נממן זאת, אבל ברור ש"יד ושם" אינו מוסד ככל המוסדות, ולא יעלה על הדעת שהוא יישאר במצבו הנוכחי. הגשתי את הרעיון לדיון בישיבת הממשלה. כאמור, שוחחתי הבוקר עם שר האוצר, וסוכם בינינו לזמן את יושבי-ראש הנהלת הסוכנות, מר דיניץ, ואת הגזבר ליונסקי, כדי שבכוונות משותפים נמצא דרך לחילוק המוסד הזה ממזקותו.

במוסדות אחרים — ולא אעבור על הרשימה, כי היא ידועה — קיימת אותה תופעה. מרכז זלמן שזר, הארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי. יש לי כאן נתונים על סכומי הקצבה, אך אינני רוצה להטריח את חברי הכנסת.

בהצעת התקציב הנוכחית היתה תמיהה רבה באוצר, שלא זו בלבד ששר החינוך מתנגד לקצץ בתקציבו, אלא שיש לו העדף ותוצאות הנפש לבקש תוספות. למשל, אני מבקש הקצבה מסוימת לתרכות. הצגתי את הנתונים האלה. יש מוסדות שהם על סף התמוטטות, על סף נפילה. יש גידול טבעי באוכלוסייה, יש גידול טבעי בצריכה, אך אין גידול טבעי בהקצבה. ביקשתי תוספת למדע וטכנולוגיה, להכשרת מורים, לציד, למעבדות. ביקשתי תוספת לתגבור הלימודים בקרב אוכלוסיות חלשות ולבניי חרדי לימוד במגזר הערבי. התרכות נמצאת במסגרת הנושאים שכעבורם ביקשתי תוספת. לא קיבלתי תשובה חיובית — אנחנו זאת כך כשלכל זה.

היור"ר א' נחמיאס:

אנחנו עוברים לסעיף הבא. אבל, בין כה וכה ניתן אפשרות לחבר הכנסת שמעון בן-שלמה לשאול שאלתא בעל-פה. בעניין: התקנת צלב באוניברסיטה המורמונית. בבקשה, אדוני.

371. התקנת צלב הנראה למרחוק באוניברסיטה המורמונית

שמעון בן-שלמה (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
כבוד השר, תושבי הרובע היהודי בירושלים מתלוננים, כי המורמונים מדליקים בכנייהם שבהר-הצופים בירושלים צלב ענק הנראה למרחקים, מול שריד בית-המקדש. אורך אותו צלב, שתי וערב, הוא כ-100 מטר.

ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם מותר לעשות זאת, אף שהדבר פוגע ברגשות רבים?

2. האם שקל כבודו לפנות לראשי האוניברסיטה המורמונית בבקשה שימנעו מכך?

היור"ר א' נחמיאס:

כבוד השר, בבקשה.

השר לענייני דתות ז' הזר:

אין ספק, שיש לעשות הכול כדי שלא לפגוע ברגשותיהם של בני הדתות השונות, וודאי שלא בצבינה היהודי של מדינת ישראל.

המדינה היהודית, חזו צריכה להוכיח את חופש הדת לדתות שנמצאות בה. אני רוצה לומר, שאני בטוח ומאמין, שאנשי הדתות בישראל מוקירים את הדרך שאנו נוהגים בה כלפיהן. לא אחת ציינו אורחים שלהם, אנשים נכבדים מאוד בעולם הנוצרי — הצלחתי להיפגש אתם השנה, וקודמי כוודאי פגשו אותם בשנים עברו — שהקילו שלם כארץ וראשיהן מודיעים שאנחנו מטפלים בהם בהגינות וכדרך נכונה וטובה ואין להם שום תלונה.

אלא מה? היתה איזו רגישות מיוחדת בנושא הכניין של האוניברסיטה המורמונית, הניצב מול הריהבית.

שבח וייס (המערך):

השר לענייני דתות ד' המר: זהו. אגב, זאת אני אומר גם לחבר הכנסת בן-שלמה, אחת ההחלטות של הממשלה היתה, שלבא ייתנו אישורים מסוג זה רק בדרגים גבוהים יותר ולא בדרג פקידותי שאינו מחייב ידיעת השרים. למשל, בפעם הקודמת לא ידעו כלל השרים, שפקידים שונים החליטו על כך.

לכן, בשל הרגישות המיוחדת, אנחנו עדיין מטפלים בנושא האוניברסיטה המורמונית ועדיין מקיימים הידיברות עם העומדים בראשה. גם הם עצמם נכונים להידברות זאת, כדי לפרק את הרגישות המיוחדת הקיימות.

לכן מצאתי לנכון לפנות אליהם ולומר בדרך מתקבלת על הדעת ולא כצורה בוטה, שהתאורה המיוחדת הזאת פוגעת באנשים הרואים 100 מטר של צלב מול הריהבית, וכיכשתי מהם לשנות אותו, לטשטש אותו, או לעשות משהו אחר. עשיתי זאת על סמך היחסים הקיימים בינינו לבין הכנסיות השונות, ואף שהם אינם רואים זאת כפולחן שלהם, ואולי דווקא משום כך. כפי שנאמר לי, הם הכיעו נכונות להיענות לבכשתי.

לכן, חבר הכנסת וייס, היחסים הם יחסי הבנה, ואין לחץ. היתה רגישות מיוחדת לעצם הקמת האוניברסיטה המורמונית, ולכן אנחנו משתדלים לטפל בזה בצורה מיוחדת.

אני רוצה להדגיש, שלא פעם אתם פוגנת אלינו הכנסיות עצמן כדי שנטפל בסכסוכים שונים בינן לבין עצמן, ואנחנו עושים הכול כך שלא ייפגע צד כלשהו מגישה לא הוגנת, בוטה או לוחצת. גם במקרה הזה מצאתי לנכון לדבר אתם, ואני מקווה שהדבר יוסדר.

היו"ר א' נחמיאס:

אני מודה לאדוני השר לענייני דתות.

י. הצעות לסדר-היום

העלאת המחזה "סינדרום ירושלים" בתיאטרון חיפה

במחזה המתועב פרי הבאזשים, יצירתם של הזוג, צמד-חמד, סובל את בסר. חלק מהצופים במחזה עזב בהפסקה ולא חזר, חלק גדול של הצופים אור עזו והתאפק בסבלנות. כדי לחזות בהצגה עד תומה. רבים מהם הכיעו את סלידתם ושאת נפשם מהמחזה.

ייתכן שיש להצטער על כך שאני מעלה את הנושא הזה לדין על במת הכנסת, כי הדבר עשוי לגרום לכך, שאנשים ילכו

היו"ר א' נחמיאס:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת שולמית אלון, בבקשה.

שולמית אלון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני השר, האם אפשר להכין מדריך, שמעצם היות המדינה מדינה יהודית אנחנו יכולים למנוע את חירות הדת והביטוי של דתות אחרות? למשל, שבדיה היא מדינה דתית, יש בה דת רשמית. לאנגליה יש דת רשמית, אנגליקנית. האם יעלה על הדעת, שמישהו יתערב אם יואר מג'רוד מעל שגוריות או מעל מוסדות דת יהודיים-בריטים? האם אדוני סבור — — —

היו"ר א' נחמיאס:

רק שאלה אחת, לא צריך שתיים. שאלת שאלה יפה אחת.

שולמית אלון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני שואלת אפוא על הלגיטימיות של עצם הפנייה ועל הפועל היוצא ממנה בנוגע לתביעותינו בנושא הסמלים שלנו ממדינות אירופיות ואחרות, שיש להן דת רשמית.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המערך):

אדוני שר הדתות, אני מסוגל להבין לרגשותיהם של מי שהפנו אליך את השאלות. אבל, אנחנו מנהלים מדינה דמוקרטית לא חמדי על-פי רגשות, ואתה שר לענייני כל הדתות. האם אתה חושב להתערב במקרים הבאים? או שמא תעדיף שדברים אלה יישארו בתחום שבין פונה פרטי לגורם פרטי, כאשר ההנחה הבסיסית היא שירושלים היא כמובן בירת ישראל, מרכז רוחני מרכזי של העם היהודי, אבל גם מרכז של דתות אחרות, ואנחנו נבקש לתת לכל הדתות חופש ביטוי בכל צורה שהיא, לרבות הצגת הסמלים שלהן, בכל מצב ובכל תנאי?

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. אדוני השר לענייני דתות, בבקשה לתת תשובה

לחברי הכנסת.

השר לענייני דתות ד' המר:

קודם כול אומר לחבר הכנסת בן-שלמה, שהאוניברסיטה המורמונית לא חתמה על ההסדר לא משום שהיא לא רצתה לחתום, אלא מפני שהיו לגבינו כמה הסתייגויות בקרב חברי הממשלה והוקמה ועדה מיוחדת שהציעה שינויים כלשהם. המורמונים קיבלו חלק מהשינויים וחלק אחר לא קיבלו, וההמלצות של ועדת השרים יוכאו ליישובת הממשלה הקרובה או לזו שאחריה, כדי שתוכרע עמדת הממשלה בנושא.

אשר לסובלנות או לרגישות שיש לנו בישראל ולאחריה לחופש הדת — אין ספק שירושלים בפרט וכל הארץ ככלל הן

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 6647, 6674, 6819 ו-6821 בנושא: העלאת המחזה "סינדרום ירושלים" בתיאטרון חיפה. ראשון הנואמים, חבר הכנסת מאיר כהן אבידב, בבקשה.

מאיר כהן אבידב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חזיתי במוצא-שבח

הזרועים וכרמיה הפוריים? מדוע לא תיארו את מצדה עם המון מבקריה, המשתאים מגבורתם של קומץ גיבורים אשר מסרו נפשם, נשים גברים וטף, כדי שלא ליפול בידי האויב?

כן, הם מלמדים אותנו לכופ את גאוננו וכבודו של עם ישראל. נפשם אטומה ועיניהם טוהו מראות את הטוב והיפה שיש בישראל וכעס ישראל, החוגג בסך הכול 40 שנה לקיומה של המדינה.

מדוע אנו כה חולים בשנאה עצמית? אנו מגדילים לעשות ומייצאים שנאה זו לחוץ-לארץ, ובעיקר לגרמניה, כדי לשמן את גלגלי השנאה בגרמניה הנאצית. דווקא ההצגה "הפלשתינאית" מיוצאת לגרמניה. לא "הדיבוק", לא "הוא הלך בשדות", לא הצגות אחרות. כאילו אין די איבה לישראל בעולם, ועלינו רק להגבירה. אין זה יפה להיות אנטישמי כמערב, אבל להיות אנטי-ישראלי ואנטי-יהודי זה סדר גמור. וכמובן, ניתן ליצוק את כל האנטישמיות לתוך כל האנטי-ישראליות המוצגת, ואנו עושים את המלאכה בעבורם.

יש לי שאלה לאדוניים הנכבדים בסר את סוכול: אתם בעלי כשרון עצום להרס עצמי. הצגותיכם כולן אכולות שנאה לעם ישראל וליהדות. אין בלבכם או כדל מוחכם פינה קטנה וחמה לעם ישראל, שאיבד שליש מכניו, לעם ישראל שירד 2,000 שנות גלות, ועבר פוגרמים בחוץ-לארץ ובארץ, מאורעות תרפ"ט ותרכ"ח — אינכם יכולים להביא הצגה אחת לרגל חגיגות ה-40 למדינת ישראל, הצגה אחת בלבד שיהיה בה משכירות של נחמה והתעלות, הצגה שיוצגו בה הישגים למרות הכישלונות, וגבורתם העילאית של גיבורי ההעפלה וחיילי צה"ל שמסרו את נפשם?

אחמול צפיתי בטלוויזיה כריאיון עם הוריו של הטייס אורי אילן, יליד קיבוץ, שמסר את נפשו ככלא הסורי ובלבד שלא למסור סודות לאויב. האם לא ניתן לתאר במחזה את גבורתם ועלייתם לגדרים של אליהו חכים ואליהו בית-צורי הי"ד, ולא ארחיק לכת עד שלמה בן-יוסף הי"ד, הרוג המלכות הראשון, ואלה שצעדו אחריו לגדרים וחיון על שפתותיהם. ולאחרונה, אלי כהן הי"ד, שנשפט ונתלה בתוצות דמשק לעיני ההמון המרע, שהתעלל בו כשהעלוהו לגדרים וממשיכים להתעלל בו, בכני משפחתו ובמשפחת עם ישראל, כאשר לא מאפשרים להעביר את גופתו הקדושה לקבר ישראל בארץ-ישראל. אמת, אנו דבקים במטרה של חילוץ שבייני ואסירינו החיים ונמצאים בידי צר ואויב, אך למתים אין אנו דואגים די, לצער.

אדוני היושב-ראש, במחזאות המתקרמת כביכול אין חוון, אין אמונה, אין הכרה, אין תודעה, אין חוסן ואין מעצור. הכול מותר, ובכסף הבא מן הציבור, אין קל מכך, יש מי שיכסה את הגירעונות.

הכסרים והסוכולים למיניהם, עם נבל ולא חכם. מה תגמלו במעלליכם השטניים, המוזכרים והסודיים לעם ישראל? שמנחם, עביהם, ותבעטו בכל קדשי עם ישראל. ניבלתם ועיוותתם את דמותו בתובעות מחוזותיכם, שבהם אתם מלעיטים את הנוער. בסר את סוכול, שנאת חמס פועלכם, ובקהלכם לא ייחד כבודו של עם ישראל, כי בעטכם הארסי עיקרתם את נפש צעירי הדור. ארורים מחוזותיכם לדורי דורות.

אדוני היושב-ראש, אין ספק — לו היו בסרים וסוכולים כאלה לעם ישראל בשנת 1948, לא היתה המדינה קמה. אם אכן זוהי דמותו של חייל צה"ל, המתפלש על קרשי הבמה חורק את נשקו ואינו רוצה לצאת למלחמה; אם זו תהיה הדוגמה, אין ספק שירבו שיי"גים-ליים כמו זה שברח ב"ליל הגלשונים", או כמו אותם חיילים שנפלו בשבי המרצחים בעת שנחם.

לחנות בהצגה זו מתוך סקרנות. אולם מצאתי חובה לעצמי לעשות זאת, כי אני סבור, שאין הצגה זו ראויה לפתוח את חגיגות ה-40 למדינת ישראל.

אין אני מתיימר להיות מבקר תיאטרון או מומחה בתורת המחזאות. אני בא להביע את רחשי לבי, הגיגי ומחשבותי על מה שמתחולל על קרשי הבמה של התיאטרון העירוני חיפה, המסוכסך בסכומים אדירים על-ידי עיריית חיפה ומשרד החינוך והתרבות.

אכן, לא היה זה משל ולא חלום חתעתעים, אלא חבר אנשים ששיחקו על הבמה כעצרת בוגדים שרוח עוועים חדרה למוחם, מוגילב וחסר מצפון. כמוגילב התהלכו, צעקו והשתוללו על הבמה. עיקר המחזה היה טשטוש מושגים, הצופה כו נכוה בשומעו את דברי הגידוף והנאצה ובראותו את אשר מוצג לגנז עיניו.

אדוני היושב-ראש, האם חזרנו למולדתנו, כדי ליפול בפעם השלישית? וכידי מי? בידי חלאת פורעים טרוריסטים ערבים פלשתינים, אין ספק, שכששונם החולני יירשם שמם של הצמד בסר-סוכול הידוע לשמצה לדיראון עולם, כמשבשי דעת ומסלפי דמותם של עם ישראל, מלכיו, כוהניו ובעיקר צבאו.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

נחמן רז (המערך):

שבת וייס (המערך):

גאולה כהן (התחיה):

מאיר כהן אבידב (הליכוד):

אני מרגיש: בעיקר כמחללי כבודו של צה"ל, ואין איש יוצא מגדרו, ואין איש יוצא בראש חוצות ורדיו על ראשו, לצעוק ולחבוט את כבודם של שוכני העפר בכתיה-עלמין הצבאיים, שנפלו כדי שהצמד בסר-סוכול יוכל לנשוט אוויר חופשי בארץ-ישראל, כדי שיוכל להתפלש בקיאו ובצואתו עד צוואר? מדוע צריך עם ישראל למנחם?

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

גאולה כהן (התחיה):

מאיר כהן אבידב (הליכוד):

חברת הכנסת גאולה כהן, אני מבקש ממך לא לעזור לי.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

גאולה כהן (התחיה):

הד"ר א' נחמיאס:

חברת הכנסת גאולה כהן, אני מבקש את סליחתך, באמת, אנחנו לא רוצים לשמוע את המלה הזאת כאן.

מאיר כהן אבידב (הליכוד):

נכון, המחזה מזכיר את מצדה ואת ביתר השרופה, אך מדוע לא מצאו לנכון לתאר את ביתר הנכנית על שדותיה

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
גם "תכלי משיח" זה תיאטרון.

גאולה כהן (התחיה):
זה זבל, זה לא תיאטרון.

שבח וייס (המערך):

— — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אתה אמרת "גם", אבל הרשה לי לציין לפרוטוקול, שתיאטרון ומחזה מחייבים מעצם מהותם שיהיה בהם קונפליקט. תיאטרון, אם הוא רלבנטי, עכשווי, מן הדין שיתייחס לקונפליקט שיש בחייו.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
ברשותך וברשות היישוב-ראש, הרי הצרה עם מחזות מסוג

זה — — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
רגע אחד, עדיין אינני מדברת על סוג זה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
— — — שמוציאים אותם גם לחץ-לארץ, וכך מוציאים את ריבת הארץ רעה. זו בעיה מרכזית.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
תסלח לי, הסיפור של "אל תגידו בגת", אל תבשרו כחצוצות אשקלון" איננו קיים עוד. אפילו תסגור את הטלוויזיה ותיתן לחיים יבין ולברוך להיות באופן מינהלי צנוורים, ולא לאפשר אף לא הודעת פרסומת — לכל ההימורים, כן — ואף לא תשריר בנושא התיאטרון, גם אז לא יתפוס עוד "אל תגידו בגת".

גאולה כהן (התחיה):
זו המציאות — — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
גברתי, אני יודעת שאת רוצה לסתום כולם את הפה בכוח, ובכוח הזורע — — —

הי"ר מ' כהן אבידב:
תרשי לי רגע, חברת הכנסת אלוני, חברת הכנסת גאולה כהן, הרי את הבאה בתור. אני באמת מבקש ממך שלא להפריע, ולתת לנואמת להגיד את מה שהיא רוצה. בבקשה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
בתיאטרון יש קונפליקט ובתיאטרון רלבנטי למציאות יש ביטוי לקונפליקט הרלבנטי. אני חושבת, שאיש איננו משלה את עצמו — הוא אולי רוצה להשלות את העם, אבל הוא אינו משלה את עצמו — שאין אנו חיים בעיצומו של הקונפליקט בין הקנאות המשיחית לבין שיטת יבנה וחכמיה.

הייתי במקום פתוח, בתיאטרון ירושלים, ולכן מותר לי לצטט ממה שנאמר שם. אמר לי בני קצובר, לא פחות ולא יותר: אם את לא מקבלת את תפיסתנו על ארץ-ישראל השלמה ועל קדושתה של כל אדמת ארץ-ישראל — אינך יהודייה ואינך ציונית.

גאולה כהן (התחיה):
אני לא מאמינה לך כהוא זה. אין זו הפעם הראשונה שאת מסלפת, וגם עכשיו סילפת סילוף חמור.

הי"ר מ' כהן אבידב:
חברת הכנסת גאולה כהן, אני פונה אלייך בבקשה לא להפריע.

אדוני היישוב-ראש, הסוכולים והבסרים יכולים להציג כל מחזה מרושע, שיעלה על רוחם, אך לא במימון ממלכתי. אפילו נרחיק לכת, וימשיכו לממן חולי נפש אלה, מרעילי בארות, אין ספק שהצגה זו אינה ראויה ואינה צריכה לפתוח את חגיגות המחזה המקורי בשנת ה-40 למדינת ישראל, וזאת על דעת רבים וגדולים ממני.

אדוני היישוב-ראש, קיבלתי כעת הודעה מכית-הנשיא. הגדילו לעשות בחיפה. מנהל התיאטרון, נועם סמל, שלח הזמנות ובהן הוא מודיע שהצגה זו תהיה בחסותו של נשיא המדינה. רק לפני חצי שעה קיבלתי הודעה, שזה שקר וכזב. הנשיא לא נתן את חסותו להצגה זו, הוא לא יצפה בה, והוא ביקש מהם להסיר את חסותו ממנה. אני מברך מכאן את נשיא המדינה על כך שאור עוז בנפשו ולא יצפה בהצגה זו, ואני מקווה שרבים יעשו כמוהו. תודה רבה, אדוני היישוב-ראש.

הי"ר א' נתמייאס:

תודה לחבר הכנסת מאיר כהן אבידב. באותו נושא — רשות הירבור לחברת הכנסת שולמית אלוני, בבקשה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היישוב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ראשית דבר כדאי שנזכור, גם חברי הכנסת שרוחם הומה עליהם, שאין אנו משרתים בתקן של הצנזור הלאומי ואף לא בתקן הגננת הלאומית.

מאיר כהן אבידב (הליכוד):

— — — אבל לא בחגיגות שנת ה-40 למדינה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כדאי שנזכור שקיימת חוקה במדינת ישראל, שלכל אדם בוגר יש שיקול דעת משלו, ומי שנותנים לו נשק, מי ששולחים אותו למלחמה, ומי שנותנים לו זכות לבחור ולהיבחר — יש לו גם זכות לראות מחזות או שלא לראות אותם.

דרך אגב, באותה הצגה, שבה היה חבר הכנסת שריבר לפני, היינו גם אנוכי וחבר הכנסת נחמן רו. לא ראינו אנשים יוצאים. איש לא יצא. אולי אחד יצא. היו כאלה שחלקים מההצגה לא מצאו חן בעיניהם, והיו רבים שחשבו שהמחזה הוא טוב. זכותו של הציבור לשפוט, ולדעתי, במחזה — רק זכותו של הציבור לשפוט.

חשוב שנזכור, 40 שנים למדינה מחייבות סיכום. מה הן החגיגות? האם עלינו לטוח תפל, לצבוט לעצמנו את הלחיים, להתאפר ולומר שהכול יפה? מה זה תיאטרון? האם תיאטרון הוא ערב שירה של שירי מולדת עם שרה'לה שרון?

שבח וייס (המערך):
גם.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
זו שירה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
זה לא דרמה, זה לא תיאטרון — מה לעשות — כשם שה"מימונה" אינה תיאטרון וכשם שהסרטים של קרן-היסוד ושל הקרן-הקיימת אינם תיאטרון.

ידידי, חבר הכנסת שבח וייס, בתיאטרון מוצג קונפליקט, ואין תיאטרון שאין בו קונפליקט, כי אז לא יהיה זה תיאטרון.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
"מלכת האמבטיה" זה תיאטרון, "סינדרום" זה תיאטרון.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
את יכולה לשאול אותו. זה היה במקום פתוח, בפני הציבור, לאחר הצגת "חבלי משיח". ואם אני אני ציונית, או גם רבן יוחנן בן זכאי וחכמי יבנה הם אנטי-ציונים.

יש אצלנו מחלוקת מהותית פנימית בין האגואיסם הלאומי, המסתגר והקנאי לבין ההומניזם העברי כרוח חוץ נביאי ישראל. המחלוקת ישנה, והיא קיימת והיא קשה והיא מלאת שנאה, ולא רק לערבים; כולנו ראינו בטלוויזיה איך יורים בהם, ושמענו על המורה הזה שרץ אחרי תלמידה בת 17 וירה בגבה. זהו חלק של חיינו, אבל לא רק זה חלק של חיינו.

חברי ואני באנו לחברון, והקנאים שאינם מקבלים את דעתנו — נוסח חברת הכנסת גאולה כהן וחבריה — הפליאו את מכותיהם בחברי הכנסת על רקע אידיאולוגי.

סנתס גולדשטיין (הליכוד):
למה ירו חיילים על ערבים?

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
רגע אחד. אני שואלת למה הרכיזו אנשי "גוש אמונים" לחברי הכנסת, לאנשי "שלום עכשיו"?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
גם לחיילים.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
רבותי, יש לי שאלה: אם נדחיק את מה שקרה בתהלוכה של "שלום עכשיו", שאחריה רצחו את אמיל גרינצווייג — האם בכך נרגיע? אם נדחיק את מה שקרה בתהלוכה הזאת, שבה הרכיזו, הכו, קרעו בגדים, שרפו וקיללו, וכסופו של דבר הרגו את אמיל גרינצווייג, ולא נזכיר זאת — האם בכך נרגיע?

אנחנו חיים בקונפליקט אמיתי. יש קושי באותה הצגה, ולדאבוני אינני מתפעלת ממנה — בעצם לא לדאבוני, זו עובדה, אינני מתפעלת ממנה, אך אני בעד חופש ובעד זכותם של אנשים לבוא ולראות אותה — יש בה כאב אמיתי בשתי מערכות אמיתיות של אסוציאציות: מערכת אחת היא מערכת האסוציאציות מתקופת בית שני, הקנאים, הסיקריקים המכים באחיהם כקנאותם, מול אנשי יבנה. המערכת השנייה היא מערכת כזאת נוספת, מפני שהיתה תקופה שבה העלינו על נס את נושאי החורבן בקנאותם, והיא מובילה אותנו בדרך האסוציאציה למה שמתרחש היום.

העלאת נושא בתיאטרון רלבנטי ועכשווי תוך התעלמות מהקונפליקט האמיתי, החוצה את החברה הישראלית בשנת ה-40 שלה, תוך התעלמות מהחרדות העמוקות שאנחנו חיים כהן על-ידי איפור, צביעת לחיים, שיר מולדת, גלגולי עיניים ופחדים של "אל תגידו בנת" — אל תכסה על התהומות שאנחנו עומדים בפניהן. היפוכו של דבר, רק גיליון, רק הטיפול במחזה הזה, לטוב או לרע, יכולים לשמש כטיפול פסיכותרפי לאוכלוסייה הישראלית החיה במציאות הזאת.

גאולה כהן (התחיה):
פסיכו — זה נכון.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מציעה, שגם בנושא זה נשאיר לציבור לשפוט מיהו הפסיכו.

גאולה כהן (התחיה):
זה נכון.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
יש חברי כנסת, ששורה עליהם רוח הנבואה, החוכמה, המחזאות, האמנות, יכתבו הם בעיני רוחם את המחזה שלהם. ברם, לבוא ולהגיד על אנשים שחיים בחוויה הטראומטית של המציאות הישראלית, שהם ארורים, שמם יירשם לדיראון עולם, והם נאצים ונאירנאצים, ובייחוד כשאנחנו שומעים זאת מגברת מסוימת, שכל סיפוריה — — —

היור' מ' כהן אבידב:

חברת הכנסת שולמית אלוני, אני לא רוצה להתערב, אבל אף אחד לא כינה אותם נאצים.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא אתה.

היור' מ' כהן אבידב:

אני מתנצל, אבל לעולם לא אניד למישהו שהוא נאצי.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני יודעת שאתה זהיר בה. היית נרגש כשדיברת. ולכן לא שמעת את הגברת שרצתה לעזור לך.

בסיכומי של דבר עושה תיאטרון חיפה עבודה מעולה. הוא מעלה תיאטרון רלבנטי. אם מישהו בכנסת — אני לא חושבת שזה מעניינה של הכנסת — אבל אם מישהו בכנסת, או בממשלה, או בציבור, סבור שיש לו חומר אחר שמציק עליו — ישכ ויכתוב את המחזה האחר. אם הוא מחזה, הבנוי כמחזה, יש בו קונפליקט, והוא לא מתרחש שירים ומסכת של ילדים בכיתה ו' או ח' של כיתספר יסודי — ימצא התיאטרון שיעלה אותו.

הערה אחרונה. אני לה לאותה חברה, הקושרת את האמנות ואת היצירה למקורות הכספיים, ורוצה להכתיב. אנחנו יודעים אילו חברות עשו זאת. התיאטרון צריך ליצור, והכותב צריך לכתוב, והציבור בחברה המבוגרת ימשיך להתבונן ולשפוט.

אדוני היושב-ראש, כדי לצפות בהצגה צריך אדם לקנות כרטיס, לשלם כסף, להיכנס, ואם הוא רוצה מותר לו לצעוק "בוז". אם הקהל לא יבוא, לא יקנה כרטיסים, או יבוא ויצעק "בח" — ההצגה תחד.

אני רוצה לומר לחברי הכנסת, התבוננו נא בתולדות האמנות. לשיטתכם — והיא רוחה בקרב שליטים מסוג אחר — לא היה אפשר להציג את מוליי בתקופתו. לא היה אפשר להציג את וולטר, לא היה אפשר להציג את המחזות של אריסטופנס — והוא העלה אותם באמצע המלחמה. אילו מחזות, אם כן, אפשר להציג? את אלה המרוחים בחמאה דבש, או בממרז שוקולד; אלה שבעבורם יסיעו אנשים במכוניות ועוד ישלמו להם, כדי שיראו וימחאו כפיים.

יש להתייחס לחגיגות שנות ה-40 על-פי המכלול שיוצגו בו דברים אלה ואחרים. אי-אפשר לתבוע מהצגת תיאטרון להתעלם מקונפליקטים, כשם שבתערוכות וכאיורים עממים אחרים יבואו, ללא ספק, לכלל ביטוי אותם הישגים גדולים של הארץ הזאת. מה גם שההישג הגדול ביותר הוא, שיש לנו תיאטרון עברי ודרכו אנחנו יכולים להעביר רעיונות וגם להתחבר עליהם.

אני חושבת שעל הכנסת לקבוע בעניין זה נורמות ברורות, שאין עלינו להתעסק לא בצנוזרה, לא בהדרכת המחזאים והיוצרים ולא בקביעת שום זיקה, קשר ותלות בין התכנים של

לסובול — שסיגל לעצמו את יסודות שנת היהודים הנאצית, יסודות עלילת הדם והאנטישמיות, ואין כמותו פאשיסט בארץ הזאת לאורך כל הדרך, ולא אנתח זאת עכשיו, גם בעלילותיו על העם היהודי, גם בעלילותיו על צבא-ההגנה לישראל, וגם כשהוא מנסה לאבד את המדינה הזאת מן העולם — למר סובול אני מציעה ללכת בדרכיו של הגיבור שלו, בדרכיו של ויינינגר, אם אכן אין הוא יכול לסבול את העם היהודי כפי שהוא: יאבד הוא את עצמו לדעת ולא יביא לאובדנו אנו.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אילו דברי הסתה הם אלה?

גאולה כהן (התחיה):
אני מבינה שהוא משרת אותך, אז תשב בשקט.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הוא לא משרת אותי, הוא משרת את עם ישראל על הצד הטוב ביותר.

גאולה כהן (התחיה):

במחזה שלו "הפלשתינאית" מתייחס סובול ישירות למה שקוראים הסכסוך הישראלי-הערבי, ומציג את ישראל כזאב הטורף את הכבשה הפלשתינית המסכנה, בסצינות שבהן מוצגים היהודים כחבורות נאציות הצועטות בבטניהן של נשים פלשתיניות הרות — האם גם זה נכלל כ"מחזה מקורי" בחגיגות. מחזה המציג את ישראל כמדינה הגרה ברחוב אושבין פינת נירנברג? שם גרה מדינת ישראל במחזה ה"פלשתינאית". הלוא ראייתם זאת, וזו כמובן המציאות, זאת המציאות שלנו. הוא מציג רק את המציאות שלנו, ולא מעוות שום דבר. זו פשוט המציאות של מדינת ישראל.

במחזה הזה, "סינדרום ירושלים", או נכון יותר: סינדרום אנטי-ירושלים, הוא בורח 2,000 שנה אחורה, אל תקופת הבית השני. כלנו קראנו זאת וכלנו מכירים את המסר שלו. שהוא אגב מסר קבוע, המציג את היהודי כתוקפן ואת הערבי כקורבן חייס כמובן; מסר המציג את ההרג של בני-הארץ כעסק משפחתי. ומהו העסק המשפחתי של היהודים? אקרא לכם קטע. הכן בא מהצבא ומדבר עם אביו. אומר לו הבן: שלום אבא. שואל האב: מה אתה עושה בחיים, בן? עונה הרב"ט, החייל ששב הביתה: הורג בני-אדם, אבא. האב: כל הזמן הורג בני-אדם? הבן: לא, לפעמים יורה באוויר, לפעמים מרביץ מכות, מרגיע רוחות. האב: טוב מאוד, בחיים צריך גיוון. איפה למדת את המקצוע? הרב"ט: אצלך, הלא אני עובד בעסק המשפחתי. הרב"ט האלה כתובים שם כן השאר, וזו כמובן המציאות שלנו היום וזה חופש הביטוי. אין זה חופש הסתה, אין זה חופש המרדה, אין זה חופש של חולי רוח — אלא חופש הביטוי.

לא הייתי מתעסקת בזה, אילו נעשה הדבר על חשבוננו. היום הוא גם אינו זקוק לסבסוד של שר החינוך. הוא מקבל כספים מגרמניה. תקראו על קרן-נורמן ותראו אילו כספים הוא מקבל. הוא כבר לא צריך את הסכסוך.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ומדינת ישראל גם מקבלת כסף מגרמניה? ואיזה ראש ממשלה קיבל — — —

היור' מ' כהן אבידב:
חברת הכנסת אלוני, אם את רוצה לקרוא קריאות ביניים, תשבי בבקשה במקומך, ואל תעשי זאת מהפרודור.

התיאטרון לבין העובדה שבמקרה אנתוני יושבים ומחליטים על חלוקת התקציב של הציבור כולו. תודה.

היור' מ' כהן אבידב:

תודה לחברת הכנסת שולמית אלוני. רשות הדיבור לחברת הכנסת גאולה כהן, ואחריה — לחברת הכנסת חייקה גרוסמן.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אני מצטער על שחברת הכנסת אלוני אינה יודעת שרוב המפעל בחיפה הוא מפעל של מנויים, ולא קונים כרטיסים אלא מקבלים אותם.

שבת וייס (המערך):

אנשים קונים מנויים.

היור' מ' כהן אבידב:

חבר הכנסת וייס, זו לא שאלה של נכון או לא נכון. שנינו יודעים את האמת. אני הייתי מנהל מפעל המנויים בחיפה. כוא לא נדבר כעת על האמת ועל מה שאינו אמת.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

תודה ליושב-ראש שעמד לעזרי בנושא הזה.

שבת וייס (המערך):

רק שנינו חברי המועצה קיבלנו כרטיסים.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

— — —

היור' מ' כהן אבידב:

חבר הכנסת שבת וייס, הרי אתה יודע את האמת. שנינו יודעים את האמת.

חברת הכנסת גרוסמן, כבר נתתי את רשות הדיבור לחברת הכנסת גאולה כהן. אני מבקש שלא להפריע.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני היושב-ראש, נוסח נכבדה, ראינו עכשיו דוגמה מדויקת לסילוף המציאות. הלכה הזוהירה אחרי העורב. ראינו בפירוש, כיצד מציגים את חופש הביטוי כאילו הוא הבעיה. מי מפרע לחופש הביטוי של סובול? האם זאת הבעיה? הבעיה שלנו היא אלה שכתרו לכלול את ההצגה הזאת במסגרת חגיגות שנת ה-40 למדינה. זאת הבעיה. לא סובול.

מה עוד הוצע? — צריכים להראות את מכלול המציאות, על הרע ועל הטוב — אין אמרה חברת הכנסת שולמית אלוני — הארץ הזאת אינה כולה ארץ של רבש, צריכים להראות גם דברים אחרים. האם זאת הבעיה? יש הרבה רוע וכיעור גם בארץ הזאת. גם אותו צריך לראות, וגם בזמן חגיגות העצמאות. במחזה הזה מראים את הרע. במחזה הזה יש עיוות של המציאות. במחזה הזה יש אנטי-מציאות של אדם בעל דמיון חולני.

צ'ריל ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ראית את ההצגה?

גאולה כהן (התחיה):

היתה לי הזכות לקרוא את הגועל נפש הזה. הנה הוא.

עד עתה הערתי על הדברים שנאמרו כאן, ועכשיו אפתח בדברי. סובול התחיל את הקריירה שלו בהצגה "נפש יהודי", שהגיבור שלה הוא אוטו ויינינגר, אותו גאון יהודי ידוע, ששנא יהודים והתאבד בגיל צעיר. כידוע, העריך היטלר את ויינינגר ואמר עליו שהוא עשה בדיוק מה שהיה צריך כל יהודי לעשות — להתאבד.

האמיני לי שגם אני מכירה את כל החוכמות האלה של ניתוח אמנותי טהור של המחזה הזה ושל מחזות אחרים. יש לי אינטלקט אמנותי כמו לחברים אחרים בבית הזה. הוא לא חסר לי יכולתי להציג אותו, ולהישמע מאוד מדעית ואמנותית. אבל, אני לא מוכנה לגעת בוה. די לי בהרגשת הבחילה שאחזה בי כאשר ראיתי את ההצעות וכאשר קראתי אותן. אני אלך לראות את ההצגה מפני שאני איש ציבור, ומפני אני יודעת שיבואו אלי בטענה: את לא קראת, תקראי ואחר כך תדברי. ובכן, אני מבטיחה לכם, שלא אקרא שום מחזה נוסף של טובול, אך אדבר עליו, ואקדע אותו. כי זו לא מתימטיקה, ואני חייבת גם להיות מדויקת.

אדוני שר החינוך, אני פונה אליך: תשקול שנית, תסתכל על כל ההצעות האלה, וגם תראה איך הן ישיעו מחר על כל התלמידים שלך. אל תפחד מכל מי שידברו אליך בשם חופש הביטוי. אל תפחד. אתה אחראי לעם, אתה אחראי לדור ואתה אחראי גם לחיים.

האמת היא, שכבר אין לי כוח לפנות אל הממשלה הזאת. ממשלת האחדות הזאת הוכיחה, שהיא ממשלת התפרקות לאומית ולא ממשלת אחדות לאומית, והיא איננה רגישה לשום דבר. לכן אני קוראת אל הציבור: הורידו את ההצגה מעל הבמה. אל תיתנו לשום הצגה לעבור, אל תיתנו לפאשיזם הזה לעבור. אומרים שהפאשיזם לא יעבור, ובכן, הפאשיזם הסובולי לא יעבור. כל ההצגה שתוצג בחל-אביב, בחיפה, בירושלים ואינני יודעת היכן עוד — אל תיתנו לה לעבור. הורידו אותה. יש לכם הרבה דרכים לעשות זאת. לא רק השכל הישר והשפיות עומדים לצדם של מי שיעשו זאת, ואני אהיה ביניהם, אלא גם החוק.

הי"ר מ' כהן אבידב:

תודה לחברת הכנסת גאולה כהן. רשות הדיבור לחברת הכנסת חייקה גרוסמן. האחרונה בנושא זה.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אינני זוכרת מתי שמעתי בפעם האחרונה נאום חינוכי כל כך, נאום המאחד כל כך את העם, כמו הנאום האחרון ששמענו כאן. היו בו מלים כמו: תרעבה, שיגעון, בחילה וכן הלאה וכן הלאה. לא הספקתי לרשום אותן בגלל שפף הדברים.

אבל, אני רוצה לדבר על הנושא, והנושא איננו ההצגה. רעדת ההיגרי לחגיגות ה-40 של המדינה עשתה, לדעתי, שני דברים נכונים. דבר אחד היא עשתה, ודבר שני היא לא עשתה. הדבר האחד שהיא עשתה היה ההחלטה לשלב את המחזאות המקורית בתוכניות החגיגות. הדבר השני, ואותו לא הסכימה לעשות, היה צנוור מחזה מסוים. הם לא נכנעו ללחץ הפטריטי המרוח בשמן.

אדוני היושב-ראש, ראיתי מי מגן על הצד הפטריטי של התיאטרון. בעריית חיפה התארגנו נציגים של מפלגות שונות. אחד מהם הוא מר שרגא רחנברג, חבר מועצת העיר מטעם אגודת ישראל. לא הייתי מצטטת אותו לולי פרסם את דבריו במנשר — — —

הי"ר מ' כהן אבידב:

חבר מועצת עיריית חיפה? מעולם לא היה חבר כזה. אני חבר מועצת העירייה ולא מוכר לי חבר כזה.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

אכל מנשר כזה הופיע, ובו כתוב לא פחות ולא יותר: ההצגות של תיאטרון חיפה מתחירות בקרב הנוער ספקות על

גאולה כהן (התחיה):

לא הייתי מתעכבת על התרעבה האמנותית — — —

שולמית אלוני (התנערה לזכויות האזרח ולשלום):
איזה ראש ממשלה קיבל את שטראוס?

גאולה כהן (התחיה):

לא הייתי מתעכבת על התרעבה האמנותית והמוסרית הזאת, לולא נכחד המחזה הזה להיות מוצג בחגיגות שנת ה-40, כמו מחזות נוספים. "האופסימיסט" למשל. לשם שינוי אין זה מחזה שלו, אלא של אמיל חביבי. ומה מציג "האופסימיסט"? מהו הפתרון לסכסוך המוצג בסוף המחזה? — הכן מצטרף לפדאן. הדרך היחידה לפתור את הסכסוך הישראלי-הערבי היא המסקנה של הכן: אני מצטרף עכשיו לפדאן. בוודאי ראיתם את המחזה. הוא עוסק ב-40 שנות כיבוש, לא 20, אלא 40 שנות כיבוש, והוא מוצג לכבוד השנה ה-40 לעצמאות ישראל. מה יכול להתאים יותר ממנו? "האופסימיסט"? — וגם זה נכלל בשם חופש הביטוי.

אדוני שר החינוך, אתה שר חינוך שעושה מאמצים עצומים כדי להנחיל איו מוטיבציה יהודית וציונית. ביד אחת אתה עושה את המאמצים האלה, וביד השנייה אתה מאפשר להכפיש ולירוק לבור שיכולה לצמוח ממנו איו מוטיבציה ציונית שהיא.

נכון, אני נתונה בסערת רוחות. זה נכון כהחלט. כי מדובר בעניין של חיים ומוות. זה לא עניין של האקדמיה. הדברים האלה לא נגמרים על הבמה. אלא למטה, בכלאטה, בעזה, כשכם, בירושלים — שם הם נגמרים. שם ניצבת הבמה. זה לא תיאטרון, והמסר שלו איננו תרומה לאמנות. המסר שלו הוא תרומה לאלה שהורסים את המציאות שלנו והורגים אותנו.

אמרתי קודם שאני בעד ביטול הצנזורה על מחזות, ואמרתי זאת הרבה פעמים. גם היום אני בעד ביטול הצנזורה. דרך אגב, הצנזורה אישרה את המחזה. ראו את החוכמה שלה, ראו איזה חשיבות יש לצנזורה הזאת, שאישרה את המחזה מתוך פחד, מתוך אדישות ומתוך חולשה.

אני בעד הסרת הצנזורה מעל מחזות. אבל, אני שואלת היכן הצנזורה הפנימית שלנו — המעצורים הפנימיים, היכן הם? היכן נמצאים המעצורים של הממשלה המפחודת? רוב השרים הם נגד, אבל הם פוחדים מפני מה שיגידו להם יפיי-הנפש. אדוני השר, אתה באמת בעל נפש יפה, ואתה גם כן פוחד ממה שיגידו עליך יפיי-הנפש?

אליעזר שוסטק (הליכוד):

איזה יפיי-נפש? חולייני-נפש.

גאולה כהן (התחיה):

אינני מתנגדת לכך, שייצגו את הרע ואת המכוער, ויש בחיינו גם מזה וגם מזה. אני לא בורחת מהם, וודאי שלא בחגים. החגים של עם ישראל הם זמן לחשבון הנפש, ואיני מתנגדת לזה. אבל, יש להציג את המציאות, לא את הדמיון החולני של אדם זה או אחר ולא את המגמות הפוליטיות של אדם זה או אחר, הניזונות ממצאות אחרת.

אני שואלת אותך ואת אלה שעמדו פה לפני ואמרו שכן הוא רואה את זה — אז מה? יש לו ראייה עקומה, אבל זו ראייתו, אז לא ניתן לו? לערפאת יש בוודאי גם מחזאים שלו. אם הם יכתבו לפי ראייתם את המציאות, אנחנו נעלה בהם החופש האמנותי את מחזותיהם? ובאמת, למה לא? הוא היה כותב מחזה ואומר: זאת המציאות בעיני. כך אני רואה את המציאות. ואולי יש שם גם כשרון פסרתי. ואף-על-פי-כן, האם היינו מעלים את זה? האומנם אין גבול?

שנגיע למצב שאחריו נצטרך "גלסנוסט"? "גלסנוסט" זה פתיחות. הם מבקשים חגיגות לאומיות מרוחות. כמה אפשר למרוח? אולי כדאי שנתמך כתעשיית הקוסמטיקה, נפתח אותה ונמרח שכבות מרובות של לכה.

מישהו אמר בטלוויזיה, שבחגיגות הוא לא רוצה לראות את המוגלה. מה הוא רוצה לראות? יש ורדים בלי קוצים? יש דבר כזה בחיים, ובייחוד בחיינו שלנו? אינני מבינה מדוע הם רואים רק את ההצגות הפוליטיות. על-פי הסקר, ההצגות הפוליטיות הן 10% מכלל ההצגות של תיאטרון חיפה. מה היה "ליל ה-20"? הצגה פטריטית, נכון? לא היו בה דילמות, לא היה בה קונפליקט? לא היתה בה התלבטות? — הרי היתה בה התלבטות נוראה ואיומה. ואולם, כולנו נחליט פה-אחד, שיש קונסנסוס לאומי על ההצגה הזאת. למה? כי היא עוסקת במה שהיה לפני 50, 60, 70 שנה ולא במה שקורה היום. הצגה שיש עליה הסכמה לאומית, אסור שתהיה בה רמיזה כלשהי לחיינו אנו.

ראיתי את ההצגה "גטו". אני לא חייבת לחתום על כל מלה שסובל כותב, ואינני חייבת להתלהב מכל בימיו של כסר. ההצגה הוצגה אחר כך בגרמניה, ואם לומר את האמת, לא הייתי מאושרת מהצגתה פה ולא הייתי מאושרת מהצגתה בגרמניה. ועם זאת, הוצגו בה הרכה דילמות אמיתיות. האם אנחנו לא מטפלים בדילמות, בפצעים הנוראים שהיו לנו בגטו? האם אין אנו מטפלים בהם כינינו לבין עצמנו?

רבוחי, מי שמפחד מפני האמת יכול להוביל רק לייאוש ולריקטטורה. אם רוצים לשמור על דמוקרטיה, מוכרחים לעשות זאת על-ידי הצגת האמת הישר בפרצוף, אפילו אין היא נעימה ואפילו יש כינינו חילוקי דעות סביב השאלה, כיצד להתמודד עם האמת הזאת? ויש כינינו חילוקי דעות. מה שימצא חן בעיני לא ימצא חן בעיני חברת הכנסת גאולה כהן, ואין לי טענות אליה. יש לי טענות נגד הדעות שלה. לי אין זכות גדולה יותר מלכל אחד אחר; אין עלי אלא לשיפוט כל הצגה לפי הבנתי, לפי ראייתי את האמנות, לפי התוכן. לפי כל מה שהוא ממין העניין. ליותר מכך אין זכות לא לי, גם לא לחבר הכנסת מאיר כהן אבידב וגם לא למנכ"ל הביטוח הלאומי, שהופיע אתמול בטלוויזיה. לא הוא ולא אני יכולים לפסוק, ולא הוא ולא אני רשאים לכפות את דעותינו.

אני אינני נמנית עם מי ששומעים את הקולות. כפי שידוע לנו, אפשר גם לראות את הקולות, אך יש גם כאלה ששומעים את הקולות הישר מפי צור-ישראל.

הי"ר א' שוסטק:

חברת הכנסת חייקה גרוסמן — — —

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

הפריעו לי חמש דקות, אדוני היושב-ראש.

הי"ר א' שוסטק:

לא חמש דקות.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

אם כן, אנחנו יודעים שיש לתיאטרון חיפה אויבים, והוא לצנינים בעיניהם. הוא תיאטרון חושני ודינמי. בדרך כלל הוא מצליח, ולפעמים אין הוא מצליח — אך אין זה שייך לעניין כלל וכלל.

אדוני היושב-ראש, אתמול אירחתי אורחים מברית-המועצות. הם סיפרו לי שהזמינו את לובימוב לשוב ולביים "כ"טגנקה", אחרי שהוחרם. ראיתי שם הצגה בבימויו של לובימוב, אחרי שמחקו את שמו ואחרי שגורש משם.

עצם זכותנו על המדינה, איזו חנות? בלה המדינה בעיני הנזיר? כבר שמענו על 40 בני נוער. יקבוץ אחד, שגרים בסן-פרנסיסקו. שמעו, שמעו. מיהו האיש האומר זאת? איש אגודת ישראל, הציונות המפורסמת המגשימה, שבניה משתתפים כזה ומגינים על הגבולות. אפילו חברת הכנסת גאולה כהן ואחרים לא נזעקו כל כך. אבל, אינני רוצה לעסוק בקטנות האלה.

משרס-מה החליטה ועדת ההיגוי פה-אחד, כך נאמר לי, שהיא איננה מוכנה למלא תפקיד של צנזור. את התפקיד המפוקפק הזה לקחו לידיהם מתנגדים. חברי כנסת ועסקנים למיניהם לבשו גלימה של רצינות, עטו ארשת של צדקנות על פניהם. לקחו לידיהם סכין חיתוך, ועם כל הצידוד המתוחכם הזה אצו רצו למיקרופונים, בבחינת סגולה להיבחר למרכיז המפלגות. שם התחילו לדעוק.

מאיר כהן אבידב (הליכוד):

אני מודיע, שלא היה צנזור ואף אחד לא רוצה לצנזור. יש בקשה אחת: לא להציג הצגה זאת בשנת ה-40 של המדינה. אף אחד לא ריכר על צנזורה.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

חבר הכנסת כהן אבידב, למה לא תמשיך להיות יושב-ראש? אני מבקשת ממך.

הי"ר א' שוסטק:

בגלל זה הוא ירד.

מאיר כהן אבידב (הליכוד):

אף אחד לא רוצה צנזורה. הצנזורה לא מעניינת. יש רק בקשה אחת, שלא להציג את ההצגה הזאת ולפתוח בה את חגיגות שנת ה-40.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הנושא שאתם מביאים הוא: "סינדרום ירושלים" בתיאטרון חיפה.

מאיר כהן אבידב (הליכוד):

לא.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מה לא? זה כתוב. זה מה שכתוב.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

אם חבר הכנסת מאיר כהן אבידב חושב שאני יושבת ושבעתי נחת מכל מלה ומכל המרגליות שהפיק פיו, הוא טועה טעות מרה. אני מבקשת ממך, אל תחשוד בי.

מאיר כהן אבידב (הליכוד):

אני לא חושד בך.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

לכן אל תפריע לי. אני לא הפרעתי לך, ואין זה אומר ששמעתי בנחת את המלים שהשמעת.

מה שאנשים אלה אומרים הוא, שהם השופטים, הם הפוסקים, הם יודעים להכתיב רפרטוארים, ורפרטוארים חיוביים כמובן. והו המסר לקהל בוחרים. ומהי האמת? האמת היא, שכאשר מתחילים פוליטיקאים להכתיב רפרטוארים לתיאטראות, בעיקר לתיאטראות, כי זה הדבר הקל ביותר, מתרחב הדבר ומתפשט לכל האמנויות, ובסופו של דבר מונח גרזן על האמנות ככלל, וכבר היו דברים מעולם. ככלל, אין צורך להסתכל דווקא על ההיסטוריה של גרמניה הנאצית. אחר כך צריך לעשות "גלסנוסט". האם זה מה שאתם רוצים.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

איך היו מניבים בכריח-המועצות על המחזה הזה?

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

אנחנו צריכים ללכת בדרך זאת, כדי שאחר כך נצטרך לחזור בנו? מה, אהם רוצים לגרש את סוכול, לגרש את כסר?

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

זה מחזה של מדינת ישראל בשנת ה-40 לקיומה?

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

אני מצאתי בעיתון גם כאלה שקושרים את "ליל הגלשונים" עם כסר ועם סוכול.

גאולה כהן (התחיה):

גם את מתוכננת עם זה?

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

גם בדברייך היה מן המסר הזה, שהוא יוצא מן הכלל. אני מוכרחה לומר, לפעמים יש לי רצון לומר: אה, יש דברים שאי אפשר להתווכח אתם: אי-אפשר, כי ההיגיון הפסיק לפעול. אני מוכרחה לומר את האמת, לא הייתי נדרשת לנושא הזה כלל וכלל, לולא החשש שיש קבוצות "מחסלים חיוביים" במדינה הזאת. הקול שלהם יהיה הקול היחיד שיישמע. ועוד יכולים לחשוב גם במדינת ישראל — אם מה שהגויים חושבים עלינו אינו חשוב — שזה הלון הרוחות. כי הרי יש מי שמדברים בשם כל העם. חמדי הם מדברים בשם כל העם. הם יודעים מה הקהל רוצה ומה אין הקהל רוצה.

אדוני היושב-ראש, אחרי כל זה הייתי מציעה שנפסיק לגמרי לטפל בנושא. אין זה עסקנו. יש ועדה, ומה שהיא החליטה — החליטה. אני לא אתייחס כלל להחלטת הנשיא. הוא יעשה את מה שהוא חושב לנכון לפי שיקוליו הוא.

לא ייתכן שחברי כנסת ופוליטיקאים יתחילו להפעיל לחץ מלווה באיומים — לא בכוח, אלא באיומים מוסריים — ואנחנו נישאר עירומים וחסרי כול מבחינה רוחנית ומבחינה אינטלקטואלית. עם חכם, שסבל כל כך הרבה וידע להישדר, ידע לספוג את כל הטוב שיש בכל העולם?

רק כמשטר דיקטטורי מפחדים להראות דברים השנויים במחלוקת, אדוני היושב-ראש. אצלנו עדיין אפשר. אני מקווה, שגם בעתיד לא יהלכו מעלינו האמים האלה כרוח עוועים.

הי"ר א' שוסטק:

תודה רבה. אבקש משר החינוך להתייחס להצעות.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני שאעטק בנושא, ששימש עילה להצעות לסדרהיום, אבקש להעיר שתי הערות מקדימות.

אני פונה עכשיו לחברת הכנסת גאולה כהן, ולא רק אליה. השימוש במלה "נאצי", ולא משנה כלפי מי — — —

גאולה כהן (התחיה):

המלה "נאצי" מופיעה גם במחזות שאתה מאשר.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

חברת הכנסת גאולה כהן, אני לא מאשר ואני לא פוסל. אין זה מתפקידי.

גאולה כהן (התחיה):

אתה אישרת — — —

שר החינוך והתרבות י' נבון:

חני לי לסיים משפט. הטמפרמנט אינו מרשה לך לשבת בשקט רגע אחד.

גאולה כהן (התחיה):

זו האמת.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

האמת הזו היא האמת שלך. אני לא מדבר רק אלייך. אני אומר באופן כללי לעצמנו, שאם אנו מכנים משהו בכינוי "נאצי", או אם אנו מכנים מעשה שלו כמעשה נאצי — באותו רגע אנו מפחיתים מהוועה הנאצית הגרמנית. אפילו את ערפאת לא הייתי מכנה "נאצי", אם כי דעתנו עליו ידועה. הכינוי "נאצי" היה מכון רק לאותם גרמנים במלחמת העולם השנייה ולוועות שהם עשו. ברגע שאני מכנה אחרים בכינוי "נאצי", אני מפחית את זוועותיהם של מי שהיו הנאצים האמיתיים. אני נוהג כך גם כאשר אני משתמש במלה "שואה". אם יהיה שיטפון, לא אכנה אותו בשם "שואה". יש מלים שיש לייחד אותן אך ורק לחקופתן ההיסטורית. לצערי הרב, במשך שנים השתמשו במלה "נאצי" כלפי כל מי שלא מצא חן בעיני משהו, מימין ומשמאל. השתמשו במלה "שואה" לכל אסון, לכל טרגדיה. אם אסון טבע הוא שואה, אזי מה שקרה ליהודים אינו גורא. זוהי הערת אגב.

נקודה שנייה. חברת הכנסת גאולה כהן המליצה כמה פעמים שלא לפחד מפי-הנפש. לפעמים דרושים אומץ וכוז לשמוע ולראות דברים שאינם מסכים עמם והם מקוממים אותך, וזה קורה לי, ולא להשתמש כאמצעי השלטון שבידיך, והוא הכסף.

גאולה כהן (התחיה):

— — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

הי"ר א' שוסטק:

גבירותי, אני אבקש מחברות הכנסת.

גאולה כהן (התחיה):

אני אניב בכל עת שארצה וכמה שארצה. אני לא צריכה מכך אישור. יש יושב-ראש.

הי"ר א' שוסטק:

שבי בשקט ואל תפרעני.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

היה מקרה של תיאטרון ילדים ונוער, שייסד משרד החינוך והתרבות, ועד התקופה האחרונה היה למשרד החינוך והתרבות חלק בו. היעד שלו הוא להעביר מסרים חינוכיים. שנאו למשרד החינוך חשובים. התיאטרון הציג מחזה — איני חושב שהדבר נעשה במתכוון — שנראה היה לי שהוא מעורר גישה תעורבת. הבעתי את דעתי על כך. אותם יפי נפש, כפי שאת קוראת להם, תקפו אותי כהוגן מכל הכיוונים בשאלה: איך מתערב שר בנושא כזה? התערבתי. הבעתי את דעתי, אבל לא הוריתי להסיר את המחזה. עשיתי זאת ולא יותר. אף-על-פי שזהו תיאטרון ילדים ונוער והוא שייך למשרד החינוך והתרבות, בנושא "הפציצה כרחוב האלון" ו"וכית" למבול של מחזות גם פה, בכנסת. לא כל מחזה שאני רואה בתיאטראות מוצא חן בעיני. יש מחזות שמקוממים אותי, לא מבחינה אמנותית, אלא מבחינת החכמים והמסרים. ברם, כשר הממונה על תחום זה איני רשאי לשפוט את המחזה הזה. לעומת זה, כאזרח פרטי אני זכאי להביע דעות.

חגיגות שנת ה-40 הוחלט על חג המחזה המקורי, אתם רוצים להשתתף? מישור מנהל משיג ומתן על סכום העזרה, וסומכים על שיפוטם, שהם יכחירו מחזות המתאימים לחגיגות שנת ה-40.

בהודעה שפרסמה אתמול ועדת ההיגוי כתבנו, שהוברר שיש בין המחזות כאלה העלולים להיות שנויים במחלוקת ציבורית נוקבת בהיותם כוללים, כנראה — אמרתי להם להוסיף את המלה "כנראה", כי אנחנו לא ראינו אותם — קטעים שיש בהם פגיעה ברגשות הציבור. חברי הוועדה הביעו צער על כך, אני לא מאושר מכך שמחזה אשר קשור עם חגיגות ה-40 כולל, לפי עדותם של אנשים שראו אותו, קטעים, או קטע אשר פוגע ברגשות הציבור. הלוואי שהם היו נמנעים מהפגיעה הזאת, אבל אני לא אפסול את כל המחזה בשל כך.

חלק מחברי הוועדה הציע להסיר את החסות של הוועדה מהמחזות האלה. היה אתמול דיון ממושך על כך. החסות ניתנה למחזות בכלל, לכל האירועים גם יחד ולא למחזה פלוני או אלמוני. הוועדה לא תשמש כצנזור.

היתה גם הצעה להעביר את הנושא לוועדת שרים. אמרתי: זה יפה, הנושא יבוא לוועדת שרים ומשם יתגלגל לממשלה, כי יהיה תיקון, או יהיה ערעור, ואז תבוא הטלוויזיה ויבואו נציגי ה"ניוירוק טיימס", "NBC", "CBS" לראות את המחזה, את המחזה של הממשלה היושב — — —

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אדוני השר, גם כך הם יגיבו.

נחמן רז (המערך):

בגלל המהומה.

שר החינוך והתרבות י" נבון:

ובכן, רבותי חברי הכנסת, היות שלא ראיתי את המחזות, לא אביע עליהם דעה. אפילו הייתי רואה אותם, לא הייתי מביע את דעתי. אני אלך ואראה, וגם אקרא. אני אראה אותם כאורח, אביע דעתי כאורח, אך לא כשר החינוך והתרבות הממונה על התחום הזה. ראיתי הרבה מאוד מחזות במסגרת תפקידי, ולא הכעתי את דעתי בפומבי ולו פעם אחת. לשחקנים, לבמאים, למחזאים אמרתי דעות שונות על דברים שונים, אך לא כנוגע לנושא הזה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כיוון שעקרונות אינני חושב שהכנסת צריכה לדון בנושאים אלה, גם אינני חושב, שכדאי שוועדה תדון בהם, תביע את דעתה על מחזה זה או אחר ותשמש כצנזורה. היו כאן חברים שהביעו את דעותיהם, אך לפי הסיכום של ועדת ההיגוי ניתן הדבר לשיפוטו של הציבור. מי שהיתה להם טענה השמיעו אותה, וועדת ההיגוי הביעה צער על כך שבמחזות כוללים כנראה קטעים הפוגעים ברגשות הציבור. אני מציע אפוא להסתפק בהודעתי ולא לקיים דיון.

גאולה כהן (התחיה):

מה היא הודעתך? שהדבר יישאר כעינו? זאת אומרת, שאתה לא מוכן להתערב?

שר החינוך והתרבות י" נבון:
גברתי, לא שמעת אולי או שהקשבת ואיך רוצה להבין — זו זכותך. זה קורה לפעמים, כהרגיל פרלמנטרי.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

צריך לקרוא לקהל הישראלי שיציב ברגליים, שלא ילך לראות את המחזה.

נכון, חלק מהאמצעים הכספיים נחונים בידי הממשלה, אך אם נכתוב לתיאטרות מה להציג ומה לא להציג — לא יהיו לא אמנות, לא תרבות ולא תיאטרון.

יש לי לפעמים הסתייגויות, ויש מחזות שמרצנים בהם דברים המקוממים אותי. ברם, הציבור הוא שישפוט. אין דרך ביניים.

אני רוצה לעסוק עכשיו בנושא המסוים. אומר במאמר מוסגר כיצד בנוי הנושא של חגיגות ה-40. הממשלה אישרה. יש ועדת שרים לטקסים וסמלים, והיא הקימה ועדת היגוי שתפעיל את כל החגיגות, תגיש תוכניות, תבדוק אותן, תגבש את התקציבים ותפעיל אותם. בין היתר הוחלט גם על חג המחזה המקורי. הם פנו לתיאטרות ואמרו שבמסגרת זאת מוצע להם לבחור הצגה מהרפרטואר שלהם, להציג הצגה חדשה, או לחדש הצגות ישנות אשר מתאימות לחגיגות ה-40. לא אמרנו לכל תיאטרון איזה מחזה לבחור, ולא יעלה על הדעת שוועדת היגוי תשים עצמה צנזור או תראה עצמה כוועדת רפרטואר. סמכנו על התיאטרות ועל שיקול דעתם. לא ראינו שמתפקידנו לקרוא כל מחזה או לבדוק כל מה שהם יציגו. יכולנו לעשות זאת, אבל במקרה זה לא היה אפשר עוד לדבר על ועדת היגוי.

אפשר להקים ועדת רפרטואר ולומר מראש: דעו לכם, אתם תעברו פרוצדורה כזאת וכזאת, ועדת רפרטואר תקרא ותקבע. ואילו אנחנו אמרנו: יש חגיגות 40 שנה למדינה — התיאטרות יבחרו. אני יודע שעשו ניסיונות לחדש מחזות ישנים, כגון "הוא הלך בשדות", "בערבות הנגב" ו"סאלח שבתאי". די מעניין שבכניין "סאלח שבתאי" הביע חבר הכנסת מתתיהו פלד חששות בוועדת החינוך והתרבות, שמא יפגע המחזה ביעוד המזרח. אמרתי לו: אל תיכנס לזה. ועדת החינוך והתרבות היא שתחליט, אם חידוש המחזה "סאלח שבתאי" יפגע או לא יפגע? אמרתי לו: הנח לזה, אל תיכנס לנושא כזה. תן לתיאטרון עצמו להחליט.

הרפרטואר הוא על אחריות התיאטרונים וההנהלות הציבוריות שלהם. אם יש טענות על בחירה של מחזה זה או אחר, יש להפנות אותן לתיאטרון, להנהלתו הציבורית, אך לא לגוף ממשלתי.

ביום ראשון כמעט התחילה הממשלה לדון בנושא הזה. עצרתי ואמרתי: רבותי, אל תדונו. ממשלת ישראל תתכנס ותדון בלי שקראה? ואם תקרא, האם תהיה זכאית לשפוט?

בניגוד לחברים אחרים היושבים באולם ודיברו בנושא שלפנינו, לא ראיתי את המחזות הללו, גם לא קראתי אותם. אינני רוצה לא לקרוא את המחזות ולא לשפוט את החלטות הוועדה, לפני שאראה אותם. עלעלתי במחזה אחד, בחלקו. לא הספקתי ולא חשכתי שצריך לקרוא אותם לפני כן. מדוע? כי מראש חשכתי, שוועדת ההיגוי של חגיגות שנת ה-40 אינה זו שצריכה לשפוט בעניין זה, בין שתבריר קראו את המחזות ובין שלא קראו אותם. מי שרצו לקרוא, קראו והביעו את דעתם.

מאיר כהן אבידב (הליכוד):

אז מה תפקידה במקרה הזה? עם כל הכבוד, האם חבריה הם רובוטים? אני נגד צנזורה, אך על הוועדה להחליט.

אמירה סרטי (מפ"ם):

אם היא תחליט, תהיה זו צנזורה.

שר החינוך והתרבות י" נבון:

הוועדה מחליטה עקרונית אם יהיה "חג המחזה המקורי" אם לאו. הוועדה מחליטה על פנייה לתיאטרות בבקשה: לרגל

אני מאלה הגורסים שאין מקום לצנוורה על מחזות, בניגוד לצורך לקיים צנוורה על סרטים. אני מאמין גם כי לכלל זה קיים סייג: כאשר המדינה מסבסדת את המחזה, רשאים נציגי ציבור לנקוט עמדה, בעיקר כאשר המחזה פוגע במדינה, מעוות את דמותה ומציג את צה"ל כאור שלילי.

נוסח המחזה "סינדרום ירושלים" הוא המשך למגמתיו של סוכול ולסגנונו, הפוגעים בכל מה שחונקנו עליו — ארץ-ישראל, המנון, דגל, סמל וכדומה. המחזה מציג 40 שנות כיבוש. 40 שנות כיבוש של מי? הזוהי דמותה האמיתית של ישראל אחרי 40 שנות קיומה? האם זהו המחזה המבטא את חגיגות שנת ה-40 למדינת ישראל?

המחזאי מנסה להעביר מסר פוליטי במחזהו, אלא שזהו מסר מעוות, שקרי וחסר אחיזה במציאות. זו זכותו, ואני מוכן להילחם עליה. ואולם נשאלת השאלה: הצגת המציאות בצורה מעוותת כמבטאת את ישראל בשנתה ה-40, האם יש לה מקום?

מחזה המועלה ומוצג על במותינו יש לו השפעה זעירה על הציבור, משום שעם ישראל הוא בעל הכחנה והוא יודע לבוד את הבר מן התבן. כך יהיה גם לגבי מחזה זה. אבל ציטו של מחזה זה ודומיו היא, שהם יוצאים מגבולותינו ומוצגים בחוץ-לארץ ומציאים ריבית הארץ רעה. דווקא בשעה זו, שאנחנו במצוקה כדעת הקהל העולמית, הרע והמכוער שבארץ, זהו מרצג על-ידי אמצעי התקשורת. ככל שהמחזה פוגע, מעליב, משמיץ ומגמד את המדינה ואת צה"ל ופוגע בחדמינתו הדמוקרטית, כן רב יותר הסיכוי שהוא יוצג בחוץ-לארץ ויהיה בבחינת מעביר מסר שלילי על המדינה, אורח חייה וחיי אזרחיה. אני מקווה שהגורמים המוסמכים בחיפה ידאגו לפחות שמחזה זה לא יוצג בחוץ-לארץ, וכבר היו דברים מעולם.

לגבי הקהל הישראלי, אני מאמין שמחזהו של סוכול ירד מן הכמה אחרי מספר קטן של הצגות, משום שהקהל הישראלי לא יקנה כרטיסים ולא יגיע אליו, וגם מקבלי ההזמנות למיניהם יוותרו על התענוג המפוקפק של הצפייה ב"סינדרום ירושלים".

קראתי את המחזה ואיני יודע אם אצפה בו אם לאו. דבר אחד בטוח: אם אצפה בו אגיב בדרך המקובלת בעולם הנאור ואצעק "כוז" בכל פה, ובכך אביע דעתי לגבי מחזה זה ודומיו.

דומני שהדרך הנאותה, אדוני היושבי-ראש, היא לקרוא מעל במת הכנסת לקהל הישראלי להצביע כרגילים — לא לרכוש כרטיסים, לא לצפות בהצגה. ואם כך יהיה, ימעטו הסיכויים להעלאת מחזה זה ודומיו.

ולבסוף, שלוחה ברכתי לנשיא מדינת ישראל, אשר הודיע שלא ייתן חסותו למחזה וגם לא יצפה בו.

אני מציע להעביר את הצעתו של חבר הכנסת מאיר כהן אבידב לוועדה.

היו"ר א' שוסטק:
תודה רבה. הצעה אחרת להצעתה של חברת הכנסת גאולה כהן, לחבר הכנסת נחמן רז.

נחמן רז (המעדן):
אדוני היושבי-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להציע להעביר את הצעתה של חברת הכנסת גאולה כהן לוועדה.

קריאה:

איך אתה מציע הצעה כזאת?

היו"ר א' שוסטק:
שמעתם את הצעת השר. אני שואל את המציעים, אם הם מסכימים. חבר הכנסת מאיר כהן אבידב, האם אתה מסתפק בהודעת השר?

מאיר כהן אבידב (הליכוד):
לא.

שר החינוך והתרבות י' נבון:
אני מציע להסיר את כל ההצעות מעל סדר-היום.

מאיר כהן אבידב (הליכוד):
הנושא הזה לא ירד מסדר-היום של הכנסת.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
הצעה אחרת, אדוני.

היו"ר א' שוסטק:
השר מציע להסיר את כל ההצעות מעל סדר-היום.

שבח וייס (המעדן):
את כל ההצעות של אלה שלא מסתפקים בתשובה.

שר החינוך והתרבות י' נבון:
לאלה שהציעו את הצעותיהם, מי מהם שמסתפק בתשובתי — יפה, הצעתו איננה קיימת. מי שאינו מסתפק בה — אני מציע להוריד את הצעתו מסדר-היום.

גאולה כהן (התחיה):
אני מעדיפה שהצעתי תורד מסדר-היום על הסתפקות בהודעה שאינה אומרת שום דבר.

היו"ר א' שוסטק:
את מסתפקת בהודעת השר?

גאולה כהן (התחיה):
לא.

היו"ר א' שוסטק:
חברת הכנסת שולמית אלוני?

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מסתפקת.

היו"ר א' שוסטק:
חברת הכנסת חייקה גרוסמן?

חייקה גרוסמן (מפ"ס):
מסתפקת.

היו"ר א' שוסטק:
שניים לא מסתפקים כחשובת השר. אדוני השר, אתה מציע להוריד את ההצעות האלה מסדר-היום.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
הצעה אחרת.

היו"ר א' שוסטק:
בבקשה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
אדוני היושבי-ראש, אדוני השר, ועדת ההיגוי לחגיגות שנת ה-40 החליטה בישיבתה שנערכה בימים אלה, כי אין זה מתפקידה לנתח כל מחזה, וכי היא לא תיטול על עצמה תפקיד של צנזור. החלטת הוועדה מונעת העלאת הנושא בממשלה, וטוב הדבר. אין מקום להעלאת נושא זה לדין בממשלת ישראל.

נחמן ר' (המערך):
מאיר כהן אבידב (הליכוד):
לא פוסלות.

נחמן ר' (המערך):
דוחות העלאת המחזה, כדי לדייק.

מה יש במחזה הזה? הוא מתאר את מלחמת החורבן בירושלים, זהו הסנידרוס של ירושלים. מאפינת אותו, את הסנידרוס הזה, או את המלחמה הזאת, שנאת החינם, שבגינה חרב בית-המקדש השני.

מאיר כהן אבידב (הליכוד):
לא הבינות את המחזה.

נחמן ר' (המערך):
לא הבינותי את המחזה? אני אבוא אליך לקבל שיעור בהבנת מחזה.

זה בא לידי ביטוי שם — הקנאות, הפנטיות, הקיצוניות, שנאת האחים. אתה יודע מה? לפעמים כאשר אתה יושב בכנסת אתה רואה את המחזה הזה גם כאן, בישראל של 1987. מה אומר המחזה הזה? — היזהרו מהתופעות האלה. הוא לא מחזה כל כך מוצלח מבחינה אמנותית, לדעתי. אבל זה עניין אחר, והאזהרה הקיימת במחזה הזה צריכה להיות חשובה לכולנו.

הבוקר ישבתי פה עם תלמידים מבית-ספר בנתניה, והם שאלו: מה יהיה עם הקיצוניות הזאת במדינת ישראל, עם הקנאות, עם הקצוות? ישב אדם גם חבר הכנסת בני שליט, הוא שמע את השאלה הזאת. זה מה שמעלה המחזה: טירוף ושיגעון וקיצוניות ופנטיות. את זה הוא מעלה, ואת זה צריך להעלות.

הי"ר א' שוסטק:
אתה חייב לסיים.

נחמן ר' (המערך):
אני מסיים. מה זאת אומרת לא להגיד דברים לא יפים כמו "משוקץ" וכל הביטויים האחרים שהועלו? מה אומר ביאליק, המשורר הלאומי, על מנהיגות העם היהודי אחרי הקונגרס בחרצ"א? הנה מה שהוא אומר: "מי הפריח בבשרכם להמיקו צרעת מתנבאים נכפים" — את זה אומר ביאליק על המנהיגים הציוניים — "טמאי נפש מתקדשים" — — —

גאולה כהן (התחיה):

נחמן ר' (המערך):
שוב את צווחת שם.

— — — טמאי נפש מתקדשים, שבע תועבות ושמונה שרצים בלבם/ המשועים כל היום אחוזי עזות ומרתחי קצף לגדולות/ עדת נגועי אלוהים, אכולי משטמה ומזי קנאה. את זה אמר המשורר הלאומי, חיים נחמן ביאליק, על המנהיגים. מה היו צריכים לעשות עם זה? לצנזר את זה, לפסול את זה, לזרוק את זה? כאמת, איפה אנחנו חיים?

וספר ירמיהו, מה הוא אומר על הממשל בישראל ועל מדינת יהודה? דברים נוראים.

מאיר כהן אבידב (הליכוד):
איפה דברי הנחמה?

נחמן ר' (המערך):
האם ביקורת שעולה בתוך מחזה צריכה להפחיד אותנו? ממה אדם מפחד?

נחמן ר' (המערך):
חשמע. ההצעה לסדר-היום, כפי שהציע אותה חבר הכנסת מאיר כהן אבידב, הוגשה לפני שבוע. לפני שהוא ראה את ההצעה. הוא החליט מראש שהצעה זו פסולה מלהיות מוצגת בפתיחת חגיגות שנת ה'40 למדינה. נכון?

מאיר כהן אבידב (הליכוד):
לא נכון.

נחמן ר' (המערך):
מה זה לא נכון? לפני שנפגשנו שם כבר ראיתי את ההצעה לסדר-היום.

מאיר כהן אבידב (הליכוד):
אני חייב להעמיד דברים על דיוקם.

הי"ר א' שוסטק:
חבר הכנסת נחמן ר', אתה צריך להתייחס להצעה של חברת הכנסת גאולה כהן.

נחמן ר' (המערך):
כן. כן. בהודמנונו מוכרים על כל הנושא.

הגישה הזאת, של פסילת הצעות באמתלה, או בנימוק, שאינן מתאימות לפתיחת חגיגות שנת ה'40 — — —

מאיר כהן אבידב (הליכוד):
לא אמרתי לפסול. אמרתי שהצעה זו אינה יכולה לשמש פתיחה לחגיגות שנת ה'40.

נחמן ר' (המערך):
שמעתי, וחזרתי על כך: היא לא יכולה לשמש לפתיחת חגיגות שנת ה'40. אני חוזר על דבריי. אם היא לא יכולה לשמש, זאת אומרת היא פסולה לשמש. אני אומר את זה, לא אתה. אני כך מבין את הגישה.

הצעה זו אינה פותחת את חגיגות שנת ה'40. הן כבר נפתחו.

מאיר כהן אבידב (הליכוד):
במחזאות.

נחמן ר' (המערך):
כל ערב פותח משהו חדש. היא לא פותחת את חגיגות שנת ה'40. חיפה אירחה מחזה על הים, שתיאר את ההעפלה לארץ. נדמה לי שהמחזה הזה פתח את חגיגות שנת ה'40. והיו עוד כמה וכמה אירועים.

זהו ערב שמציין את המחזה הישראלי המקורי. הוא אינו פותח את חגיגות שנת ה'40. הוא מציין את המחזה הישראלי המקורי בשנת ה'40. נא לדייק, ולא להפוך את זה לפתיחת חגיגות שנת ה'40 למדינה. מה יהיה המחזה המייצג — זאת קובע התיאטרון. ואל תדאגו למורל העם, ואל תדאגו לזקיפות הקומה הלאומית. אתם אינכם אפורופוסים לגאווה ולא ללאומיות ולא לשום דבר.

ראיתי את המחזה הזה יחד אתך. חבר הכנסת מאיר כהן אבידב.

מאיר כהן אבידב (הליכוד):
נהנית?

נחמן ר' (המערך):
לא כל כך נהניתי, ושמעתי זאת בדברי שם, וגם לך אמרתי את זה. אבל עוד פחות נהניתי מההצעה הזאת לסדר-היום ומההצעות הפוסלות את העלאת המחזה — — —

רב שילנסקי (הליכוד):
הצעה לסדר.

היור"ר א' שוסטק:
אל תעזר לי.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, תצביע.

היור"ר א' שוסטק:
אם אין עכשיו הצעות להוריד את ההצעות מסדר-היום,
אני מסכים.

אם כן, לפנינו הצעה של שר החינוך והתרבות להעביר את
כל ההצעות לוועדת החינוך והתרבות. מי בעד ההצעה?

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לרין בוועדת
החינוך והתרבות נתקבלה.

היור"ר א' שוסטק:
ברוכ קולות מועברות כל ארבע ההצעות לסדר-היום
לוועדת החינוך והתרבות.

יא. הצעה לסדר-היום

האירועים החגיגיים לציון שנת ה-40 למדינת ישראל

בשורת החגיגות כרחבי תבל, ובלי כושה, ומותר להגיד בלי
שכל, מתייצב הכוכב הראשי של אירועי שנת ה-40. כך אני
מתרשם, ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ, כמועדון
החשפניות "לידו" בפרס כדי להכריז שם, ודווקא שם, על שנת
ה-40 למדינת ישראל, וכשהוא חבוק עם השחקן איכ מונטן הם
קראו באותו מעדון את מגילת העצמאות.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
חבר הכנסת מגן, הדברים שאתה אומר הם דברים
ברוקים?

דוד מגן (הליכוד):
כן, בהחלט.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
הוא היה ב"לידו"?

דוד מגן (הליכוד):
חבר הכנסת פנחס גולדשטיין, הדבר החמור הוא, שזה
פורסם בכל כלי התקשורת ואיש לא שם לב לקהות החושים
שהופגנה כתופעה הזאת, ואני אומר זאת בעדינות.

חברי הכנסת, ישראל היא אומנם אור לגויים, אך בשום
אופן אינה אור אפל על כמות הסטריפטיו של ה"לידו" בפרס.
עם כל הכבוד לאיכ מונטן, והוא מועמד לנשיאות בצרפת גם
אם הסקרים מעניקים לו בשלב זה רק 22%, ועם כל הכבוד
לאליזבט טילור, אשר הופיעה באותה תקופה יחד עם מר עוזי
נרקיס בלוס-אנג'לס, בסמך הגדרת הישיג ישראל "מציאות
וחזון" — כל הדברים הללו מביאים אותי למסקנה, כי הפתיחה
של אירועי שנת ה-40 היתה כושלת.

גם מה שהוועדה מכנה "חג המחזה הלאומי" ויפתח בעוד

אני איאבק עם עצמנו ואתכם לא לקבל לא פנטזים ולא
טירוף, לדחות את זה ולתן למתינות, לשום-שכל ולשפיות דעת
ולסובלנות.

לכן אני רוצה להציע שהצעתה של חברת הכנסת גאולה
כהן, היות שהועלתה כפי שהועלתה, תועבר לוועדה. אני רוצה
הזדמנות כדי לתקוף אותה קשות גם בוועדה ולדחות אותה גם
בוועדה.

שר החינוך והתרבות י' נבון:
אני מציע שכל ארבע ההצעות תעבורנה לוועדה.

נחמן רו (המערך):
בבקשה. אם תעמוד על דעתך להוריד אותן, נראה מה
לעשות.

היור"ר א' שוסטק:
אני לא יכול לקבל את זה, אלא בתנאי אחד, שלא יועלו
עכשיו הצעות להוריד את ההצעות מסדר-היום.

תומיק טובי (החיות הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש — — —

היור"ר א' שוסטק:
אני לא יכול. לו היה השר מציע קודם להעביר את ההצעות
לוועדה, זה דבר אחר. עכשיו, לאחר שהוא הציע הצעה אחרת,
אתה תתחיל להציע להוריד את ההצעות מסדר-היום?

היור"ר א' שוסטק:
אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 6499: האירועים
החגיגיים לציון שנת ה-40 למדינת ישראל. רשות הדיבור לחבר
הכנסת דוד מגן. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, אדוני סגן ראש הממשלה ושר החינוך
והתרבות, האם שאלה עצמה ועדת הטקסים והסמלים
שבראשה עומד שר החינוך והתרבות מהי תכלית חגיגות יובל
ה-40? ברברי תשובתך ארצה לשמוע, אדוני סגן ראש
הממשלה, את הגדרת המטרה כפי שהוועדה ניסתה אותה.

ראוי להדגיש כי ההצעה לסדר-היום שאני מעלה עכשיו
הוגשה על רקע תופעה תמוהה, מזרחי, ולרעתי גם מבישה.
לצורך הדיון הכה נשאל את עצמנו: היכן לא היה ראש
הממשלה מר יצחק שמיר ואיפה כן היה ממלא-מקום ראש
הממשלה מר שמעון פרס בפתחת סדרת אירועי שנת ה-40
לפני כחודשיים וחצי?

ב-13 באוקטובר 1987 נפתחו, עלי-פי הודעתו הרשמית
של מר יעקב אגמון, אירועי יובל ה-40 למדינת ישראל באירוע
שכונה "לחי הספינות שבדרך". ראש הממשלה שמיר לא היה
באירוע.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
הוא הוזמן ולא בא?

דוד מגן (הליכוד):
בדקתי מדוע, והתברר לי שהוא פשוט לא הוזמן.
ואיפה היה ממלא-מקום ראש הממשלה שמעון פרס
באותה תקופה? מטה החגיגות הטיל עליו, כנראה, להפיץ את

לעם לארגן את השמחות כסגנון ובטעם המועדפים עליו. היהודי מפוליטיזציה של החגיגות.

אדוני סגן ראש הממשלה, אינני מעלה את הנושא לצורכי ניגוח פוליטי. האמן לי, כי לולא הכרתי את הרקע האישי שלך ולולא הערכת את תרומתך לאחדות העם ולרוממות רוחו בחמש שנות כהונתך כנשיא החמישי של מדינת ישראל, לא הייתי טורח לשכנע את ועדת הטקסים והסמלים כי היא עלתה על דרך לא נכונה. אני מבקש שהוויכוח בין הכנסת לבין הממשלה יהיה קונסטרוקטיבי ויוליד תוכנית מתוקנת, חסכונית, עצמית וטובה, ויישומה יופקע מידי מר בנימין יסעור, הידוע בכינויו בנג'לי, שהיה מנהל מטה הבחירות של המערך ב-1984 והוא אינו מקובל על הסיעה הגדולה ביותר בכנסת — הליכוד, כאיש המתאים לנהל את האירועים החגיגיים.

הגישה המעמידה את הנגב כמרכז החגיגות ראויה לכרכה, אך היא מעוררת מורת רוח בקרב תושבי הנגב, המבקרים את הממשלה, ובצדק, על זריית חול הנגב בעיני תושביו. הנגב לא זקוק לחגיגה, הוא זקוק להשקעות ולפיתוח של ממש. הנגב גם אינו רוצה ליטול את מרכזיות החגיגות מערי הפיתוח או מאזורים אחרים של ארץ-ישראל, כמו הגולן, הגליל, השומרון ויהודה. יש לזכור כי ערי הפיתוח הן ללא ספק היצירה המשמעותית ביותר בתחום ההתיישבות וקליטת העלייה ב-40 שנות קיום המדינה.

אדוני היושב-ראש, אם מותר לי להציע, גם הכנסת תוכל לתרום בנושא הזה תרומה של ממש ביום חגה, בט"ו בשבט הבא עלינו לטובה. ועדת הפנים מסכמת דיון בנושא חוק ערי הפיתוח, והיה לי הכבוד להיות אחד מיוזמיו, וטוב היה אם נשיאות הכנסת — אני מבקש שהיושב-ראש יעביר זאת — תשקוד על לוח זמנים כך שהחוק הזה יאושר בקריאותיו הסופיות ביום החג של הכנסת ובכך תצדיע הכנסת בשנת ה-40 למדינת ישראל לערי הפיתוח.

בשלב זה אני רוצה להלאות את הכנסת בפרטי התוכנית שגובשה עליי סגן ראש הממשלה, אך לא אצא ידי חובה אם לא אשיא לו עצה ולא אשאל אותו כעניינים אלה: כנס עשר השנים 1945–1955 ראוי שידגיש את תרומת המחתרות לעצמאותנו וראוי שתהליך המעבר ממחטרות לחברה דמוקרטית יועלה על נס. ועידה בין-לאומית בנושא "ישראל — חברה יהודית דמוקרטית לקראת המאה ה-21", הוועידה הזאת עלולה להיכשל, אדוני סגן ראש הממשלה, ולהפוך לפרשה פוליטית מפלגתית. צריך לדאוג שהזמנת המשתתפים תיעשה בהסכמה מלאה של כל מרכיבי ועדת ההיגוי.

הפיכת מצעד ה-10 במאי של ההסתדרות הכללית לאירוע ממלכתי רשמי במסגרת חגיגות היובל היא מעשה חסר תקדים, המבליט דווקא את היות ישראל ככל העמים. דווקא במזרח-אירופה, לפי נתונים שיראלי, יש כוונה לתת להסתדרות הכללית גושפנקה ממלכתית במצעד ה-10 במאי. אם האינפורמציה הזאת שגויה, אני חוזר כי ומתמצל על שהעליתי את הרעיון. רציתי דווקא בשנת ה-40 להדגיש את ההבדל בין ה-14 במאי, הלא הוא ה' באייר, לבין ה-10 במאי.

אדוני סגן ראש הממשלה, התוכנית שגובשה לא מזכירה ולו במלה אחת את אחד האירועים המרכזיים ב-40 שנות קיומנו כמדינה — הסכם השלום עם מצרים; ולא חשוב מה דעתי הפרטית בניין זה.

10 ימים באלום "הבימה" בתל-אביב, גם כן כסימן חגיגות שנת ה-40, בהעלאת שני מחזות, שעל אודות אחד מהם דובר פה היום, מחזהו של יהושע סובול "סינדרום ירושלים", והשני "אחד משלנו" של ברכש — כל הדברים הללו מתחזקים בי את ההרגשה, כי פתחנו את החגיגות במסלול שגוי, במסלול לא נכון. כאן כבר צריך לשאול, האם אנו חוגגים את חגה של מדינת ישראל או את חגה של מדינת חלם?

אדוני היושב-ראש, הכנסת צריכה להתערב בדחיפות בעבודת ועדת הטקסים והסמלים ולקדו את הממשלה לסדר. באיזו עזות-מצח משקיעה הממשלה הון עתק כארגון חגיגות מעוררות מחלוקת ובארגון נסיעות של עסקנים שונים, תוך התחמצת ההודמנות להביא לאחדות העם, לגיבושו ולהעלאת מצב רוחו?

שר החינוך יעלה ויאמר, כי עלות החגיגות היא "רק" 17 מיליון שקלים. שר האוצר טוען, כי העלות היא 25 מיליון שקלים, ושר הכלכלה והתכנון גדי יעקבי טוען כי העלות היא 50 מיליון שקלים. הערכה זו של שר הכלכלה והתכנון היא, לדעתי, הראלית ביותר. הוא יודע כמובן וכומו כל חברי הכנסת שזכר כי שנת התשמ"ח היא שנת הבחירות לכנסת ה-12, ובמועד כזה ובאווירה כזאת תגבר המחלוקת הפוליטית וכספי החגיגות יהיו בחזקת שמן המוצק למדורה הפוליטית.

אם לא נעצור מיד, אם לא נבקש לחסוך את התקציב המיותר שהוקדש לארגון הפסטיבלים המיותרים, נהיה עדים להתרוצצות מבישה ובלתי-נלאית של ראשי המפלגות השונות ותועמלניהן מכמה לכמה. אין זה הוגן כי הון העתק שהוקצב, כביכול, להעלאת מורל העם, ינוצל בעקיפין למטרות מפלגתיות תוך קיפוח האופוזיציה ככלל וטיפוח מפלגה מסוימת, המערך, בפרט. משמעות הדברים היא זריעת פירוד כעם, וכדי להשיג זאת אין צורך בהשקעת עשרות מיליוני שקלים. לצערנו הרב זה קורה גם חינוס, באפס תקציב.

מטה החגיגות לא יכול להידמות למטה בחירות, וצריך להדגיש גם כי הוא אינו יכול לשמש סוכנות נסיעות לחוץ-לארץ. הכנסת באמצעות ועדה מיוחדת צריכה להפעיל לאלתר פיקוח פרלמנטרי שוטף על מעשי הממשלה בתחום זה.

אינני טוען, חלילה, כי אין אלמנטים חיוביים בתוכנית החגיגות. למשל, המבצע בשם "ישראל לובשת ניקיון" בחסות רעיית הנשיא הוא רעיון טוב, מבורך וזול. התוכנית להעניק חנינות לאסירים שעניינם ייבדק בקפדנות תביא שמחה למאות משפחות בארץ. תערוכת הישגי המדינה יכולה להיות אירוע מוצלח כתנאי שתהיה הסכמה מלאה בוועדת ההיגוי לגבי ארגון ולגבי קביעת התכנים בתערוכה ובתנאי שהיא תאורגן במסגרת תקציבית הוגנת.

אינני רוצה להלאות את הכנסת בדעיונות רבים, שהם לדעתי טובים והסבונים. אפשר לערוך צעדה ממלכתית כלל-ארצית מיוחדת, להזכיר את הציונות דרך הרגליים. אפשר לעשות זאת באפס תקציב, בכספים שהמשתתפים עצמם ישלמו. צריך לתת לצה"ל תפקיד כארגון החגיגות, וכן לפרויקט שיקום השכונות, להנהלות המתגייסים, לרשות השידור, ובמיוחד, אם אנחנו רוצים שהשמחה אכן תגיע לכל בית-אב בישראל, יש לתת תפקיד מרכזי בנושא הזה לרשויות המקומיות.

לדעתי, הספונסיות עדיפה מהארגון. תנו אשראי לעם. תנו

— לשכחם אני חייב לומר זאת — רצון לנצל את החגיגות האלה לאיזה רווח פוליטי. יש רצון אמיתי, שכל חלקי העם ירגישו שותפים בהן. אם יש לי צער, הרי זה על מה שאירע עכשיו בעניין המחנות האלה, שהשתרע בחגיגות משהו שגורם ממש צער.

אשר לתוכנית, אינני יודע אם ראית אותה. אבל, אם ראית, מדוע אינך מציין שיש יותר מ-20 כנסי לוחמים? יש כנס של ארגוני המחתרות — של "ההגנה", של אצ"ל, של לח"י. יש כנסים של החטיבות השונות — "אלכסנדרוני", "גבעתי" ואחרות. יש כנסי לוחמים. העלאת מורשת הקרב, כל הדברים האלה יהיו. בשוני, מקום האימונים של האצ"ל בימים ההם, יהיה אירוע מרכזי וגדול. הוקצב תקציב מיוחד לציון מבצעי ההעפלה שאורגנו עליידי אצ"ל. כל זה ישנו, והסכום נדיב מאוד. יש אומרים יותר מדי — שיהיה. זה גם כן ישנו. מדוע אינך מציין זאת? בני נוער יהודים יבואו מחוץ לארץ לחגיגות האלה. אנחנו משתדלים לראות את הקשת כולה. ערי הפיתוח משולבות. אין רשות מקומית ואין עיר פיתוח שלא יהיה בה אירוע. יש תוכניות מרכזיות שתעבורנה מעיר לעיר ומעירה לעירה.

אשר לתקציב, מדובר על 16.5 מיליון שקל לשנתיים, כלומר כ-8 מיליון שקל בשנה. חלק האיר של התקציב, דהיינו 9 מיליון שקל, מיועד לשני אירועים: האחד, 5 מיליון שקל למפגני צה"ל ולתערוכת צה"ל; השני, 4 מיליון שקל לתערוכת הישגים של 40 שנות המדינה. אולי אלה סכומים קטנים בהשוואה להיקף ולצרכים, אבל זהו זה, יותר איך. אני גם לא ביקשתי יותר, אף שכל הזמן יש פניות להרבה מאוד תוכניות. אם כן, למעלה ממחצית התקציב, כלומר 9 מיליון שקל, מיועדים לשני אירועים מרכזיים.

יש גם הרבה מאוד יזמים שאינם על חשבון הממשלה ואינם מהתקציב הזה. יש אירועים רבים שמארגניהם מבקשים חסות, הם רוצים לתלות את השלט של 40 שנות המדינה, בלי שתהיה תמיכה כספית בהם. יש עשרות כאלה. רוצים למשל שמידוך הלפיד יהיה בחסות החגיגות האלה — בבקשה. יש כל מיני אירועים שאין להקציב להם כספים כי הם מאורגנים בלאו הכי, ומבקשים שהם ייכללו במסגרת חגיגות שנת ה-40. זה חשוב למארגנים, זה מוסיף חגיגות, והוועדה דנה אם לתת או לא לתת את חסותה להם.

יש גם ועדה בין-משרדית שאיננה מורכבת מפוליטיקאים אלא מנציגי משרדי ממשלה. יושבים יחד, המשרדים האלה והמשרדים האחרים, ודנים על כל מיני שאלות הקשורות לחיאום בין-משרדי. יש די מחלוקת אמיתית בעם, אין צורך להוסיף אותן במקום שאין.

אנכי, כל מה שנעשה הוחלט פה אחד. משתדלים להגיע לסיכומים פה אחד גם ללא הצבעות. בוועדה ההיגיונאית נהגים כך בודאי. רוצים שהשמתה תגיע לכל מקום.

אשר להערות אחרות, למשל נסיעות לחוץ-לארץ. דיברת על העתקת מרכז הכובד לגולה או משהו דומה. אני לא אכנס לשאלה אם מישור ביקר ב"לידור" בפריס או לא. אני לא הולך לכרוך את הביוגרפיה, לא שלך ולא של מישור אחר, מי היה או לא היה ב"לידור", באיזו תחנה מתחנות חייו.

דן מגן (הליכוד):

אני הייתי ב"לידור" ב-1969 במשלחת של קצינים, ועד היום אני חייב לשלם את ה"טיפ" בכניסה לסירבתי לשלם אז.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אז היית ב"לידור" — יופי.

החגיגות אמורות להיעל באירוע מרכזי בחדש אוגוסט 1988. חברי הכנסת, האירוע הוא פסטיבל "שיר לעבודה" והוא יתקיים חודשיים לפני מועד הבחירות לכנסת ה-12. הוא עלול להפוך באופן טבעי לשיר למפלגת העבודה. זאת הכוונה? מדוע צריכה להיות ההסתדרות הכללית הגורם הדומיננטי בפסטיבל זה? מדוע יהיה היריד הבין-לאומי שנקבע במסגרת אירועי ה-40 דווקא בנושא האנגריה ולא בנושאי התחבורה, המדע, הבינוי, התעשייה או משרד אחר, שאינו בתחום אחריות שר המהמערך דווקא?

גאולה כהן (התחיה):

מה עם ההתיישבות ביש"ע? האם היא מחזרת בחגיגות?

דוד מגן (הליכוד):

לפי הבדיקה שערכתי, ההתיישבות ביהודה, בשומרון, בחבל-עזה והגולן לא מחזרת כהתיישבות מיוחדת.

בחירת האתרים לאירועים המרכזיים נעשתה גם היא, אני חושש, שלא כתום לב. הערים והיישובים חיפה, עכו, ערד, אילת, כרמיאל, גניסר, שפיים ועין-גב כולם מנוהלים על-ידי אנשי המערך. האם חשבו המארגנים על כך שקביעת אירוע אחד בעיר צפת, שבהנהגת הליכוד, ואירוע אחד בעיר טבריה, שבהנהגת המפד"ל, תוכל לסלק את החשד שהאתרים נבחרו מתוך שיקולים פוליטיים צרים?

אני חושב כי צריך בשעה הזאת לערוך רבזיה בתוכנית, להפוך ולגרוס כי האירועים המרכזיים יהיו בערי הפיתוח, ולשקוד כי אירועי שנת ה-40 יהיו אירועים של אחרות, אירועים של גיבוש, אירועים של העלאת מצב הרוח הלאומי.

אני מבקש, אדוני היושב-ראש, לערוך דיון בנושא כמליאה.

הייר א' שוסטק:

אני מבקש משר החינוך והתרבות להתייחס עתה להצעה.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, התוכנית לחגיגות שנת ה-40 אינה פרי יצירתו של אדם אחד, אלא של ועדה שחברים בה אנשים המאפיינים את כל גוני הקשת הפוליטית, אם מזה אתה מוטרד. ההנחה שלי הייתה, ואני מאמין בזה בכל לב, שחגיגות שנת ה-40 יהיו חגיגות של העם כולו. כל חלק מן העם חייב להרגיש שהוא שותף בחגיגות האלה, שהוא שייך למדינה והמדינה שייכת לו; זאת, ולא שום דבר אחר.

קריאה:

— — —

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אתה יורע, אפשר גם לא להאמין. על כל פנים, זאת הכוונה. לומר לך שכל מה שכבר היה וכל מה שעתיד להיות יהיה תקן לגמרי — אני מניח שלא. יהיו ויהיו בעיות. דבר אחד אני רוצה — להסיר מלבך חששות, חששות, שסכף של הממשלה מנוצל כאן למטרות של בחירות. מה, העם הזה גולם? מי שיעשה זאת ישלם על זה, יפרעו ממנו. אני לא אתן יד לזה ככל שאוכל, ואין כוונת כאלה.

יש לך שאלות, תשאל אותן. אתה מחזיר מראש את החשד הזה. אני מיעץ לך שתדיר מזה, תפסיק לחשוב כך. יש ועדה לענייני טקסים וסמלים, היא עברה על כל התוכנית, דנה, שקלה וטרה, ואתה יודע בודאי מהו הרכבה. מחצית חבריה הם חברי הליכוד ותומכיהם והמחצית האחרת היא של חברי מערך ותומכיהם. לא ראיתי אצל מישור, לא בליכוד ולא במערך.

בענין הסכם השלום עם מצרים, יש במשרד החוץ תערוכה על מערכות החוץ של ישראל. שם תיחוד פינה גם להסכם השלום עם מצרים, ליחסי החוץ של ישראל ולשלום.

בכל חלקי הארץ, בכל היישובים היהודיים, בכל מקום יחוגו את חגיגות ה-40.

אבל אם רוצים לשמוע פרטים ולדון בזה, אין לי כל התנגדות שהנושא יעבור לדיון בוועדת החינוך והתנועות.

דוד מגן (הליכוד):

אני מציע שוועדת הכנסת תחליט.

היו"ר א' שושטק:

איפה חבר הכנסת שכח וייס? הואיל ונכנסת לאולם, אני שואל אותך אם יש לך הצעה אחרת. שר החינוך והתנועות הציע שהנושא יעבור לדיון בוועדת החינוך והתנועות. אתה מציע משהו אחר?

שבח רייס (המערך):

לא.

היו"ר א' שושטק:

אם כן, לפנינו הצעה אחת בלבד ואני מעמיד אותה להצבעה. מי בעד ההצעה שהנושא יעבור לדיון בוועדת החינוך והתנועות? מי נגד?

ה צ כ ה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתנועות נתקבלה.

יב. הצעה לסדר-היום

חלוקת כספים למוסדות מפלגתיים כמענקים ותמיכה במוסדות חינוך, תרבות וספורט

אפליה זאת קיימת בכל התחומים: א. מבני דת. כאשר מתוכננת שכונה חדשה, הרי במסגרת התכנון מיעדים שטחים למוסדות חינוך ובריאות, למרכזים מסחריים, למרכזי ספורט — הכול, אך לא לבתי-כנסת ולמקוואות. כל המוסדות הציבוריים מוקמים על-חשבון תקציבים ממלכתיים, ואילו לבתי-כנסת ולמקוואות מוקדשים סכומים אפסיים בלבד. הקמתם היא עדיין עניין לתרומות ולהשתתפות עצמית של הציבור הדתי. להקמת ישיבות שתלמידיהן שרויים בתנאי דיור קשים אין כל תמיכה, והן מודקקות למסע של "שנור" בעולם.

ב. ההשתתפות בתקציב בישיבות אינה מגיעה ל-20% של העלות, ואילו השתתפות המדינה בעלות המוסדות להשכלה גבוהה היא של כ-80%. צריך לזכור כי הציבור הדתי זכאי למלוא השירותים הדתיים והחינוכיים והוא אינו זוכה להם. הקצבת "הכספים הייחודיים", כפי שהם נקראים, לצרכים דתיים נועדה לצמצם במידת-מה את הפער העצום, את האפליה ואת המידה של איפה ואיפה הנוהגת לגבי התקציבים הממלכתיים של מוסדות ושירותים דתיים. בפועל זו טיפה ביס, שלא תרמה תרומה משמעותית לסגירת הפער.

לצורך הדיון הזה בדקתי מקצת תקנות התקציב של משרד החינוך והתנועות של שנת 1987, משום שעיקר הקצף יצא נגד ארגון "אל המעיין", ותקציבו של ארגון זה מקורו בעיקר במשרד החינוך והתנועות.

דוד מגן (הליכוד):
במשלחת.

שר החינוך והתנועות י' נבון:

יש עוד אנשים שהיו ב"לירד". סלח לי, אל תפרוט את זה לפרוטות וזולות. חוגגים את שנות ה-40 בכל פינות חבל, בכל מקום שיש קהילה יהודית היא תחגוג את שנת ה-40. הקהילות מזמינות אנשים, מקימים ועדים מקומיים, יש גם ראשי מדינות שמצטרפים לחגיגות האלה.

דוד מגן (הליכוד):

זה טוב ומבורך, אבל פשוט ראוי שהכול ייעשה בגדר הטעם הטוב.

שר החינוך והתנועות י' נבון:

מה זה טעם טוב? ככה הקהילה היהודית חושבת. אתה אינך ממונה על הטעם הטוב. אם אתה חושב שכל מה שאתה עושה וכל מה שאתה אומר הוא כדיוק הטעם הטוב, יש לי חרשות בשבילך: יש מחלוקת על זה.

דוד מגן (הליכוד):

אני בטוח שכפרים שנינו יכולים למצוא מקומות מכובדים יותר מה"לירד".

שר החינוך והתנועות י' נבון:

חבר הכנסת מגן, באמת, למה אנחנו מדרדרים את הוויכוח הזה? מדובר על אירוע בחוץ-לארץ בכל קהילה. אתה תראה הרבה מאוד אירועים בחוץ-לארץ, תוכנית זו עדיין לא התחילה. זה יהיה בכל הקהילות היהודיות, והן מזמינות משלחות של להקות ריקודים וזמר, על חשבונן.

על עניין המחחרות כבר השיבתי, גם ההעפלה, גם "ההגנה", גם האצ"ל והמפקדה בשוני, גם הלח"י, אין מי שלא מוזכר.

היו"ר א' שושטק:

אנחנו עוברים להצעה הבאה בסדר-היום, מט' 6685: חלוקת כספים למוסדות מפלגתיים כמענקים ותמיכה במוסדות חינוך, תרבות וספורט — מאת חבר הכנסת שמעון בן-שלמה, בבקשה.

שמעון בן-שלמה (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, את הנושא להצעה לסדר-היום העליתי מאחר שקיימת התנפלות רבתי על כל נושא דתי, התנפלות לשמה, ללא כל ניסיון להשוואה עם מה שמקבלים גורמים חילוניים מקבילים.

מתקפה זו מונעת על-ידי מניעים אנטי-דתיים, וכמקרה של ש"ס אולי גם אנטי-ערבתיים.

יש לצין כעובדה, כי רק לגבי מוסדות דת נקבעו ופורסמו קריטריונים באישור הוועץ המשפטי לממשלה. לגבי כל ההקצבות האחרות, או שאין כלל קריטריונים או שהללו לא פורסמו לידעת הציבור, ופרסום כזה הוא חיוני מאוד.

אין אנו מתנגדים לקריטריונים, להיפך. אך העובדה שאין קריטריונים לגבי הקצבות כלליות מדברת בעד עצמה. היא גם מצביעה על אפליית מוסדות דת ושירותים דתיים, ההולכת ונמשכת מאז קום המדינה, תחת כל הממשלות, לרבות ממשלת הליכוד הלאומי.

החינוך החרדי. ואתם מדברים על קריטריונים "ענייניים ושווים". הנה כי כן המגזר הקיבוצי הוא המקבל כספים "יחודיים" במלוא מובנה של מלה זו, וכיד פתוחה ורחבה, לעומת היד הקפוצה לגבי המוסדות החרדיים.

אביא עוד דוגמה אחת: מוסד מדרשת שדה-בוקר. בתשובה על שאלתא מס' 1321 שהוגשה באוקטובר 1986 אמר השר נבון, שהם קיבלו 2,450 מיליון שקל חדש בעבור 280 תלמיד. יוצא שלכל תלמיד מוקצבים 8,750 שקל חדש לשנה. ובמוסדות חרדיים לא מגיעה התמיכה השנתית ל-1,000 שקל חדש.

מעניין אילו פעולות ומוסדות זוכים להסתופף בצלם של סעיפים רבים ומה הם הקריטריונים להפעלתם והיכן מוחבאים ונסתרים המענקים הנרחבים והמיוחדים למוסדות כמו בתי-כרל, המדרשה על-שם ספיר ועוד ועוד, שחברי הכנסת כאן וכוועדת הכספים, מכל המפלגות, אצים רצים להכטיח אותם בהסדרים של "שמור לי ואשמור לך".

לסיכום, אנו מוכנים לכל בדיקה של אמות המידה למתן הקצבות במדינה, אבל לא יעלה על הדעת ולא נסכים בשום פנים שבדיקה כזאת תתרכז אך ורק במוסדות דתיים. הבה נפתח את הכול, מאל"ף ועד תי"ן, ואנו משוכנעים שבדיקה כזאת רק תחזור ותאמת את הידוע לנו מכבר. לפי כל קריטריון ואמת מידה יש אפליה ויש קיפוח משוועים כלפי מה ששם תורת ישראל יקרא עליי. ואם אומרים לנו "טול קיסם מבין שיניך", נשיב לעומתם: "טול קורה מבין עיניך".

אני מבקש לדון בהצעה במליאת הכנסת.

היור"א שוסטק:

אבקש משר החינוך והתרבות להשיב על ההצעה.

שבח וייס (המערך):

זה יום לימודים ארוך בשביל שר החינוך והתרבות.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ועוד ברמות השכר שנותנים למורים.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אדוני היושב-ראש, אני משתתף בצערך שאתה יושב כאן עד שעה מאוחרת, אבל אני כבר לא עובד המדינה, אני עובד הכנסת.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בהצעה לסדרהיים של חבר הכנסת בן-שלמה ונכללו נושאים שאינם מוגדרים בדיוק ככותרת של הצעתו, אבל אין לי טענה על כך.

משרד החינוך והתרבות אינו מחלק כספים למוסדות מפלגתיים, אלא למוסדות חינוך, תרבות ואמנות. גם בתי-כרל אינו מקבל הקצבה לפעילות מפלגתית, אלא לסמינרים ולפעולות חינוך ותרבות שהוא מבצע.

במסגרת ההסכמים הקואליציוניים אישרה ועדת הכספים של הכנסת הקצבות "יחודיות למוסדות שונים. משרד החינוך והתרבות משמש להם צינור. הקצבות אלה תוקצבו על-ידי משרד האוצר, ורשימת המוסדות וההקצבות לכל מוסד הועברה למשרדנו לביצוע, כשם שהועברו לביצוע, דרך משרד החינוך והתרבות, הקצבות לפעולות של "אל המעיין". ברשימת ההסכמים הקואליציוניים נכללו המוסדות האלה ותוקצבו בהתאם, וזה נמשך עד היום.

אני רוצה לומר, שבראש ועדת הכספים של הכנסת עומד אדם שאינו מרוחק מהמחנה החרדי, ואי-אפשר להאשים אותו

צריך להרגיש עובדה אחרת: "אל המעיין" אינו ארגון פוליטי. זו עמותה המקיימת רשת של מתנ"סים בכל הארץ לפעילות של תורה, תרבות וחינוך, חברה ואף ספורט. נכון, ראשי ש"ס ייסדו בשעתה את העמותה כדי לענות על צורך וצימאון של רבבות חרדים, דתיים מבני עדות המזרח, שביקשו טפח ולקדם את המורשת הדתית הספרדית שנוחקה לפניה במדינת ישראל. יכולים להתנגד לתורה, יכולים להתנגד לזכויות יהדות המזרח, אך צריכים לקרוא לילד בשמו, ללא צביעות והעמדת פנים. אולם הטענה כי מוזרמים כספים ללא טוף לארגון "אל המעיין" היא זריית חול כעניינים והיא עומדת בסתירה משוועת לעובדות.

הבה ננתח את ההקצבות הניתנות ל"אל המעיין" לעומת גופים מקבילים כלליים. כל התקציב של "אל המעיין" בשנה זו הוא 2.3 מיליוני שקל חדש, מהם 1.7 מיליון שקל חדש ממשרד החינוך והתרבות ועוד 600,000 שקל חדש ממשרד הדתות.

בתקנה 2414, עמוד 14, מוקדשים 18 מיליון שקל חדש — חינוך לא פורמלי — מהם 4.5 מיליון שקלים חדשים לתנועות הנוער ו-3.6 מיליון שקל חדש לפעולות עם נוער מנותק. גם עמותת "אל המעיין" מפעילה במסגרת מועדוניה פעילות של ארגון נוער ופעילות עם נוער מנותק, וזה רק כחלק מפעולותיה.

בסעיף 3106 התמיכה במתנ"סים היא 11.5 מיליון שקל חדש, ומועדוני "אל המעיין" הם מתנ"סים לכל דבר. העיריות תומכות במתנ"סים שבתחומיהן בסכומים אדירים. מדוע ייגרע חלקם של המתנ"סים של "אל המעיין"? אנו תובעים קביעת קריטריונים ברורים להקצבות לפעילויות מתנ"סים, ובכללם מועדוני "אל המעיין". צריך להרגיש עובדה שהיא בבחינת לעג לרש: עד כה הוקצב סכום של 30,000 שקל חדש בלבד ל"אל המעיין".

בתקציב משרד החינוך והתרבות בסעיף 31 מוקדשים סך 63 מיליון שקל חדש למוסדות לפעילות תרבות כללית, לא דתית, ועוד 12 מיליון שקל חדש לפעולות ספורט כרשיות מקומיות ולתמיכות בארגוני ספורט. כל הפעילויות האלה הן לציבור הלא-דתי, והן מסתכמות בתקציב משרד החינוך והתרבות בלבד בכ-103 מיליון שקל חדש, וזאת לעומת 1.7 מיליון שקל חדש המוקדשים לפעילויות מקבילות של הציבור החרדי הספרדי, כלומר פי 60. אם נוסיף על כך את הסיוע הניתן לפעילויות אלה ממקורות ממשלתיים ומוניציפליים אחרים, אין מנוס מהמסקנה המצביעה על קיפוח ואפליה של המוסדות החרדיים.

אשר לתחום החינוך, גם כאן היתה מתקפה רבתי על תלמודי התורה הספרדיים וגם כאן יש לציין שעדיין הם לא קיבלו אגורה שחוקה ממקור ממלכתי כלשהו. אם נשווה זאת לחינוך ההתיישבותי, בסעיף 28 לתקנות התקציב, סך התקציב לחינוך ההתיישבותי הוא 132,349,000 שקל חדש. לעומת זאת החינוך החרדי במסגרת תלמודי התורה מקבל ממשרד החינוך והתרבות סך של 14,785,000 מיליון שקל חדש, מהם לתלמודי תורה של החינוך העצמאי 7,085,000 שקל חדש בסעיף 2909 לתקנות ותלמודי תורה אחרים 7,700,000 שקל חדש.

לפי ההערכות הליברליות ביותר מתחנכים לא יותר מ-3% של אוכלוסיית התלמידים בקיבוצים ובבתי הספר החקלאיים. לעומת זאת לומדים כ-3% של התלמידים בתלמודי תורה חרדיים, אבל לחינוך ההתיישבותי מוקדשים סכומים גדולים כמעט פי 10 מההקצבה למוסדות החינוך החרדיים. זאת אפליה הזועקת לשמים, וכאן מזילים דמעות תנין על ההטבות של

היו"ר א' שוסטק:

האם חבר הכנסת בן-שלמה מסתפק בחשבות השר?

שמעון בן-שלמה (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
מסתפק.

היו"ר א' שוסטק:

תודה רבה.

יג. הצעה לסדר-היום

בקיעים בבתי-בשכונת רמת-לח"י בבית-שמש

קשה להם להתרכז בלימודיהם. בתחילה התערערו הבתים, אחרי-כך התערערו הרגלי החיים, ועכשיו קשה לציבור הזה. קשה להם כעבודה. ידוע לי שלפחות חבר ועד אחד פוטר. קשה בנסיעות הלוח וחזור, קשה לשמור על קשר, אין אירוח קרובים. קשה לקיים חיי משפחה תקינים בתנאים כאלה.

אדוני היושב-ראש, עלות התזקתם של התושבים למשרד הבינוי והשיכון, למיטב ידיעתי, היא כ-60 שקל ליום לנפש. המשרד משלם. התשלום מסתכם ב-35 עד 40 אלף שקל ליום בעבור כל התושבים, כמעט מחירה של דירה אחת כל יום. מאז ההתבקעות עבר כחודש ימים, והמשרד שילם למעשה את מחירן של 25—30 דירות. קרוב למיליון שקל ואולי למעלה מכך. סכומים אלה יוצאים ממשרד הבינוי והשיכון, ואין ספק שבעניין הזה המשרד עושה את עבודתו עם התושבים בצורה נאותה.

אדוני השר, המגוון הוא, שהתושבים עוד משלמים ארנונה למרעצה המקומית על בתים שהם כבר לא גרים בהם והם סדוקים ורעועים, אבל נניח לזאת.

היום מציע משרד הבינוי והשיכון 1,000 שקל לשכירת דירה לשלושה חודשים. כבר אינני מדבר על הסכום הזה, ואינני חושב שהוא ריאלי. אינני מדבר על אי-הימצאות דירות בבית-שמש. הרי אנחנו רוצים שהמשפחות הללו תמשכנה לחיות ולהתגורר בבית-שמש.

אדוני השר, אם מישור במשרד מעלה על דעתו שהציפייה הזאת והפתרון הזה של שכירת דירה לשלושה חודשים יחזירו את המשפחות הללו לדירות אלה? לרעתי, טעות בידכם. המשפחות עברו טראומה לא קלה בדירות האלה. הם כבר ניסו פעם אחת להמשיך ולחיות בהן לאחר שהקרקע רעדה מתחת לרגליהם ולאחר שהקירות נסדקו ונפתחו. היום, לאחר שנה ומעלה, לא יעלה על הדעת שהאנשים הללו יחזרו לאותן דירות.

לעניות דעתי אין מנוס, אדוני השר, משום תחושת ההתערעור של המשפחות, משום שהדירות האלה איבדו מערכן, משום חששן, המוצדק לעניות דעתי, של המשפחות הללו לחזור לדירות שהם עברו בהן מה שעברו — אלא לבנות שכונה חדשה בבית-שמש, ואפילו גדולה יותר משכונת רמת-לח"י. ובשכונה זו תקבל כל משפחה ממשפחות אלה דירה תמורת דירה, באותם תנאים שהיו לה לפני ההתבקעות, אותו מסד, אותה איכות — לפחות. נדמה לי שלאחר שהמשפחות הללו עברו מה שעברו, מן הראוי היה שתקבלנה תנאים טובים יותר מהתנאים שהן חיו בהם לפני הדעות הנורא.

ולבסוף, אדוני היושב-ראש, כבר ב-10 במרס שנה זו, לפני למעלה מתשעה חודשים, נבדקו הדירות הללו והבניינים הללו

שאיננו בקיא בשבילי נהרדעא. הוא נכנס לפרדס, נכנס בשלום ויוצא בשלום והוא בקיא בפשט, ברמו, בדרש ובסוד. עד כמה שאני יודע, יש לך גישה אליו ואחא יכול לשוחח אתו. אנחנו נתבענו בוועדת הכספים להופיע ולהצביע מה הם הקריטריונים שלפיהם אנו מחלקים את הכספים, והגשנו על זה מסמך. הופענו שם ודיברנו, וכל מי שרצה לדעת מה הם הקריטריונים שלפיהם משרד החינוך והתרבות מקצה את הכספים, הוא בקשה יבשה, ואני אמסור לו.

אני מציע שתסתפק בחשבות הזאת.

היו"ר א' שוסטק:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר-היום שלפני האחרונה, מס' 6572: בקיעים בבתי-בשכונת רמת-לח"י בבית-שמש — מאת חבר הכנסת רן כהן. בבקשה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, אחיל בדברי לפני שסגן ראש הממשלה ושר הבינוי והשיכון יגיע. אני יודע שהוא כמגונן.

היו"ר א' שוסטק:

הוא הגיע.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לפני שנה החלו תושבי השכונה רמת-לח"י שבבית-שמש להרגיש ועזועים בכתיים ולראות כי בתיים החלו להתבקע. משפחות עברו ועזוע קשה ביותר. אתה נתקן בהלה תמורה כאשר ביתך רעד וקירותיו מתבקעים ונסדקים באמצע הלילה או ביום וכשעזות לא-צפויים. זהו אירוע קשה ביותר, שאין למעלה ממנו, לגבי מי שיושב בכיתו. כבר אז, לפני שנה, פונו 12 משפחות מהבתים. הבדיקות שנעשו כבר לפני חודשים רבים הצביעו על ליקויים חמורים ביותר. על חלקם אעמוד מאוחר יותר.

אדוני סגן ראש הממשלה ושר הבינוי והשיכון, אדוני היושב-ראש, לפני ארכעה שבעות בדיוק, ביום רביעי, נשמעו שוב קולות של פיצוצים והתבקעויות ונכעו סדקים פעם אחת, פעמיים. שלוש פעמים, יום ועוד יום, ולעתים חלה הפסקה של יום ושוב חזרה התופעה של רעידות והתבקעויות.

600 נפש פונו, והם כ-130 משפחות, בהן גם משפחות של שש, שמונה ועשר נפשות. לרובן יש גם ילדים. הם הועברו למלון "שלום" בירושלים ולבתי-ההארכה של קריית-ענבים ומעלה-החמישה. בתחילה לא דאגו לטיפול רפואי למשפחות ולא לתעסוקה לילדים, והתנאים היו קשים מאוד ולא סבירים ורגילים לגבי חיי משפחה.

זאת אולי הזדמנות להודות כשמי, ואני מקווה גם כשם התושבים, לעיריית ירושלים, שנחלצה לסייע, ולמחלקת החינוך במיוחד, לקופת-חולים שסיפקה מעין מרפאה נידת, ולקיבוצים קריית-ענבים ומעלה-החמישה, שנענו לפנינו, גם שלי, וסיענו רבות.

אבל, מאז עבר כחודש ימים, ורוכ המשפחות טולטלו מבתי-ההארכה למלון "דיפלומט" בירושלים. אך חיהן רחוקים מחי "כף" וזענו, כפי שנדמה כשנמצאים בבית-מלון. המשפחות סובלות, והמצב קשה. לילדים קשה ביותר. קשה במיוחד לילדים שזוכרים את הפחדים שעברו עליהם, חלק מהם סובל גם מהרטבות ומקשיים בלימודים.

אדוני היושב-ראש, הנושא מטופל באינטנסיביות, על-ידי אנשי משרד הבינוי והשיכון, הטיפול, ועליו עוד ארחיב את הדיבור, נעשה בשיתוף עם נציגי הדיירים במעצת בית-שמש.

ב-1970 נבנו בבית-שמש, על-ידי חברת בנייה גדולה, שמונה בתי-מגורים, חלק מהדירות שם נמכר במהלך השנים על-ידי "עמידר" לדיירים, וחלק הושכר. בארבעה מתוך שמונת הבניינים נבעו סדקים במהלך השנה האחרונה. מועצת בית-שמש הוציאה לפני שבועות מספר צו פינוי לדיירי כל שמונת הבניינים. מדובר ב-158 משפחות המונות כ-500 נפש.

משרד הבינוי והשיכון קיבל על עצמו, בלא כל קשר למידת האחריות האפשרית של החברה הבונה, מחויבות ואחריות כלפי הדיירים באשר לנוק שנגרם לבתים, כל המשפחות טופלו על-ידי המשרד ועל חשבונות ושוכנו בבתי-מלון באזור. במקביל פעלו ועדות מומחים לבחינת מצבם ומידת חקירתם של הבניינים. העמדה המתגבשת אצל מומחי הבנייה, ביניהם אנשי הטכניון, היא, כי במהלך כמה חודשים ניתן יהיה לבצע עבודות ייצוב של הבניינים באופן כזה שהמגורים בהם לא יהיו כרוכים בסיכון בטיחותי כלשהו. אלה הן העובדות.

מפאת הרגישות החברתית שאני חש במצבים כאלה הכנסתי עצמי כעובי הקורה. שוחחתי ממושכות עם נציגי הדיירים ועם ראש המועצה, אף כי אני יכול להביא דוגמאות, ואפשר גם לקבוע כי דרך אפקטיבית מחייבת לתקן דירות אלה, ולאחר שהמומחים יקבעו שהן ראיות למגורים ניתן להחזיר אליהן את הדיירים, לא סכרתי שצריך לכפות פתרון כזה על הדיירים, ואיני כופה פתרון כזה עליהם.

על יסוד עובדות אלה ובכוונה לגרום לכך שרוב הדיירים יישארו בעתיד בבית-שמש ניהלתי מגעים עם נציגי הדיירים ועם ראש מועצת בית-שמש. גובשה הצעה — והייתי פעיל בכיבושה — שיש בה מסלולים מספר, ולדעתי יש בהם כדי לתת פתרון נאות לכל משפחה: א. מתן פיצוי הולם, על-פי הערכת שמאי ממשלתי, על הירידה האפשרית במחיר הדירות אלא מבין הדיירים שיבקשו לחזור לגור בהן לאחר שיתוקנו, ויש כאלה שמעוניינים לחזור לדירותיהם וכלכד שיתוקנו ותהיה חוות דעת אחראית של מומחים הקובעת כי הדירות בטוחות. למי שיבחרו ללכת במסלול הזה תיעשה הערכת שמאי של ערך הדירה לפני שקרה מה שקרה, על מנת להבטיח שיקבלו פיצוי הולם אם יחליטו שכזאת הם רוצים; ב. לאלה מבין הדיירים שיעדיפו שלא לחזור לדירותיהם, והם בעלי דירה שם, תיערך הערכה על-ידי שמאי ממשלתי, ומשרד הבינוי והשיכון ישלם להם במישרין את ערך הדירה על-פי ערכה לפני שקרה מה שקרה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הם יכולים להזמין גם שמאי אחר, נוסף על השמאי הממשלתי?

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:
תמיד יש אפשרות כזאת. אני מצווה לפעול על-פי הנהלים שאת מכירה ולהיעזר בשמאי ממשלתי.

יהושע מצא (הליכוד):
הם לא יוכלו.

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:
הדיירים שיבחרו שלא לחזור לדירה אבל להישאר בבית-שמש יקבלו את הסכום שיקבע השמאי הממשלתי והיו

ונמצאו ממצאים מחיריים המעידים, לעניות דעתי, על קיומה של סכנת נפשות, ואולי גם על פשע. אינן דוגמאות מספר: באופן כללי נראה שבניין מבוסס על בארות שעומקן לא ידוע ועל עמודי יסוד קצרים, בדרך כלל באורך של פחות ממטר ולעתים באורך של מטר. בניין שני דומה מבחינת הביסוס. רוב עמודי היסודות שנחפרו הם ללא ברזל, ללא די מלט ביציקות, עם רווחים גדולים מדי בברזלים. אחת ואני עבדנו קצת בבניין, ואנחנו יודעים על מה אנחנו מדברים. חסר כיסוי בטון מספיק על הדין. יש סגרציה כחלק מהעמודים.

היור' א' שוסטק:
הקירות לא יקלטו.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, מייד אסיים דברי.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
אכן מקיר חוצק לגבי השעון.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מסיים. עוד לא עכרתי אפילו את שמונה הדקות.

היור' א' שוסטק:
מכחינה מסגרת הזמן לא עברת זמן רשות הדיבור, אבל הקירות לא יקלטו עכשיו את הדברים האלה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
תאמינו לי שאלמלא הערתם כבר הייתי מסיים.

אדוני השר, אני סבור שלא יעלה על הדעת שמשדרך לא יפעל — יבדוק, יחקור, ואולי גם מכחינה משפטית — כלפי חברת בנייה כמו החברה שכנתה את השיכונים הללו בחוסר אחריות כזה וסיכנה חיי אנשים. אני שמח לומר לך, שגם מהמטרה וגם ממבקר המדינה קיבלתי ידיעה, שהם פותחים בחקירה לאחר פניית.

לעניות דעתי, מאחר שהנושא הזה נוגע ל-600 נפש, למקום חשוב ורגיש בקרבת ירושלים ולאנשים יקרים מאוד, ומאחר שאין במדינת ישראל ניסיון עם טראומה כמו זו שקרתה שם, מן הראוי שהנושא הזה יידון אם במליאת הכנסת ואם באחת מוועדותיה, ובעיקר מן הראוי שהאנשים הללו ידעו שכבר עכשיו מתחילים בבניית דירות והם יוכלו לחיות בהן לאחר פרקי-זמן קצוב. משדרך ידע לעשות זאת מהר מאוד בהתנחלויות. כוא נעשה את זה הפעם למען בית-שמש. זה מוצדק הרבה יותר. תודה רבה.

היור' א' שוסטק:
תודה. אבקש משר הבינוי והשיכון להתייחס להצעה.

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר כנסת מתעניין ומעלה נושא לדיון בכנסת לא רק לצורך פולמוס, אלא כדי לדעת, בראש ובראשונה, מה עושים או יעשו המופקדים בחוקף אחריותם על אותו תחום. זאת היא בדרך כלל מטרת העלאתה של הצעה דחופה לסדר-היום.

חבר הכנסת רן כהן יודע היטב, גם משיחות עם אנשי משרד, על הטיפול המסור במשפחות אלה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
צינתי זאת.

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:
אם ציינת זאת, הרי אני רק מחזק את דברך.

במסגרת הפרוגרמה של המשרד מתוכננת שכונה. אינני רוצה לקשור את שני הדברים. הזכות לרכוש דירות כתנאים מועדפים ובסבסוד נשמרת. אינני רוצה לקבוע לאיש איפה לגור ואיך יגור. הוא יעשה זאת על-פי בחירתו. אינני ממתיך לפתרון הבעיה עד שתקום השכונה. ייעשה להקמת השכונה, הזכות שלהם מבחינת משכנתה מועדפת ומסובסדת תישמר, נשלם את שכר הדירה בשוק החופשי כל עוד לא נפתרה הבעיה, ונעשה לקידום הפתרונות שצינתי. מי שרוצה לחזור, תשופץ דירתו, והוא יחזור כשהיא תקינה לחלוטין מבחינה בטחונות ומכל הבחינות האחרות. כמ"כ, את הדירות שברשות "עמידר" אשר תושבים מספר מהשכונה הזאת ירצו בהן נשפץ, נרחיב ונעמיד לרשות המשתכנים. אנחנו מאתרים יחד עם המועצה משבצות קרקע, המיועדות ל"בנה ביתך". אלה שיבחרו בסידור הזה, תינתן להם קדימה ראשונה במעלה, על-ידי השיפוי שיקבלו ועל-ידי תוספת של משכנתה כתנאי העדפה ל"בנה ביתך".

אדוני היושב-ראש, לעניות דעתי, נעשה כאן טיפול חם. אני מתכוון להמשיך בטיפול פרטני כשיתוף כל הגורמים. אם יסתפק חבר הכנסת רן כהן בדברי, מה טוב. הוא מכיר את הנושא והוא יודע גם שאם הוא רוצה דירות או כל קשר עמי בנוגע לדברים אלה, אין בינינו מחיצות.

היו"ר א' שוסטק:

האם אתה מסתפק בדברים, חבר הכנסת רן כהן?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מוכן להסתפק בדברי סגן ראש הממשלה. אך אני מעמיד לשיקולו את השאלה, אם לא טוב יותר שוועדת כנסת תוכל לעקוב אחרי העניין.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
יש לך פרטוקול, ואם תרצה, תוכל לפעול לפי זה.

היו"ר א' שוסטק:

אני מבין שאתה מוכן להסתפק בדברי השר.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כן.

יד. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

שרה דורון (הליכוד):

הסעיף הזה נדחה, בבקשה.

היו"ר א' שוסטק:

נדחה בכלל או נדחה מהיום?

שרה דורון (הליכוד):

נדחה מהיום.

טו. הודעה אישית

בני שלייטא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביקשתי להגיש הודעה

זכאים גם למשכנתה נוספת ונוחה לבנייה עצמית בבית-שמש, במסגרת תוכנית "בנה ביתך", כדי לעודד הישארותם ביישוב.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

יש פער עצום בין ערך הדירה, כפי שאמרת, ובין מחיר הבנייה בתוכנית "בנה ביתך".

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:

דיברתי על ערך הדירה לפני ההתרחשות. מליאת הכנסת לא נועדה להיכנס לפרטי פרטים. אני מדבר על עקרונות.

דיירים שגרו בתנאי שכירות ירדיו לשוב לבתיהם לאחר שיתקנו הבניינים, ויש כאלה, יקבלו על כל תקופת ההמתנה שלהם ושל האחרים, עד אשר יוסדר אתם הסיכום הסופי, ממשרד הבינוי והשיכון במישרין תשלום בעד שכר הדירה כפי שסיכום יחד אתם, על-פי השוק החופשי.

סוכם גם כי כשיתוף פעולה של המשרד ונציגי הדיירים והרשות המקומית ייעשה מאמץ לאחר דירות של "עמידר". אני אומר מראש, שיש דירות שהן קטנות או שאינן תואמות את הסטנדרט של היום, אבל בתיאום עם אלה שיבחרו ללכת במסלול הזה ובהסכמתם יבצע המשרד על חשבונו שיפוצים, הרחבות וגם איחוד דירות, כהתאם לגודל המשפחה.

אדוני היושב-ראש, לאורך כל התקופה הזאת, לגבי כל הקבוצות, המשרד נושא בהוצאות בעבור שכר דירה בשוק החופשי, כפי שסיכום אתם בהתאם לגודל המשפחה, וגם בעד הנסיעות שנכפו עליהם.

אינני רוצה להיכנס לפרטים נוספים, כי בשעה זו הם ראויים לחום ולא לפורמליות. גם בבית הזה יימצאו כאלה שיקומו ויכו אותי על התנאים המופרזים האלה, ואינני רוצה לפתוח פה לשטן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
נראה אותם.

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:

ברוך כלל אני יודע על קיומם. אבל משפחות אלה ראויים ליד מסייעת חמה ולעזרה ולהעדפה עד אשר נפתור את בעייתן בכיוון שבו פועלים. הווי אומר, בהסכמה אתן, ורצוי מאוד גם על-ידי העדפה שניתן, שהפתרון יהיה בבית-שמש. אל יקרה שבהזדמנות זו הם יעזבו את בית-שמש.

היו"ר א' שוסטק:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

כרשות היושב-ראש הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת מסקנות ביניים של ועדת הכספים בנושא "מוסד יד ושם — רשות הזיכרון לשואה ולגבורה".

היו"ר א' שוסטק:

אנחנו עוברים לסעיף האחרון, הצבעה — — —

היו"ר א' שוסטק:

הודעה אישית לחבר הכנסת בני שלייטא.

באשר הם ערכים בני הדת המוסלמית. יש לי חשבון עם ארגוני הטרור, עם חבלנים ופורעי חוק בפוטנציה.

גם דברי אתמול על הצורך בסחיטת מידע מנחקרים בכל האמצעים לא כווננו לערבים אלא לתחרנים טוריסטים. אם יהיה חלילה יהודי ביניהם, הרי שהוא עומד ויעמוד מבחינתי באותה קטגוריה בדיוק.

עם הערכים שבתוככי ישראל וגם במזרח התיכון צריך לחיות בשלום, ויש לעשות את כל המאמצים בכיוון זה. תודה רבה.

היו"ר א' שוסטק:

תודה רבה. הישיבה הבאה — כיום שני הבא בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

אישית נוכח הודעתו. רבני ביקורתו של מר פרס בכנסת על אודותי, ואני רוצה להעמיד דברים על דיוקם.

ההודעה היא: הצעתי לקיים מדיניות תקיפה וחזקה מול אלמנטים חתרניים ביהודה ובשומרון. על שאלת העיתונאי: "אבל עלולים להיות הרוגים" — השבתי בשאלה: האומנם שניים-שלושה הרוגים ליום זה מוסרי וסביר? מה ההבדל בין זה לבין 50 הרוגים ביום-יומיים לאורך שלושה שבועות?

אני רוצה להזכיר שכל השיחה הזאת היתה באוטובוס. שיחה בינינו, שלא לפרסום.

בכל מקרה, אינני מעלה על הדעת שיש להרוג ערבים

הישיבה ננעלה בשעה 16:58.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות שפ"ג — שפ"ה

- א. שאלות בעל-פה.
- ב. שאלות ותשובות.
- ג. הרפואה המשפחתית כמנוף לחיסול משבר הרפואה — הצעת חבר הכנסת ד' בן-מאיר.
- ד. הצעת חוק הרשות לפיקוח חקלאי, התשמ"ח — 1987 (קריאה ראשונה).
- ה. הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 33), התשמ"ח — 1987 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ו. הצעת חוק הפיקוח על המטבע (תיקון מס' 2), התשמ"ח — 1987 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ז. הצעות לסדר-היום.
- ח. הצעת חוק תעסוקת נכים, התשמ"ח — 1987 (קריאה ראשונה).
- ט. הצעת חוק הטילים מיוחדים, התשמ"ח — 1987 (קריאה ראשונה).
- י. מצבה הדמוגרפית של יהדות העולם — הצעת חבר הכנסת א' ולרמן.
- יא. הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 14), התשמ"ח — 1987 (קריאה ראשונה).
- יב. הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 15) (קריאה ראשונה).
- יג. הצעת חוק רשות השידור (תיקון מס' 7), התשמ"ח — 1987 (קריאה ראשונה).
- יד. הצעת חוק לשכת עורכי-דין (תיקון מס' 15), התשמ"ו — 1986 (קריאה ראשונה).
- טו. הצעת חוק הנויקים האזרחיים (אחריות המדינה) (תיקון מס' 3), התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- טז. המשמעות האנושית היהודית והישראלית של פסק-הדין במשפט בארכי — הצעת חבר הכנסת ש' ויס.
- יז. פיטורי מורים והשיכוש בעקבותם במערכת החינוך — הצעות חברי הכנסת מ' פלד, ד' דינו, ד' מגן ור' איתן.
- יח. עיצומים והשבתות במערכת החינוך — הצעת חבר הכנסת ר' איתן.
- יט. הצעת חוק היטל על נסיעה לחרץ-לארץ (תיקון מס' 3), התשמ"ו — 1986 (קריאה ראשונה).
- כא. הצעת חוק חגורות בטיחות ברכב, התשמ"ו — 1986 (קריאה ראשונה).
- כב. הצעת חוק רישום קבלנים לעבודות הנדסה בנאיות, התשמ"ו — 1986 (קריאה ראשונה).
- כג. הצעת חוק המכר (דירות) (תיקון מס' 2), התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- כד. הצעת חוק פנקס הבוחרים (הוראות שעה), התשמ"ו — 1985 (קריאה ראשונה).
- כה. הצעת חוק לתיקון פקודת זכויות החשמל, התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- כו. עידוד שירות קבע של קצינים ווטריס בצבא — הצעת חבר הכנסת י' שריד.
- כז. הודעת ראש הממשלה בדבר הסדרים חדשים לניהול חיי התושבים בשטחים — הצעות חברי הכנסת ז' עטשי, ש' אלוני, א' גרנות, ב' בן-אליעזר, מ' איתן וג' כהן.
- כח. נאום חוסין ומשמעויותיו — הצעות חברי הכנסת אמ' לין, ר' כהן, י' צבן, מ' מיעארי ור' נאמן.
- כט. הקמת מנזר הכרמליטים באושביץ — הצעות חברי הכנסת ד' שילנסקי ור' גרוסמן.
- ל. העלאת מחירי הדלק לתעשייה — הצעת חבר הכנסת א' גרנות.
- לא. הצהרת ישראל בעצרת האו"ם על הפסקת אש בלבנון ועל נסיגה הדרגתית מדרום-לבנון — הצעת חבר הכנסת א' גרנות.
- לב. הפסקת זרם המים לעיר אוס-אל-פחם — הצעת חבר הכנסת ח' טובי.
- לג. בקשה מארצות-הברית לבטל מעמד של פליטים ליהודים היוצאים מברית-המועצות — הצעות חברי הכנסת א' גרנות וש' בן-שלמה.
- לד. מאזן הגירה שלילי בגליל — הצעת חבר הכנסת א' נחמיאס.
- לה. התבטאויות של הרב פרס בעיתון "כותרת ראשית" — הצעת חברת הכנסת ש' אלוני.
- לו. לימודי מרעים מרוקיים בבתי-הספר — הצעות חברי הכנסת י' צבן ור' ארצי.
- לז. שינויים באמנה בין הסוכנות היהודית לממשלת ישראל — הצעת חבר הכנסת ח' רמון.
- לח. לקראת כינוס הקונגרס הציוני — הסוכנות היהודית, עתידה ומטרותיה.
- לט. ועדת הפסגה הבין-ערבית בעמאן, תוצאותיה והשלכותיה — הצעות חברי הכנסת ש' דיניץ, י' צבן, ח' טובי ור' שריד.
- מ. עשור לביקורו של אנואר סאדאת — הצעות חברי הכנסת א' הראל, א' ורדיגר, מ' איתן ור' נאמן.
- מא. כ"ט בנובמבר — 40 שנה — הצעת חבר הכנסת ד' מגן.
- מב. הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 34), התשמ"ח — 1987 (קריאה ראשונה).

- מג. הצעת חוק לחיקון פקודת המועצות המקומיות (מס' 12).
התשמ"ח — 1987 (קריאה ראשונה).
- מד. הצעת סיעת תנועת "כך" להביע אי-אמון לממשלה בשל
סירובה לגוש מהארץ את מנהיגי המרד הערבי, ובהם
חבר הכנסת מ' מיעארי.
- מה. הצעת חוק פקודת האגודות השיתופיות (מס' 4).
התשמ"ח — 1987 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- מו. הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 22). התשמ"ח — 1987
(קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- מז. הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 25).
התשמ"ח — 1987 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- מח. הצעת חוק לחיקון ולהארכת חוקף של תקנות
שעת-חירום (יהודה והשומרון וחבל-עזה — שיפוט
בעבריות ועזרה משפטית). התשמ"ח — 1987 (קריאה
שנייה וקריאה שלישית).

ב. הצעות לסדר-היום לישיבות שפ"ג — שפ"ה

132. הקמת מחנה מעצר על-יד דהריה באזור חברון — הצעת
חבר הכנסת ח' זיאר.
133. מצוקת חולי די-ליזיה — הצעת חבר הכנסת ש' בן-
שלמה.
- 134 — 135. הצעת כנסית "סנט-פאול" בירושלים —
הצעות חברי הכנסת א' סרטני וח' טובי.
- 136 — 137. מעצר אזרח בחשד שהצית תחנת אוטובוסים
והסעתו בשבת — הצעות חברי הכנסת י' יוסף ומ' פרוש.
138. ביזוי הארכיאולוג יגאל שילה זיכרוננו לברכה — הצעת
חברת הכנסת ע' סולודר.
139. הבטחת זכויותיהם של העיוורים — הצעת חבר הכנסת
ר' כהן.
140. הנחיות מנכ"ל משרד החוץ לשגרירינו באו"ם לגבי הצעת
החלטה ירדנית — הצעת חבר הכנסת ע' לנדאו.
141. הצבעתו של שגריר ישראל באו"ם על הצעת החלטה
ירדנית — הצעת חבר הכנסת ח' רמון.
142. הגורם המונע פתרון מדיני לעימות במזרח התיכון —
הצעת חבר הכנסת ד' בן-מאיר.
143. עתידם של המפעלים "שתולפלן" ליד מושב שתולה
ו"סולתם" ביוקנעם — הצעת חבר הכנסת ד' דנינו.
144. מוסדות תרבות — סגירה וניווט — הצעת חבר הכנסת
נ' רז.
- 145 — 148. העלאת המחזה "סינדרום ירושלים" בתיאטרון
חיפה — הצעות חבר הכנסת מ' כהן אבידב, ש' אלוני,
ג' כהן וח' גרוסמן.
149. האירועים החגיגיים לציון שנת ה-40 למדינת ישראל —
הצעת חבר הכנסת ד' מגן.
150. חלוקת כספים למוסדות מפלגתיים כמענקים ותמיכה
במוסדות חינוך, תרבות וספורט — הצעת חבר הכנסת
ש' בן-שלמה.
151. בקיעים בבתים בשכונת רמת-לח"י בבית-שמש — הצעת
חבר הכנסת ר' כהן.

ג. הצעת חוק-יסוד: הצבא (תיקון) (מינוי הרמטכ"ל), התשמ"ז — 1987 (הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

1. תיקון סעיף 3
בסעיף 3(ג) לחוק-יסוד: הצבא, בסופו, יבוא "לאחר
שהתייעץ עם ועדת החוץ והביטחון של הכנסת".

ד ב ר י ה ס ב ר

- עם קבלת התיקון המוצע יהיה תוכנו של סעיף 3(ג)
כדלקמן: "ראש המטה הכללי ימנה כידי הממשלה לפי
המלצת שר הביטחון, לאחר שהתייעץ עם ועדת החוץ
והביטחון של הכנסת".
- הפיקוח על הצבא הוא חלק נכבד מעבודתה של ועדת
החוץ והביטחון, ומתוך עבודתה היא לומדת להכיר את הצבא
- ואת מפקדיו העיקריים. מתן זכות ייעוץ לוועדה יעלה את קרנה
בעיני צה"ל ואת קרנו של צה"ל בעיני הציבור.
- אם תהיה לוועדה או לחלק ממנה הסתייגות ממועמדות
של רמטכ"ל בפרוטנציה, תושמע הסתייגות זו בפורום סגור
וענייני מיותר לציון, כי רמטכ"ל הנבחר על-ידי הממשלה, ואף
הכנסת מביעה את רעתה החיובית עליו, יזכה יחד עם כל הצבא
גם ליוקרה ציבורית, אשר תתווסף רבות לרמת התפקוד של
הצבא ושל מפקדיו העליון.

ד. הצעת חוק אתר הנצחה — גבעת-התחמושת, התשמ"ח — 1987 (הצעת חבר הכנסת ר' שם-טוב)

1. רשות אתר הנצחה גבעת התחמושת
מוקמת כזה בירושלים רשות אתר הנצחה —
גבעת-התחמושת (להלן — הרשות) לזכר:
- (1) הלוחמים שנפלו בכיבוש גבעת-התחמושת;
- (2) הלוחמים שנפלו במלחמת ששת-הימים לשחרור
ירושלים ואיחודה.

2. תפקיד הרשות וסמכויותיה

המדינה. הרשות תפעל על-פי תקציבה היא, אשר ההכנסות לכיסוי יבוא מהשתתפות זו ומהשתתפות של מוסדות וארגונים לאומיים וציבוריים, מתשלומי חברים, מגוייס ותומכים, מעיזבונות, הקצבות ותרומות וכן מכספים ומאמצעים חומריים אחרים שתגייס באישור הממשלה.

6. תקנון

שר הביטחון יתקין באישור הממשלה את תקנון הרשות, ותוקפו — מיום פרסומו ב"רשומות".

7. הוראות התקנון

כתקנון ייקבעו —

- (1) הרכב המועצה, דרך הקמתה, סמכויותיה וסדרי כינוסה;
- (2) הרכב ההנהלה, דרך הקמתה, סמכויותיה וסדרי עבודתה;
- (3) הדרכים והסדרים לזימון ועידות, כינוסים ומפגשים;
- (4) סדרי הכנת התקציב ואישורו והוראות בדבר הנהלת הכספים;
- (5) הוראות אחרות ששר הביטחון יקבע שהן נחוצות לקיום הרשות.

8. תקנות

שר הביטחון אחראי לביצוע חוק זה, והוא יתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.

(א) תפקידה של הרשות לשמר את אתר ההנצחה בגבעת-התחמושת ולטפחו, ליוס מפעלים בעלי חשיבות חינוכית-לימודית לרור הצעיר, כינוסים, ימי עיון ופעילויות אחרות להנצחת הלוחמים לשחרור העיר.

(ב) ביום ירושלים תקיים הרשות מדי שנה טקס אזכרה כעל אופי ממלכת-ציבורי לזכר 183 החללים מכל החטיבות והחילות שנפלו בקרבות לשחרורה ואיחודה של ירושלים במלחמת ששת-הימים, ובהם החללים שנפלו בקרב הקשה והאכזרי על כיבוש גבעת-התחמושת.

3. הרשות גוף מאוגד

הרשות היא גוף מאוגד, היא זכאית להתקשר בחושים, לרכוש ולהחזיק נכסים ולהוציא מרשותה ולהיות צד בכל הליך משפטי ובכל משא-ומתן אחר.

4. מוסדות

המוסדות המנהלים של הרשות יהיו מועצה והנהלה. מוסדות אלה יורכבו מנציגי "העמותה" — אתר ההנצחה בגבעת-התחמושת, ובהם הורים שכולים, אלמנות או יתומים ומשפחות הנופלים, נציגי משרד הביטחון, פיקוד המרכז, חטיבת מחוז ירושלים, חטיבת הצנחנים, חיל-האוויר ונציגי עיריית ירושלים.

5. תקציב הרשות

השתתפות אוצר המדינה בתקציב הרשות תיקבע בתקציב

ד ב ר י ה ס ב ר

השמיני, בשנת 1975, נחנך האתר ברוב עם ובהשתתפות ממשלת ישראל, הכנסת והמשפחות השכולות. מאז התפתח האתר והוקמה בו תערוכה מתמדת. האתר מנהל על-ידי מתנדבים מבני משפחות החללים, אך העמותה שאלה הקימו שוב איננה יכולה בכוחותיה כלכד להמשיך ולפתח את האתר. הגיע הזמן שהמדינה תיקח תחת חסותה את פיתוח האתר, את שימורו והחזקתו, ובשיחוף עם העמותה שהקימה אותו, תשלים את כל התוכניות לגבי העתיד.

מרצע אפוא בחוק זה להקים רשות ממלכתית "אתר הנצחה — גבעת-התחמושת", שתנהל על-ידי מועצה והנהלה בהשתתפות נציגי משרד הביטחון, צה"ל, עיריית ירושלים ונציגי המשפחות השכולות. שר הביטחון יהיה אחראי לביצוע חוק זה.

ב-5 ביוני 1976, בשעות הבוקר, החלה המערכה על שחרור ירושלים, כאשר חיילי הלגיון הירדני פתחו באש נגד עמדות ישראליות, ובשעות אחר-הצהריים חפסו את ארמון-הנציב. אלוף פיקוד המרכז, עוזי נרקיס, פתח במתקפת-נגד, שהתפתחה במהירות רבה לשרשרת קרבות גבורה, שהסתיימו בשחרור ירושלים כולה.

183 חיילי צה"ל נפלו בקרבות על שחרור העיר, ובהם המסתערים האמיצים שנפלו בקרב לכיבוש גבעת-התחמושת. עם תום הקרבות החלו בני המשפחות שיקריהם נפלו בגבעת-התחמושת ליוס צעדים שיאפשרו להקים בגבעת-התחמושת אתר הנצחה, כרי שגבורתם של החללים תזכר לעד ודמותם תישאר חרותה בלב העם לדורי דורות. ביום ירושלים

ה. הצעת חוק לתיקון ולהארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (יהודה והשומרון וחבל-עזה — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשמ"ח — 1987

התשכ"ז — 1967¹ (להלן — התקנות), בניסוחן המתוקן לפי חוק זה, מוארך כזה עד יום ג' בטבת התש"ן (31 בדצמבר 1989).

1. הארכת תוקף

תוקפן של תקנות שעת-חירום (יהודה והשומרון וחבל-עזה — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית),

¹ ס"ח התשכ"ח, עמ' 20; התשל"ה, עמ' 229; התשמ"א, עמ' 327; התשמ"ב, עמ' 18; התשמ"ד, עמ' 36; התשמ"ו, עמ' 69.

החלות לעניין מידע שנמסר לפי סעיף 5(א) לחוק המרשם הפלילי, בשינויים המחויבים.

2. תיקון תקנה 2

בתקנה 2(א) לתקנות —

(ג) נזקק אדם בעניינו שלו למידע מן המרשם לצורך הגשתו לרשות מרשיות צבא-הגנה לישראל באזור, תמסור המשטרה את המידע לאותה רשות, על-פי בקשת אותו אדם; על מידע הנמסר כאמור יחולו הוראות חוק המרשם הפלילי החלות לעניין מידע שנמסר לפי סעיף 9 לחוק, בשינויים המחויבים.

(1) המלים "או הרשום במרשם האוכלוסין לפי חוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה — 1965" — ימחקו;

(2) בסופה יבוא:

"בתקנה זו, 'אדם הנמצא בישראל' — לרבות אלה:

(1) אדם הרשום במרשם האוכלוסין לפי חוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה — 1965²;

(2) תאגיד הרשום בישראל;

(3) תאגיד הפועל בישראל או שהשליטה בו היא בידי מי שרשום בישראל כאמור בפסקה (1) או (2)."

3. החלפת תקנה 4

במקום תקנה 4 לתקנות יבוא:

"4א. מסירת מידע מן המרשם הפלילי

(א) המשטרה רשאית למסור מידע מן המרשם הפלילי לרשויות ולבעלי תפקידים באזור המפורטים להלן, לפי דרישתם ולצורך מילוי תפקידיהם:

(1) מפקד או מי שהוא הסמיך לכך בהתייעצות עם היועץ המשפטי באזור;

(2) ראש המינהל האזרחי או מי שהוא הסמיך לכך בהתייעצות עם היועץ המשפטי באזור;

(3) בית-משפט צבאי;

(4) היועץ המשפטי באזור ועוזריו;

(5) תובע צבאי;

(6) סניגור של נאשם — לעניין מידע על נאשם לצורך ההליך שלו.

(ב) על מידע הנמסר לפי תקנת משנה (א) יחולו הוראות חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, התשמ"א — 1981³ (להלן — חוק המרשם הפלילי).

5. תיקון תקנות שעת-חירום

בתקנות שעת-חירום (אבטחת מוסדות חינוך), התשל"ד — 1974⁵, בתקנה 11א, אחרי תקנת משנה (ד) יבוא:

"(ה) לעניין תקנה זו, דין חובת אבטחה לפי צו של מפקד כוחות צבא-הגנה לישראל באזור יהודה והשומרון או באזור חבל-עזה כדין חובת אבטחה לפי תקנות אלה."

6. תחילה

תחילתו של חוק זה ביום י"א בטבת התשמ"ח (1 בינואר 1988).

² ס"ח התשכ"ה, עמ' 270.

³ ס"ח התשמ"א, עמ' 322; התשמ"ג, עמ' 144.

⁴ ס"ח התשכ"ז, עמ' 136; התשמ"א, עמ' 158.

⁵ ק"ת החש"ד, עמ' 1902; ס"ח התש"ה, עמ' 18; ועמ' 196: החש"ל, עמ' 274; החש"ט, עמ' 140; החש"ם, עמ' 153; התשמ"א, עמ' 334; התשמ"ב, עמ' 178; התשמ"ד, עמ' 2 ועמ' 146; התשמ"ה, עמ' 170; התשמ"ו, עמ' 246; התשמ"ז, עמ' 140.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

במקום י"ום ג' בטבת התש"ן (31 בדצמבר 1989) יבוא י"ום ט"ו כחמזו התשמ"ח (30 ביוני 1988).

לסעיף 1

חבר הכנסת ת' טובי מציע:

ו. הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 25), התשמ"ח — 1987

1. חיקון סעיף 238א.

בסעיף 238א לחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה — 1965

—

(1) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב1) (1) ליושב־ראש ועדה מחוזית יהיו הסמכויות הנתונות ליושב־ראש ועדה מקומית ולמתכנן מחוז יהיו הסמכויות הנתונות למהנדס ועדה מקומית לעניין מתן צווי הריסה מינהליים בתחום המחוז ובתחום מרחב הכנון מחוזי לפי סעיף 12, בשינויים המחויבים:

(2) לא ייתן יושב־ראש ועדה מחוזית צו הריסה מינהלי, ולא יורה ליושב־ראש ועדה מקומית ליתן צו הריסה כאמור בפסקה (3), אלא לאחר התייעצות עם נציג שר המשפטים בוועדה המחוזית:

(3) לא יפעיל יושב־ראש ועדה מחוזית סמכותו כאמור בפסקה (1), לגבי בנייה בתחום שאיננו מרחב תכנון מחוזי כאמור, אלא לאחר שהודיע על כך לשר הפנים ודרש ככתב מיושב־ראש הוועדה המקומית ליתן צו הריסה מינהלי לגבי אותה בנייה, ויושב־ראש הוועדה המקומית לא עשה כן בתוך שבעה ימים מיום המצאת ההודעה לוועדה; או, אם נתן צו, הצו לא בוצע בתוך

¹ ס"ח התשכ"ה, עמ' 307; התשמ"ו, עמ' 150.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

שהעניין יובא להחלטת הוועדה המחוזית, והוא רשאי להתייצב לפניו ולנמק התנגדותו."

לסעיף 1

לפסקה 1 —

אחרי פסקה (4)

לסעיף קטן (ב1)(3)

חבר הכנסת ת' זיאר מציע:

חבר הכנסת ת' זיאר מציע:

"(5) לא יבוצע צו הריסה מינהלי שניתן לפי סעיף קטן זה אלא לאחר שבעל המבנה קיבל הודעה על כך ולא ערער בפני בית־המשפט בתוך ארבעה־עשר ימים מיום קבלת ההודעה."

האמור בפסקה (3) יסומן (א) ואחריו יבוא:

"התנגד יושב־ראש הוועדה המקומית לצו ההריסה, רשאי הוא לדרוש, בתוך שבועיים מיום קבלת ההודעה, כי העניין יובא להחלטת הוועדה המחוזית."

ב. לפסקה 2 —

לסעיף קטן (ב1)(4)

חבר הכנסת ת' זיאר מציע:

חבר הכנסת ת' זיאר מציע:

לכטל את הפסקה.

במקום פסקה (4) יבוא:

ג. לפסקה 3 —

חבר הכנסת ת' זיאר מציע:

בסוף הפסקה יבוא "ויקבל את אישורה".

"(4) במרחב תכנון מקומי כאמור בסעיף 19, לא ייתן צו הריסה מינהלי לפי פסקה (ד), אלא לאחר התייעצות עם ראש הרשות שבתחומה מצוי הבניין החורג; ראש הרשות המקומית רשאי לדרוש

ז. הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 32), התשמ"ח — 1987

1. הוספת סעיף 249א

אחרי סעיף 249 לפקודת העיריות¹, יבוא:

"249א. תאגידים עירוניים

פעלה העירייה על-פי סמכויותיה לפי סעיף 249 (30) והוקמה חברה, עמותה, אגודה שיתופית או אגודה אחרת, שמטרתה במסגרת סמכויות העירייה ותפקידיה, ויש בידי העירייה לפחות מחצית ההון או מחצית כוח ההצבעה כתאגיד כאמור (להלן — תאגיד עירוני), יחולו הוראות אלה:

(1) מועצת העירייה תקבע את נציגיה בגוף המנהל של התאגיד העירוני; נציגים אלה יכול שיהיו גם חברי המועצה או עובדי העירייה;

(2) חובת נציגי העירייה להקפיד על כך שפעולות התאגיד העירוני יהיו במסגרת סמכויות העירייה ותפקידיה; חובת האמון שהם חבים לעירייה לעולם תהיה עדיפה על חובתם כלפי התאגיד;

(3) נציגי העירייה כאמור, שהינם חברי המועצה, ייבחרו כך שישמרו, ככל האפשר, יחסי הכוחות של הסיעות כמועצה;

(4) נציג עירייה כאמור, שהינו חבר המועצה, יהיה זכאי לגמול בעד השתתפותו בישיבות; שר הפנים רשאי לקבוע בתקנות כללים שיסדירו שיעורו של גמול כאמור;

(5) הוראות סעיף 122א(א) לא יחולו על תאגיד עירוני בשל כך בלבד שחבר המועצה או עובד העירייה הוא נציג העירייה בגוף המנהל שלו."

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 8, עמ' 197: ס"ח התשמ"ד, עמ' 49: התשמ"ז, עמ' 86.

ח. הצעת חוק הונאת הדת היהודית, התשמ"ז — 1987

(הצעת חבר הכנסת מ' כהנא)

1. הגדרות

בתוק זה —

"תורה שבכתב" חמישה חומשי התורה;

"תורה שבעל-פה" — תלמוד בבלי וירושלמי והמדרשים;

"תורה מסיני" — האמונה שהתורה שבכתב ושבעל-פה ניתנו בפועל לישראל בסיני על-ידי הקדוש-ברוך-הוא;

2. שימוש בתואר "רב" או "רבי"

לא ישתמש אורח, תושב או תייר יהודי בארץ-ישראל בתואר "רב" או "רבי" או בכל תואר של מנהיג רוחני יהודי, אלא אם כן:

(א) הוא מאמין שהתורה בכתב והתורה שבעל-פה ניתנו בפועל לישראל בסיני על-ידי הקדוש-ברוך-הוא, וכן —

(ב) הוא הוסמך להוראה כרב על-ידי רב המאמין גם הוא בכך, וכן —

(ג) הוא קיבל תעודה המאשרת את סמכותו להשתמש בתואר "רב" או "רבי" על-ידי הרבנות הראשית או גוף אחר של גדולי התורה המאמינים גם הם בכך, אחרי שבדקו את מעמדו.

3. שימוש בתואר "רבי"

מותר לכל אדם להשתמש בתואר "רבי".

4. שימוש בשם "בית-כנסת" או "בית-מדרש"

(1) לא ייקרא כל בניין או מוסד "בית-כנסת" או

"בית-מדרש", ולא ימצא על הבניין או על המוסד שלט כזה, אלא אם כן:

(א) מתפלליו ומייסדיו מאמינים שהתורה שבכתב והתורה שבעל-פה ניתנו בפועל לישראל בסיני על-ידי הקדוש-ברוך-הוא, וכן —

(ב) הנוסח הפולחן של התפילות הם על-פי "שולחן ערוך" וההלכה כפי שנקבעה על-ידי גדולי התורה המאמינים בתורה מסיני.

(ג) מותר לקרוא לכל בניין או מוסד "טמפל" או "טנטר".

5. שימוש בשם "מסורתי"

תנועה או כת או גוף או ארגון יהודי לא ייקרא "מסורתי", אלא אם כן הוא מאמין שהתורה שבכתב והתורה שבעל-פה ניתנו בפועל לישראל בסיני על-ידי הקדוש-ברוך-הוא.

6. עבירה על סעיף 2

העובר על סעיף 2 דינו — מאסר עד חמש שנים ולא פחות משנתיים, וכן קנס של 50,000 ש"ח.

7. עבירה על סעיף 3 ו-4

גוף, ארגון, תנועה, כת או מוסד העוברים על סעיפים 3 או 4 — דינו סגירה וקנס של 100,000 ש"ח.

8. תיקון סעיף 24 לחוק השבות

בסעיף 24 לחוק השבות, התשי" — 1950, אחרי "שנתגיר" יבוא: "כהלכה כמו שהיא מוגדרת ב"שולחן ערוך" וכמו

שהיא מפורשת אך ורק על-ידי רבנים המאמינים שהתורה שבכתב והתורה שבעל-פה נתנו בפועל לישראל בסיני על-ידי הקדוש-ברוך-הוא.

המורכב מרבנים המאמינים בתורה מסיני לאישור גיורו. לא תוכר גרות, ללא אישור על-פי סעיף זה.

10. סייג לסמכות

לבד מבית-דין רבני כמשמעותו בסעיף 9, לא תהא לבית-משפט, לרבות בית-המשפט העליון, סמכות לדון בשאלה מיהו יהודי.

9. דין גיור שנעשה בחוץ-לארץ

מי שהתגייר בחוץ-לארץ חייב להופיע לפני בית-דין רבני

ט. מסקנות ביניים של ועדת הכספים בנושא: "מוסד יד ושם — רשות הזיכרון לשואה ולגבורה"

ממשרד החינוך והתרבות. מקובל שמהסוכנות היהודית מוקצב רבע מכל הקצבה של הממשלה, ולכן אפשר להניח, שיינתנו 180,000 ש"ח מהסוכנות. הסכום הכולל יהיה אפוא 900,000 ש"ח.

על דעת שני המשרדים סוכם, שהסכום של 900,000 ש"ח ייכנס לבסיס התקציב הבא.

הוועדה לא סיימה כזה את דיוניה בנושא, והיא תחזור ותעניין בו בסוף פברואר 1988, בשים לב גם למידת הצורך בשינוי מבני בתקציב של "מוסד יד ושם — רשות הזיכרון לשואה ולגבורה".

ביום ט' בכסליו התשמ"ח (30 בנובמבר 1987) העבירה הכנסת לוועדת הכספים את ההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת א' ורדיגר, ושל וייס, בנושא "מוסד יד ושם — רשות הזיכרון לשואה ולגבורה".

הוועדה דנה בנושא בשתי ישיבות ושמעה את נציגי "מוסד יד ושם — רשות הזיכרון לשואה ולגבורה", משרד האוצר ומשרד החינוך והתרבות.

ב-30 בדצמבר 1987 הודיע נציג אגף התקציבים באוצר, כי משרד האוצר ומשרד החינוך והתרבות הגיעו להסדר, שבמסגרתו יינתנו 360,000 ש"ח מהאוצר ו-360,000 ש"ח